

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**BLIKKENSLAGERSVENDEN
GENNEM TIDERNE**

RASMUS BERG

BLIKKENSLAGERSVENDEN
GENNEM TIDERNE

FESTSKRIFT UDGIVET AF
BLIKKENSLAGERFORBUNDET I DANMARK
I ANLEDNING AF DETS 50 AARS
JUBILÆUM 1940

KØBENHAVN
FORLAGET »FREMAD« KØBENHAVN
DANSK ANDELS TRYKKERI
1940

C. P. Hansen
Blikkenslagerforbundets Stifter

FORORD

Blikkenslagerforbundet i Danmark har den 24. August 1940 bestaaet i 50 Aar, og passerer saaledes en Mærkedag, hvor det vil være naturligt at standse en Stund, for at foretage en Vurdering af Udviklingen i det forløbne halve Aarhundrede.

Da Kongressen i 1936 gav Hovedledelsen Bemyndigelse til at foretage, hvad der fandtes fornødent for at fejre Forbundets Jubilæum paa en værdig Maade, blev man hurtig klar over, at dette først og fremmest vilde kunne lade sig gøre ved at betragte de Vilkaar, Forbundets Banebrydere har haft at virke under fra Forbundets første Aar — ikke alene fagligt, men ogsaa socialt og kulturelt — for saaledes at faa Lejlighed til at drage Sammenligninger mellem før og nu, og ikke mindst herved lade den nuværende Generation af Fagets Unge faa et levende Indtryk af Udviklingen. Det var ingen ringe Opgave. Det forhaandenværende Materiale var mangelfuldt. Saaledes kunde de foreliggende Protokoller, og andet Materiale i Forbundets Arkiv, ikke give et udtømmende Billede, og Forbundets Hovedledelse fik uden Tvivl den helt rigtige Opfattelse, at her burde man lade en Historiker træde til. En Gentagelse af det, Medlemmerne gennem Aarene har kunnet læse sig til i Kongresreferater og Medlemsblade, var ikke det man vilde. Derimod var man indstillet paa, at skulde man have noget læseværdigt, noget, der ikke blev modtaget og gemt hen, eller i heldigste Fald anbragt paa en Reol, saa skulde man have en virkelig Skildring, en historisk Redegørelse af Fagets Historie med en Karakteristik af Fagets egne gamle Pionerer, saaledes at de ældre nulevende, der har kendt disse personligt,

vilde kunne nikke genkendende med et muntert Blink i Øjet, samtidig med, at man ikke oversaa de alvorsprægede og tunge Stunder, med fattige og trange Kaar, oftest med Nød og Savn, der har været Prisen for det Maal, vi i Dag — trods alt — har Lov at være stolte af.

Manden, der kunde løse denne Opgave, fandt man ogsaa. En af vore kendteste Haandværkerhistorikere, hvis Produktion paa dette Felt har været rigt anvendt som Kildeskifter i en Række hidtil udkomne Organisationshistorier, Forfatteren Rasmus Berg, paatog sig Opgaven med en ukuelig Interesse. Talrige Studiebesøg paa Biblioteker og Museer har maattet supplere Forbundets Arkiv, og ikke mindst har personligt Samvær med vore allerældste Kolleger gjort sit til, at Bogen, der er kaldt »Blikkenslagersvenden gennem Tiderne«, er blevet andet og mere end en Forhandlingsprotokol.

Samtaler med flere af vore gamle hæderkronede Kammerater, hvoraf vi skal nævne Otto Grundtvig, H. Kindermann, W. Lander, Chr. Petersen (Nykøbing F.) og G. Skjoldby, har uden Tvivl været medvirkende til, at Bogen har faaet den helt rigtige Kolorit, saaledes som vi vil genkende den baade i Alvor og Fest.

Jeg finder Anledning til at bringe de her nævnte Kolleger en Tak, fordi de gentagne Gange har vist Beredvillighed til et saadant Samvær, ligesom jeg ogsaa bringer Forfatteren en Tak, for den Interesse, hvormed han har løst Opgaven, saaledes at Bogen fremtræder ikke alene som den interessante Skildring og Historie i sin Helhed; men ogsaa fordi Opgaven er løst paa en Maade, hvorved de enkelte Afsnit vil kunne læses hver for sig, uden at Indtrykket af de enkelte Tidsafsnit forflygtiges.

Blikkenslagerforbundet i Danmark, August 1940.

L. L. Andersen

FORFATTERENS FORORD

Kilderne til dette Jubilæumsskrift har foruden en Del almindeligt tilgængelige Værker — hvoriblandt særligt maa nævnes Henry Bruun: »Den faglige Arbejderbevægelse i Danmark indtil 1900« — i overvejende Grad bestaaet i de Arkivsager, Forbundet og de enkelte af dets Afdelinger har opbevaret, desværre dog ikke i det Omfang, som vilde have været ønskeligt.

Naar det alligevel er lykkedes at faa et samlet Billede frem af Forbundets Udviklingsgang, skyldes det særligt den Omstændighed, at jeg har haft Lejlighed til ved Samtaler og indgaaende Samarbejde med de i ovennævnte Forord ældre Medlemmer at faa en Række Enkeltoplysninger af stor Interesse om forskellige Episoder i Forbundets Historie. Men frem for alt har dog det indgaaende Samarbejde jeg har haft med Forbundets Forretningsfører, Hr. L. C. Andersen og dets Sekretær, Hr. Carl P. Jensen bidraget til Kendskab om og Indføling i den Aand, der har været den ledende inden for Forbundet.

Det kan uden Overdrivelse siges, at de to Mænd hver for sig er Udtryk for de Kræfter, der er de raadende; den første ved sit Kendskab til Fortiden og som Bærer og Viderefører af Traditionen, den sidste ved sin indgaaende Viden om alle Hændelser inden for Forbundet og i det hele til Arbejderbevægelsen i den sidste halve Snes Aar og ved den Indstilling til Fremtiden og dens Aand, han sidder inde med.

For det gode Samarbejde og for den venlige Hjælp, disse to Mænd altid har været rede til at yde mig, bringer jeg dem herved min varmeste Tak.

R. Berg.

DEN GAMLE LAVSTID

Blikkenslagerne er udgaaet af den store Metalarbejderfamilie, der har fostret saa mange forskellige Haandværk, efterhaanden som Tekniken steg og Kravene til Specialisering kom frem.

Som det fremgaar af selve Ordet Blikkenslager, blev det dette Fags Opgave at forme Genstande af Metalplader, og det er klart, at eftersom man i mere og mere fuldkommen Grad lærte at valse Jern og andre Metaller ud i store Plader, meldte der sig ogsaa lidt efter lidt saa mange Opgaver, som det laa lige for Haanden at fremstille af Blik, saa der blev nok at gøre for et særligt Fag.

Rent teknisk set stod Guld- og Sølvsmedene Blikkenslagerne nærmest, eftersom de i Virkeligheden har lavet en Mængde Genstande, som det senere blev Blikkenslagernes Speciale at lave i uædelt Metal. Ogsaa Harniskmagerne, de gamle Plattenslagere, stod Blikkenslagerne nær, eftersom de af Jern- og Staalplader formede de Rustninger, som brugtes af Fortidens Krigsfolk. Blikkenslagernes Opgave blev dog af en mere fredelig Art, da deres Arbejdsfelt i Hovedsagen kom til at omfatte Fremstillingen af Ting til dagligt Brug, navnlig Husholdningsgenstande. Det var dog næppe straks, at de kom

ind paa dette Felt; det maatte først erobres ved at fortrænge de tidligere anvendte Ting af Jern og Ler. Men det siger sig selv, at Metalpladen bød saa ubetingede Fordele til Fremstillingen af en Mængde Genstande, at Faget lidt efter lidt udvidedes.

Hvad Blikkenslager-Haandværket spændte over fremgaar iøvrigt af de ældste Mesterstykker, som efter Lavsartiklerne af 1686 bestod af en rund Kugle af Blik, en Alen i Vidde og Højde, dernæst en sekskantet Lygte af Messing, som kunde sammenfoldes, med et Blikhus dertil, og endelig en Skibslygte af Jern, som skulde være uden nogen Farve eller »Laxering«.

Meget tidligt kom Blikkenslagerarbejdet ogsaa til at omfatte Tækning af Tage med Blik, hvorimod Bygningsarbejde forholdsvis sent kom frem som et almindeligt Speciale, eftersom det først var sidst i det 18. Aarhundrede, at Tagrender blev paabudt som obligatoriske paa Husene i København. Blikkenslager-Haandværket har iøvrigt været undergivet en saare rig Udvikling og har erobret det ene Omraade efter det andet, først paa Belysningens Omraade ved Fremstillingen af Olie-Lamper af forskellig Konstruktion, senere ved Gas- og Vandindlæg og Sanitetsindretninger af alle Slags, saa at man kan sige, at det Blikkenslagerarbejde, der fremstilles i vore Dage, saa godt som ikke paa noget Felt ligner det, der var i Brug, da Blikkenslageriet kom op som et særligt Fag.

I sin ældste Skikkelse var det i overvejende Grad et Indendørshaandværk, et rigtigt Værkstedsfag. I vore Dage er det mere og mere blevet et Bygningshaandværk, idet de Genstande, som oprindeligt var Fagets Speciale,

nu saa godt som alle er gaaet over til fabriksmæssig Fremstilling. Maaske er der intet af vore gamle Haandværk, der har været Genstand for større Forvandling end netop Blikkenslagerens. Hvis en af de gamle Mestre eller Svende kunde staa op af Graven og se, hvad der nu forlanges af en moderne Blikkenslager, vilde han slet ikke kendes ved sit Fag.

En af de ældste Specialiteter, Blikkenslageren gav sig af med, var Forfærdigelsen af Lygter, og det er da ogsaa af denne Grund, at de gamle Mestre slet og ret kaldtes Lygtemagere.

Man kan paavise Lygtemagere i København allerede i det 16. Aarhundrede, men hvor stor en Artikel end Lygten kan have været i ældre Tid, saa siger det sig selv, at mange Mennesker kan dette Haandværk ikke have omfattet, ja end ikke efter at det havde strakt sig til Forfærdigelsen af Husholdningsting som Kedler og Kander har det kunnet ernære mere end ganske faa Udøvere. København var jo lige til Begyndelsen af forrige Aarhundrede kun en forholdsvis lille By, og de andre Købstæder stod endda uendelig langt tilbage for den.

Blikkenslagerfaget blev da ogsaa først forholdsvis sent organiseret som Lav, d. v. s. fik den for Fortidens Haandværk særlige Lovbeskyttelse.

Det skete i Aaret 1678, da Magistraten i København udstedte de ældste Lavsartikler med Regler for Fagets indre Ordning og Bestemmelser for Forholdet mellem Mestre og Svende.

Et Lav var i Fortiden noget helt andet end en moderne Arbejdsgiverforening. Det omfattede nemlig baade Mestre og Svende, og Meningen var først og fremmest den at

give Udøverne af et Fag Eneret paa deres særlige Haandværk, saa de kunde føle sig trygge for deres Udkomme.

Afsætningsmarkedet var jo for de fleste Haandværkeres Vedkommende begrænset til den By, de boede i og dens nærmeste Opland, og kunde heller ikke som Regel naa videre paa Grund af den langsomme haandværksmæssige Teknik og de primitive Befordringsmidler. Derfor maatte hele Erhvervslivet reguleres saaledes, at ingen greb over i den andens Arbejde. Alle indenfor det samme Haandværk skulde saa vidt muligt staa lige. Indbyrdes Konkurrence var forbudt. Man maatte ikke underbyde hinanden, ikke lokke ens Kunder til sig, som Regel kun beskæftige et nærmere fastsat Antal Svende, ligesom der herskede en vidtdreven Prisregulering.

Om nogen Udvidelse af Produktionen var der saa godt som aldrig Tale. Noget Modsætningsforhold mellem Mestre og Svende kunde der heller ikke opstaa udover det, der fremkom ved det rent underordnede Forhold, Svendene indtog, og saa ved den Forskel, der var mellem ældre og yngre.

Svendetiden var et rent Overgangsstadium. Det normale var, at enhver Svend efter at have arbejdet nogle faa Aar som saadan blev Mester.

Noget særligt Avancement var det ikke for Svenden at blive selvstændig — hverken i økonomisk eller social Henseende. Hele Tidens Syn paa Erhvervslivet krævede en gennemført Ordning og førte saa at sige af sig selv til en streng Klassedeling af Folket. Indenfor den stod Haandværkerne paa det laveste Stade, og de fleste af dem var fattige og levede kun fra Haand til Mund.

Svendetallet var derfor aldrig større, end at det normalt strakte til at erstatte Afgangene blandt Mestrene. For saa vidt var baade Mestre og Svende i den samme Baad. Begge var interesserede i at opretholde Fagets Standard, og det faldt derfor ogsaa naturligt, at Overgangen fra Svend til Mester ikke var saa lige til at overskride. Der fordredes saaledes, at den nye Mester, forinden han blev anerkendt som saadan, skulde aflægge en Prøve paa sin faglige Dygtighed og desuden betale en Del sædvanemæssige Afgifter. Ganske vist kunde en Mestersøn eller den Svend, der giftede sig med en Mesterdatter eller, om saa kunde træffe sig, med en Mesterenke, komme noget billigere til det, thi i saa Fald blev det hele indenfor Familien. I mange Fag fordredes det desuden, at den vordende Mester skulde have rejst tre Aar paa Haandværket, ligesom han ogsaa, forinden han blev Mester, skulde arbejde et Aar som Mestersvend (d. v. s. som Mesteraspirant, ikke som Arbejdsleder). Dette var saaledes Tilfældet hos Blikkenslagerne, altsammen for at begrænse Tilgangen, hvad der var lige saa vel i Mestrenes som i Svendenes Interesse. Det gjaldt jo om, at alle kunde leve.

Netop de langsomme Produktionsforhold og det ringe Marked var Aarsagen til det særlige Forhold, der bestod mellem Mestre og Svende, og som ingen heller beklagede sig over. Det var jo saaledes en naturlig Ting, at Arbejdstiden maatte blive lang. Hos Blikkenslagerne strakte den sig fra 5 Morgen til 9 Aften, og mindre kunde som Regel heller ikke gøre det, om man vilde friste Tilværelsen.

En anden Sag var det, at der alligevel i det Underordningsforhold, der bestod mellem Mester og Svend, kunde

opstaa Rivninger. En ung Svend kunde naturligvis ønske en Gang imellem at faa lidt Frihed. Derfor opstod der i de fleste Fag en vis Tilbøjelighed til at holde »Blaa Mandag«. Øvrigheden søgte vel at indskrænke Lysten hertil ved at begrænse disse ulovlige Fridage, men sjældent med Held.

Den lange Arbejdstid kunde jo ogsaa medføre, at Svenden fik Udlængsler og slog sig paa Vandringslivet; men det bør dog siges, at dette som Regel ikke var noget Udslag af Frihedstilbøjeligheder, men simpelthen af Mangel paa Arbejde.

De gamle smaa Haandværksvirksomheder havde sjældent Beskæftigelse til stort mere end Mester selv, en Svend og en Dreng. En Svend kunde derfor aldrig gøre Regning paa stadigt Arbejde. Desværre savner man Materiale til at kunne give en Oversigt over den Tid, en Blikkenslagersvend kunde vente at faa Beskæftigelse, men hvis man kan gaa ud fra, at Forholdet har været det samme som i andre Fag, har den sjældent strakt sig over noget længere Tidsrum end fra $\frac{1}{2}$ til højst et helt Aar. Som Regel blot nogle Maaneder. Svendens Tilværelse var som Følge heraf i høj Grad uvis. Noget blivende Sted havde han aldrig, men var nødt til at vandre fra By til By for at søge Arbejde. I Almindelighed kan man gaa ud fra, at det meste af Svendetiden tilbragtes paa »Valsen«. Selvfølgelig bragte dette noget uregelmæssigt ind i Svendens Liv. Om at opholde sig paa et Sted og fæste Bo eller at gifte sig var der aldrig Tale. Det regnedes heller ikke blandt Svendene for rigtigt passende at indgaa Ægteskab, og hændte det nu og da, kunde man være vis paa, at vedkommende Svend ikke blev regnet for no-

get. Han var »vild«, og ingen vilde arbejde sammen med ham.

Blev Vandringslivet saaledes det normale i en Svends Liv, er det klart, at der baade for Mestrenes og Svendenes Vedkommende maatte træffes visse Foranstaltninger, der dels sikrede Mestrene at faa Arbejdskraft, naar de trængte dertil, og den var forhaanden, og dels ydede Svendene Hjælp under Vandringer.

Der oprettedes af denne Grund af hvert Fag et Herberg i de fleste Byer, hvortil Svendene kunde ty og faa Understøttelse og Ophold i den Tid, de søgte Arbejde.

For nu at hindre, at de Mestre, der havde Brug for en Svend, skulde strides om den forhaandenværende Arbejdskraft og Svendene søge til den Mester, der havde størst Ry for at være god Arbejdsgiver, var det bestemt, at den Svend, der vilde gaa i Arbejde, kun maatte søge det i en vis nærmere bestemt Orden »efter Wallen«, som det hed, i Reglen saaledes, at Forespørgslen skulde ske fra den ældste til den yngste Mester, og den af dem, der saa vilde have en Svend, havde Ret til at faa ham uden Hensyn til, om Svenden maaske hellere vilde have haft Beskæftigelse hos en anden.

Denne Ordning var en Frugt af den nøje Regulering, der fandt Sted, for at ingen Mester skulde gaa forud for den anden, men alle have lige Adgang til Arbejdskraft.

Naturligvis var denne Indretning ikke altid efter Svendenes Hoved. De foretrak ganske naturligt det frie »Bægervalg«, som det hed, men det var først langt senere, at dette blev indrømmet. Den vedtagne »Omskuning« skulde ske, og først naar en Svend havde arbejdet i 14

Dage paa det Sted, hvor han var »omskuet«, havde han Ret til at søge om Arbejde hos den Mester, han selv vilde.

En Gang anbragt paa et Værksted var Svendens Stilling i Virkeligheden som et Tyendes. Da han altid havde Kost og Logis hos Mesteren, maatte han i enhver Henseende rette sig efter Husets Orden. Ikke blive længer ude om Aftenen end til Kl. 10, opføre sig ordentligt og være tilfreds med den Kost, han fik. I modsat Fald kunde han risikere at komme nogle Dage og Nætter paa Vand og Brød i Raadhuskælderen.

Naturligvis kunde den bundne og tvungne Stilling hos Mesteren føre til Brydninger, og saadanne var ogsaa ret hyppige. Men var Svenden ikke tilfreds, havde han altid den Udvej, at han kunde rejse, vel at mærke dog kun efter det lovlige Varsel, der gjaldt indenfor Faget. Var der Trang for Svende, var dette naturligvis et Vaaben, som kunde bruges og blev brugt mod Mestrene, og det hændte ikke saa sjældent, at en Mester kom i Vanry, saa ingen Svend vilde tage Arbejde hos ham, men hellere drog andet Steds hen.

Ofte var dog Vandringslivet en besværlig og sørgelig Lod for Svendene, thi det hændte naturligvis, at de i lange Tider maatte drage fra By til By uden at kunne faa Arbejde, og Resultatet var derfor tit, at Svendene baade led Sult og Nød. Den bare Romantik var dette Rejseliv ikke, selvom det selvfølgelig havde sine gode Sider.

Som man vil forstaa af det foregaaende, var det aldrig Lønspørgsmaalet, der i ældre Tid skilte Mester og Svend ad. De Modsætningsforhold, der kunde opstaa, var i Virkeligheden kun faa. Mester og Svend hørte til samme sociale Lag og havde dybest set de samme Interesser.

Det, der forenede dem, og som opvejede alt andet, var den faglige Ære. Med den stærke Klasseadskillelse, som eksisterede i det gamle Samfund, var de, der hørte til samme Stand og Lag, nødt til at holde sammen og hævde sig overfor alle andre. Mester og Svend hørte til samme Haandværk, og at værne om det blev en Fællessag, der fik Udslag i det, man har kaldt »Zünften«, d. v. s. hele den Række Vedtægter og Ceremonier, som var bleven gængs indenfor de forskellige Haandværk og i deres Grundtræk var ens, selvom der i et Fag kunde gælde Regler, som ikke brugtes i et andet. Alle bundede de dog i Nødvendigheden af at holde paa det Haandværk, man nu en Gang var havnet i, og som var det eneste, man havde at leve af.

Naar alle de gamle Skikke for en senere Tid kan tage sig ud som latterlige og overflødige, bør det huskes, at de fra først af bundede i en dyb Nødvendighed.

At Blikkenslagerne havde deres, skal vi læse om i næste Afsnit.

ZÜNFTEN

De Regler, der indenfor hvert Fag dannede Haandværks Skik og Brug, var da paa en Gang et Værn udad mod andre Klasser, som man ikke vilde sammenblandes med, og en indre Følelse af, at man var noget for sig selv, havde en faglig Ære at hævde og en Overlevering, som burde føres videre.

Naturligvis var Zünften Vidnesbyrd om en vis Klasseindsnævring. Man afsondrede sig fra alle andre og levede indenfor sine egne Rammer et Særliv, der ikke kymrede sig meget om, hvad der skete i Verden udenfor. Men denne Isolering var Resultatet af hele det gamle Samfunds sociale og økonomiske Syn, der maatte føre til, at Folket deltes i Smaagrupper hver med et stærkt udpræget indre Liv, der vanskeliggjorde en Helhedsopfattelse og et videre Syn.

En senere Tid havde ikke Brug for denne Tendens til Afsondring og maatte derfor optræde derimod, men for Datiden selv skabte den Værdier, som var af stor Betydning for Livet indenfor de enkelte Grupper, og som gav dem Hold i Samfundslivet.

De fleste af de Regler, der hørte til Haandværks Skik og Brug, indførtes til Danmark fra Tyskland, og de over-

holdtes derfor ogsaa stærkest indenfor de Fag, som oprindelig var opstaaede ved tysk Kulturpaavirkning, og som særlig opretholdtes ved tysk Indvandring og Forbindelse med Fagfæller i Tyskland.

Til disse Fag hørte Blikkenslagerne. De fire Mestres, der dannede det ældste Lav, var efter Navnene at dømme alle tyske, og det er interessant at lægge Mærke til, at de allerfleste Mester- og Svendenavne i lange Tider var tyske, ligesom Lavsprotokollen lige fra Lavets Oprettelse til henimod Slutningen af det 18. Aarhundrede næsten helt er ført paa Tysk.

Intet Under derfor, at Blikkenslagerne sluttede sig til de tyske zünftige Skikke. Desværre er der ikke bevaret saa stort et Materiale, at vi i Enkeltheder kan gøre Rede for, hvorledes Zünften praktiseredes i Danmark, men der er dog levnet os saa mange Vink, at vi med overvejende Sandsynlighed kan gaa ud fra, at i hvert Fald de københavnske Blikkenslagere har været meget »zünftige«.

Der skelnedes saaledes mellem de Svende, der var »gemachte«, og dem, der ikke var det, og som kaldtes »Jüngere«. De første følte sig i alle Henseender som et Aristokrati overfor de andre, som ikke var regnede for noget. De kunde til Nød begaa sig i Danmark, men vandrede de til Tyskland, hvad dog enhver Svend med Respekt for sig selv gjorde, var de sikre paa ikke at blive modtagne som ærlige Fagfæller.

Hvad var da en »gemacht« Svend?

Derom faar vi Besked i en Fremstilling fra 1793, hvori det hedder: »Der er to Slags Blikkenslagersvende, »gemachte Gesellen« og »Jüngere«. For at blive gemachter

Gesell, som er af et større Fortrin, udfordres: at Candidaten, som forlanger dette Æres-Navn, maa paa sin egen Bekostning gjøre en kostbar Anretning for samtlige Mestere og deres Fruentimre, hvor da Candidaten, lagt paa en Bænk, bliver ynkeligen skruphøvlet, og undertiden nedstødt paa Gulvet; siden indsmøres han med Fedt og Kønrog over det hele Ansigt, derpaa skal han friseres af en af de tilstedeværende med en Trækam og hans Haar med en Mængde Hvedeklid overdrysses; derpaa kommer En, som skal forestille Tand-Doktor, og siger: »Mein Sohn, ich habe gehört, das du hat faule Zähne, ich must dich ein Zahn ausziehen.« Derpaa maa han gabe, og En derpaa er strax færdig og slaar ham et Æg lige i Munden. Han bliver stundom overhældt med Vin, stundom med Øl, eftersom Raad og Lejlighed er til; foruden mangfoldige andre hemmelighedsfulde Ceremonier, som Jüngerne slet ikke maa være til Stede ved. Den Tortur har enhver maattet udholde, som paa Mesterstykke har villet blive Mester.«

Af denne Fremstilling er det klart, at man i hvert Fald indenfor de københavnske Blikkenslagere har holdt de rigtige zünf-tige Skikke højt i Ære, selvom man kan gaa ud fra, at de paa det Tidspunkt, her er Tale om, har været i Forfald og navnlig øgede med en Mængde forskellige Tillæg, som oprindeligt slet ikke har hørt til. For en stor Del har Ceremonien vel ogsaa paa dette Tidspunkt ikke været omgivet med særlig Alvor, men i meget for Tilskuerne været en Underholdning, som man har haft Fornøjelse af, selvom den ikke var uden Betydning for dem, der vilde rejse i Tyskland.

Fra først af var denne Ceremoni imidlertid luttet Alvor og Højtidelighed og udgjorde en Indvielse ved Optagelsen i Faget, som alle maatte underkaste sig.

Selv om nu den Form for Indvielsen, der brugtes af Blikkenslagerne, i Enkeltheder kan have afvejet ikke saa lidt fra, hvad der var Skik indenfor andre Fag, saa er der dog ikke Tvivl om, at den oprindelig har været lig med den Ceremoni, som kendes fra en Mængde andre Fag, og som vistnok

fra først af har været ens for dem alle. Den var ikke blot egen for Haandværkerne, men brugtes ogsaa af Studenterne, bl. a. ogsaa ved Immatrikuleringen ved Københavns Universitet.*)

I sin rene Skikkelse var Ceremoniens inderste Mening den, at den unge Mand, som nu indtraadte i Svendenes Klasse, skulde gennemgaa en Rensning, der symbolsk antydede, at han hidtil havde tilhørt en Stand, der kun var

Skænkekande
fra Blikkenslagersvendenes Lav.

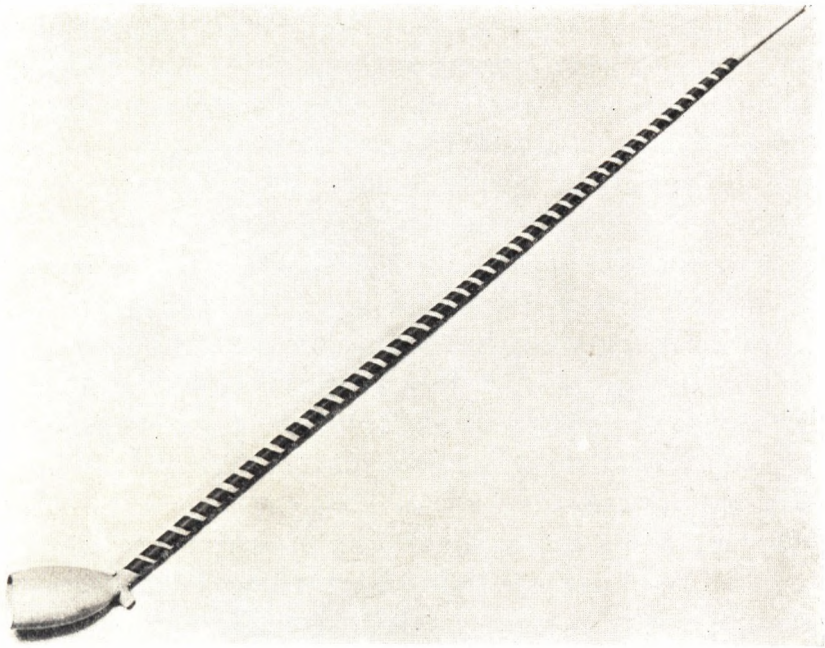
*) For dem, der vil læse nærmere herom henvises til Forfatterens Afhandling »Behøvling« i »Historiske Meddelelser om København«. 1921—22. 8. Bd. pag. 321 ff.

at betragte som raa og dyrisk. Alt, hvad der hæftede ved ham fra denne tidligere Tilstand, maatte nu fjærges, og det skete da ved en Rensning, der dels omfattede en »Behøvling«, hvor alle Knaster og Ujævnheder paa den tidligere raa Stamme bortskares, og dels ved en Slags Daab, der naturligvis i Tidens Løb udartede til en Mængde Løjer, som det ikke har været særligt behageligt for den unge Svend at gennemgaa. Hertil hører den ovenfor antydede Tandbehandling og en Del andre »Rensninger«. At Ceremonien desuden fuldstændiggjordes ved et Gilde, som maatte betales af den nye Svend, er næsten en Selvfølge.

I Tidens Løb afsvækkedes Ceremonien naturligvis i høj Grad, men lige til Lavets Ophævelse 1862 bestod der dog Rester af den, der giver adskillige Fingerpeg i Retning af det oprindelige.

I det af A. Gustafsen udgivne Festskrift for »Blikkenslagersvendeforeningen af 1862«, der afløste det gamle Svendelav, gives følgende Beretning om en Svendeoptagelse i 1862:

»Om Middagen blev Svendestykket opvist for Lavet, om Aftenen Kl. 8 var den unge Svend tilsagt at møde paa Kroen eller Herberget, som det kaldtes, og som den Gang var i Adelgade 27 i Tømrerkroen, Stuen over Gaarden, hvor han først blev modtaget af de to Oldgeseller, som den Gang var d'Herrer N. C. Willadsen og H. C. C. Richter, og maatte betale 5 Rdlr. til Indgildning, dog kunde han slippe med 3, naar han kunde give fyldestgørende Grund for, at han ikke kunde betale mere. For Pengene fik han Smørrebrød, Snaps og Øl, og efter Spisningen var han delagtig i Punschen. Den unge Svend opholdt sig i et

Kridtpibe, anvendt ved Optagelse af en Svend i Blikkenslagersvendelavet.

lille Værelse ved Siden af den store Sal. Naar han havde spist, kom den ene Oldgesell ind, spurgte om hans Navn og tog ham med ind for at præsentere ham for de gamle Svende med den Bemærkning, at hvis der var nogen, som havde noget imod ham, havde han været næsvis i Læretiden eller røget Cigar paa Gaden, havde Vedkommende Lov til at give ham en Revselse, uden at han maatte slaa igen. I modsat Tilfælde blev der svaret, at han ikke var nogen imod, og saaledes blev han optaget i Svendelaugget. Kort efter, at de forskellige Lykønskninger af ens Læresvende var foregaaet, blev adskillige Omgange Snaps og Øl drukket, dog skal tilføjes, at det kom

an paa en selv, om man vilde drikke Snapsen helt ud eller blot nippe til den, men hver Gang, der blev forlangt en Omgang, blev der skænket i Glasset og maatte betales. Naar Klokken var ca. 10 blev han da anbragt ved et langt Bord tilligemed de gamle Svende. Oldgesellen kom hen til ham med Velkomsten, som var fyldt med Punsch, og drak ham til, idet han erklærede højt og tydeligt, at han nu var optaget i Svendelauget, idet den ene af Oldgesellerne svingede Velkomstens Laag 3 Gange over hans Hovede, mens den unge Svend drak. Han fik derefter udleveret en Kridtpibe, ca. 15 Tommer lang, beviklet med røde Silkebaand, og saaledes gik Lystigheden til langt ud paa Natten.«

Denne Indvielse var dog ikke det eneste, som en »gemacht« Svend maatte iagttage, om han vilde begaa sig vel og regnes for noget mellem sine Kammerater. Han maatte tillige overholde en hel Række andre Forskrifter i sin øvrige Færden som Svend.

Men for at give en Forestilling om disse, lad os saa følge en Svend, der kommer vandrende til Herberget i en By for at søge Arbejde.

Det første, han da havde at gøre, efter at han havde legitimeret sig ved den for Faget særlige Hilsen (Grussen) som berettiget til Hjælp, var at sende Bud til »Oldgesellen« for at blive »omskuet«. Der udveksledes da som Regel følgende Repliker:

Oldgesellen: Fremmed Blikkenslagersvend?

Den fremmede: Et Stykke deraf.

Oldgesellen: Velkommen paa Haandværkets Vegne.

Den fremmede: Bedste Tak. Mestre og Svende lader hilse fra der og der og etsteds, hvorfra jeg kommer.

Oldgesellen: Hvad er Eders Forlangende, fremmede, eftersom I har sendt Bud efter mig.

Den fremmede: Mit Forlangende er ikke større, end at der vises mig Haandværksskik, det staar her eller andet Steds at forskyldes.

Oldgesellen: Haandværksskik skal vises ham, saameget som jeg har lært, hvad jeg ikke har lært, tænker jeg at kunne lære af ham eller en anden retskaffen Svend.

Den fremmede: Af mig vil han ikke lære andet end at løbe Landet frem og tilbage, slide Klæder og Sko, drikke Hr. Faders Vin og Øl, den ene Gang meget, den anden Gang mindre, eftersom Pengepungen formaaer.

Oldgesellen: Altsaa med Gunst, det kan vi ogsaa. Altsaa med Gunst, fremmede, hvorpaa budsender man. Paa Svendemaade eller Jüngermaade.

Den fremmede: Paa Jüngermaade.

Oldgesellen: For Styk eller Ugeløn?

Den fremmede: Ugeløn.

Oldgesellen: Søn af Mester eller udlært?

Den fremmede: Udlært.

Oldgesellen: Hvorfra?

Den fremmede: Fra

Oldgesellen: Hvad er Eders Navn?

Den fremmede: N. N.

Naar Oldgesellen kommer til Mesteren med den arbejdssøgende Svend siger han:

Altsaa med Gunst, der er kommen vandrende en Blikkenslagersvend. Han er i Faderens (Herbergsfaderens) og ikke i Mesterens Hus og forlanger 14 Dage at arbejde i Mesterens Værksted, at hindre hans Skade og befordre

hans Nytte; finder den fremmede Arbejde, saa er det os kært, for den fremmede endnu kærere.

Naar Oldgesellen kommer tilbage til Herberget og meddeler Resultatet af sin Rundgang, siger han til den fremmede:

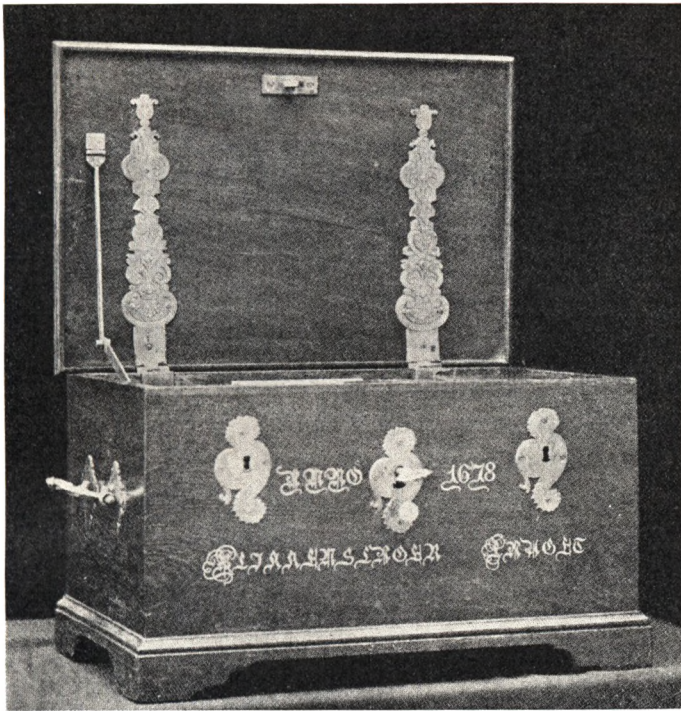
»Altsaa med Gunst, Fremmede, jeg vilde gerne vide, hvormeget Klokken er; er Skoene vel flikkede, Pengepungen vel spækket, haves et langt Spyd over Skulderen, saa kan min gode Svend vel skride over Grøften. Nu har vi gaaet efter Haandværksskik, hvor der er redeligt og er gaaet forbi, hvor der ikke er redeligt. Saa er vi kommen til den Mester, hvor han har sendt mig, og han lader ham for denne Gang tilsige 14 Dages Arbejde; hvis han vil tage til Takke med en fattig Mester, ønsker vi ham god Lykke til en rig Mester.«

Saa føres Svenden til sin nye Mester, hvor Oldgesellen siger:

»Altsaa med Gunst. Mester, her vil jeg anbefale ham en fremmed Blikkenslagersvend. Giv ham Hvedebrød og lad ham sove længe hos Kokkepigen, saa vil Mester faa en god Svend i ham.«

Den Redaktion af Ceremoniellet, som her er gengivet, stammer fra en forholdsvis sen Tid og har utvivlsomt faaet Tilføjelser, der har forstyrret den oprindelige Tekst. Ved Hjælp af Ceremoniellet fra andre Fag og det Kendskab, vi ellers har til Forholdene fra Protokoller og Breve, er vi imidlertid i Stand til at danne os et Billede af, hvorledes det hele er gaaet til.

Det er saaledes givet, at baade Modtagelsen af fremmede Svende, Omskikningen til Arbejde og i det hele alt, hvad der er sket paa Herberget, oprindeligt er foregaaet

Blikkenslagersvendenes Lade.

i højtidelige Former og efter Regler, som sjældent blev fravegne. Det væsentligste Maal for Svendenes Sammenlutning var at yde den vandrende Kammerat Hjælp paa Rejsen og om muligt skaffe ham Arbejde. Han skulde vide, at han var blandt Venner. Nu var det jo ikke altid gørligt at skaffe den vandrende en Mester, og i saa Fald maatte han hjælpes. Det skete ved, at han fik Underret-

ning om de forskellige Værksteder, hvor han saa kunde henvende sig om at faa et Bidrag af Mestre og Svende til at fortsætte Rejsen for, vel at mærke paa det Vilkaar, at han optraadte efter de gældende Regler og fremsagde »Grussen« (Hilsenen) i den rigtige Form. Paa selve Herberget fik han som Regel baade Mad og Drikke (Geschenk) samt Natteløgis. Var der intet Arbejde at opdrive i Byen, fik han, naar Bortrejsen fandt Sted, »Geleit« (Følgeskab) et passende Stykke udenfor Byen og alle gode Ønsker med paa Rejsen.

Ogsaa de egentlige Møder (Kvartalsforsamlinger), Svendene holdt paa deres Herberge, foregik efter et nøjagtigt Ceremoniel. De lededes af Oldgesellen og aabnedes ved, at Laden (den Kiste, hvori Penge og Dokumenter gemtes) lukkedes op, og Oldgesellen »klappede op«. Møderne foregik som man kaldte det »for aaben Lade«, og saalænge dette var Tilfældet, skulde der herske Ro og Orden og ingen uhøvisk Færd finde Sted. Paaklædningen skulde ogsaa være af en bestemt Slags, og i det hele havde man at opføre sig sømmeligt i enhver Henseende.

Hovedgenstanden for Møderne var Indbetaling af Tidepenge (Medlemsbidrag) samt de saakaldte »Umfrag«, d. v. s. tre Gange i en bestemt Form gentagne Spørgsmaal, om nogen havde noget at meddele af Interesse for Medlemmerne, om de f. Eks. vidste noget om daarlige Arbejdssteder, uheldige Mestre eller Kammerater, der ikke havde opført sig som de skulde. Disse Forespørgsler var et vigtigt Middel i Svendenes Haand, dels til at gennemføre alt, hvad der hørte til Haandværks Skik og Brug, dels til at holde Kontrol med Mestre og Svende,

Blikkenslagersvendelavets gamle Fane.

baade her og der. Thi kom der noget frem, som ikke var som det skulde være, underrettedes Fællerne derom, og paa den Maade vidste man ofte at holde Orden og Skik, ikke blot i egen By, men ogsaa i ret vide Kredse.

En saare vigtig Rolle i hele Ceremoniellet spillede »Velkomsten«, det Drikkekar, som brugtes, naar nye Svende blev optagne, eller naar fremmede skulde bydes Velkommen.

I et lille Lav som Blikkenslagernes, hvor der ofte slet ingen Svende fandtes, eller i hvert Fald kun ganske faa, kunde der naturligvis ikke udfoldes noget frodigt Forsamlingsliv.

Nu var en af Opgaverne den at hjælpe hinanden, navnlig da ogsaa i Sygdom og ved Begravelse, og var Udgifterne hertil undertiden højere end Pengene (de indbetalte Tidepenge) kunde dække, maatte man i sin Nød gribe til at sælge det af Inventaret, der kunde undværes.

Det skete f. Eks. i 1688, at en Svend ved Navn *Adam Storck* var død. Hele hans efterladte Formue udgjorde kun 13 Rdlr. 5 Mark og 3 Sk., men da Begravelsesomkostningerne var løben op til 24 Rdlr. 5 Mark 15 Sk., var man nødt til for at dække Underskudet og anden Lavsgæld at sælge en Del af Inventaret.

Det viste sig da, at dette foruden Laden og Protokollerne bestod af en Crontin (engelsk Tin) Velkomst af Vægt 10 Skaalpund, 4 smaa Skænkekander i Form som en »forborgen Løgte«, 3 højere »mangods«, en stor Crontin Skænkekande med en Kobberhane af Vægt 13 Skaalpund og rummende 4 Potter, et Crontin Straffebæger paa en Pot, af Vægt $3\frac{1}{2}$ Pund, 30 Stk. Sølv i Plader og Skilte

Blikenslagersvendenes »Velkomst«.

og andet af Vægt 84½ Lod, et Sølvbæger paa 6 Lod, som tilhørte Mestrene alene.

Man ser, at Lavet i hvert Fald ikke har manglet Drikkeredskaber.

Ved samme Lejlighed oplyses det, at Svendene bestod af *Berendt Wulff* fra Stockholm, *Jokum Lehns* fra Glückstadt, *Sebastian Chrim* fra Basel, *Hans Jørgen Viertel* fra Kiel, *Johan Jacob Mühler* fra Braunschweig, *Peter Schretzmeyer* fra Kopenhagen og *Johan Wedder* fra Lübeck. Som man ser en Svendeforsamling fra Alverdens Kanter og ikke dansk, thi Navnet paa den Svend, der staar opført som *Københavnner*, tyder ikke paa nogen indfødt.

Man kom og man gik og havde ikke stor Lyst til at slaa sig ned og blive paa Stedet. Da man saaledes i 1710 havde Brug for flere Blikkenslagersvende end sædvanligt til Fremstilling af Pontoner til Artilleriet, maatte der en kongelig Resolution til for at forsikre, at de Svende, der traadte i Kongens Tjeneste, uhindret kunde rejse, naar Arbejdet var fuldført.

At Lavet vedblev at have et overvejende tysk Præg ses af den Sølvvelkomst, som anskaffedes 1788, og som nu opbevares paa Bymuseet i Københavns Raadhus, og hvis Indskrift fortæller os paa tysk, at den er stiftet af »Meister und Gesellen den 5. Maj 1788. Mestrene var følgende: *I. D. Schmidt, J. G. Schmidt, P. M. Bentfeldt, C. H. Fith, R. Löser, J. F. Dildroph, E. Schmidt, M. P. Erichsen, G. Petersen, J. F. Seyboth, J. H. Stange*. Navnene paa de »gemachte Gesellen« var: *I. F. Møller* fra Bremen, *I. P. Schimmelpfenning* fra Königsberg, *P. S. v. Leyen* fra Dantzig, *I. G. Börner* fra Dantzig. Derpaa følger Navnene paa ni »Jünger«.

I al Almindelighed har der, som det ogsaa vil fremgaa heraf, hersket Ro og Fordragelighed mellem Mestre og Svende, og det er en ren Undtagelse, naar der 1780 berettes om en Svend ved Navn *Jakob Frederik Havergoe*, født i Hannover, at han var en i alle Maader ubehagelig Person, der altid yppede Klammeri i Forsamlingerne og ved en enkelt Lejlighed var nærgaaende mod Oldermændens Pige. Han nægtede ogsaa at spise sin Madmoders Mad, hvorfor han dømtes til Fængsel, som han dog ved Oldermændens og Bisiddernes Forbøn slap for mod at betale en Bøde til Lavets Fattigkasse.

Noget stort Antal Svende var der ikke i ældre Tid, navnlig ikke forinden Bygningsarbejde blev almindeligt. Som Regel oversteg det aldrig Mestrenes, saa Tilstanden har i det hele været ret idyllisk.

Efter de af Politiet optagne Generaltabeller over Antallet af Mestre, Svende og Lærlinge i Lavene, var der i Blikkenslagerlavet beskæftiget:

	Mestre	Svende	Lærlinge
1761	10	12	12
1772	15	15	10
1781	14	15	8
1791	10	11	10
1796	12	20	14
1801	13	22	22

I Tiden fra 1796 og hele det første Tiaar derefter var der forholdsvis mange Svende i Arbejde, hvad der rimeligvis hænger sammen med den store Brand i 1795 og Bombardementet 1807.

Lygte fra Begyndelsen af det 19. Aarh.

Ellers holder det jævnt hen Trit med Antallet af Mestrene lige til Fyrrerne i det 19. Aarhundrede, fra hvilket Tidspunkt det bliver betydeligt større, enkelte Gange endog lige ved det dobbelte af Mestrene.

Her er det Bygningsarbejdet og Fremstillingen af Lamper, der øver sin Indvirkning.

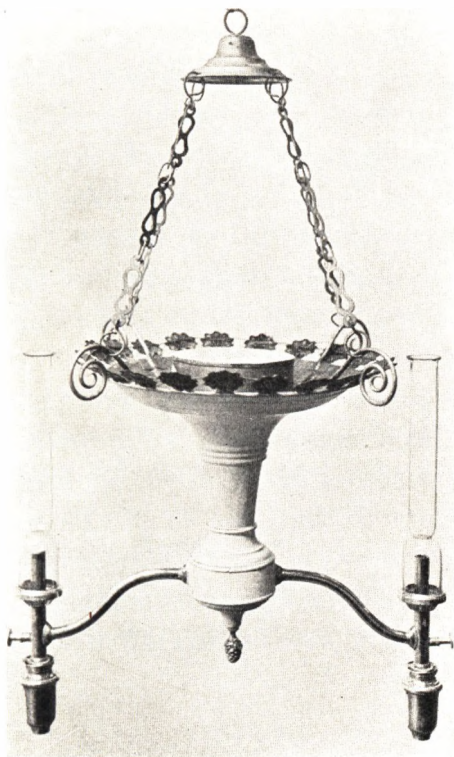
Betegnende for det fredeelige Forhold mellem Mestre og Svende er det, at Blikkenslagersvendene ikke deltog i de Uroligheder, som fandt Sted i København 1794 i Anledning af Tømrerstrejken, og slet ikke havde noget at klage over, da de efter Tilsigelse mødte for den nedsatte kgl. Kommission, der skulde undersøge Haandværkets Forhold.

Fagets Lidenhed og det forholdsvis ringe Antal Svende, det beskæftigede, er da ogsaa Grunden til, at de zünftige Tilstande kunde bevares forholdsvis længere hos Blikkenslagerne end i andre Fag, ja ikke saa lidt længere. Netop derfor var det ogsaa, at den rent haandværksmæssige Teknik holdt sig til langt ned i forrige Aarhundrede og ikke blev mekaniseret ved Hjælp af Maskiner. Forvandlingen til Industri for visse Grene af dets Frembringelser

fandt først Sted for et Par Menneskealdre siden, og det vedblev derfor til ned imod den nye Tid at være et rent Haandværksfag, hvor det var forholdsvis let for en Svend at gaa over i Mestrenes Række, idet der ikke krævedes nogen særlig stor Kapital for at grundlægge en selvstændig Virksomhed.

Det var først efter at Kapitalismen kom til at præge Blikkenslagerfaget, at Forholdet mellem Mestre og Svende antog en anden Karakter end forhen og gav Anledning til de Modsætninger, som i vore Dage raader mellem Arbejdsgivere og Arbejdere.

Om den Spænding Parterne imellem, der blev Følgen heraf, vil de følgende Blade fortælle.

Lampe fra 1830erne.

DEN NYE TID

Det er klart, at den Ordning af det økonomiske Liv, som det gamle Lavsvæsen levede paa, kun passede ind i et Samfund, hvor Tekniken var haandværksmæssig langsom og Afsætningsomraadet indskrænkede sig til den Købstad, hvor Produktionen foregik. Det Samfundsyn, der svarede hertil, maatte nødvendigvis ogsaa blive snævert og spændte kun over den nærmeste Kreds. Hvad der laa udenfor var ukendt Land.

Man var i det store og hele nødt til at indrette sig paa sine egne Enemærker og selv frembringe, hvad man havde Brug for, da Tilførsel udenbys fra som Regel vilde blive for dyr. Af samme Grund maatte den økonomiske Lovgivning ogsaa sørge for gennem en vidtgaaende Regulering af Næringslivet, at alle saa nogenlunde kunde tjene, hvad de havde Brug for.

Det var paa denne Opfattelse, det gamle Lavsvæsen hvilede, og det er forstaaeligt, at Haandværket som saadant maatte klynge sig dertil, fordi de deri saa det eneste Grundlag for dets Eksistens.

I Længden var det dog umuligt at opretholde den Ordning, Lavsvæsenet hvilede paa. Der kom en Tid, da man opdagede, at der var en Verden udenfor, og da man fik

Lyst til at komme i Forbindelse med den. Skibsfarten udviklede sig, fremmede Varer kom ind i Landet, Handelen blev større og større. Hele Livsopfattelsen blev en anden. Det enkelte Menneske kunde umuligt finde sig tilfreds med de Skranker, den gamle økonomiske Ordning satte for dets Virksomhed. Det vilde have Lov til at røre sig og bruge sine Evner. Man vilde være fri, tjene Penge og høste Ære.

Medens den gamle Lovgivning havde hvilet paa Individets Underordning under Samfundet og den Klasse-
deling, det af Hensyn til det heles Vel maatte gennemføre, fordredes der nu Frihed for den enkelte. Politisk, økonomisk og socialt.

Det er paa denne Grundvold, at det nye Samfund blev bygget op, og det Livssyn, man har kaldet Liberalismens, blev raadende. Den begyndte herhjemme i sidste Halvdel af det 18. Aarhundrede og satte sig Spor i en frisindet Lovgivning, bl. a. de store Landboreformer, hvis Tendens netop var den at løse Individet fra de Skranker, der hidtil havde omgærdet det.

Med den Magt, som nye Tanker har, der synes egnet til at skabe lykkelige Tilstande for Menneskeheden, greb de ogsaa om sig som en Selvfølge og omformede i Løbet af et Par Menneskealdre saa at sige alle Forhold, hvorunder der hidtil havde været levet.

Den ene Reform afløste den anden, og Kronen paa det hele blev den frie Forfatning med alle de Rettigheder, som dertil hørte, og det er klart, at Turen ogsaa derefter maatte komme til en Reform af Erhvervslivet.

For Blikkenslagerfagets Vedkommende ser man den nye Tidsaad i den Ivrighed, hvormed enkelte Mestre

kastede sig over nye Omraader og nye Specialiteter indenfor Haandværket. Det blev bl. a. de nyopkomne Olie-lamper, Te-Maskiner, Bliklakering o. s. v. Der var noget at gøre for en driftig Mand. Kapitalismen begyndte at vise sig, og dermed ogsaa en hel ny Type indenfor Haandværket: Mesteren, der skal være Forretningsmand, slaa sig op, konkurrere, finde paa, spekulere, hvorledes han skal slippe nemmest fra alle Udgifter for at tjene mest muligt til sig selv.

For den gamle Mester var denne nye Maade at drive Haandværket paa en Gru. Han foretrak ubetinget at blive ved det gamle og nøjes med de Smaapenge, der nu og da faldt af til ham. Næringsfriheden, som den nye Tid fordrede, forekom ham som den visse Ruin. Dette, at en hvilken som helst Mand fra Gaden, der ikke havde lært Faget, skulde kunne faa Borgerskab, syntes ham forfærdeligt.

Derfor holdt Haandværksmestrene lige til det sidste paa, at Aflæggelse af en Prøve ubetinget burde fordres af enhver, der vilde drive Haandværk.

Og Svendene! Ja, i det store og hele stod de paa Mestrenes Side. For dem var endnu det at blive Mester det Maal, de fleste tragtede efter. Ganske vist holdt de i Modsætning til Mestrene paa, at Prøven skulde være lettere og billigere end hidtil, ligesom de ogsaa vilde være med til, at ældre Svende kunde nedsætte sig som »Frimestre«, d. v. s. Smaamestre uden Ret til at holde Svende.

Trods al Modstand vedtoges Næringsfriheden i 1857. Fra Haandværkets Side blev der gjort store Anstrengelser for at hindre Loven. En Adresse med 15.000 Underskrifter

indgaves til Rigsdagen. Mærkeligt nok savnes Blikkenslagersvendenes Underskrifter ganske paa denne, og da der i sidste Øjeblik forsøgte en Henvendelse til Kongen for at faa ham til at nægte Loven sin Underskrift, fraraadede Blikkenslagersvendenes Repræsentanter i »Avertissementstidende« Kollegerne at deltage i nogen som helst Demonstration af den Art.

Det tør dog næppe antages, at Blikkenslagersvendene som Helhed skulde have været Tilhængere af Næringsfriheden, men hvad det er, der har faaet dem til at indtage denne Holdning, kan nu ikke oplyses.

Vist er det i hvert Fald, at Blikkenslagersvendene næppe har kunnet vente sig stort af at slippe Lavet. Ganske vist kan det heller ikke paastaas, at de har haft nogen særlig Fordel af dette. Deres Stilling var i alle Tilfælde ikke bleven væsentlig bedre i de sidste Par Menneskealdre. Snarere havde Forholdene udviklet sig til deres Skade, idet Mestrene næppe særlig godvilligt har forbedret Lønningerne. Disse var i Reglen smaa og har i Almindelighed ikke udgjort stort over 10 Kr. om Ugen, hvad der var den almindelige Gennemsnitsløn i de fleste Fag. De, der havde Kost og Logis hos Mestrene fik ca. 4 Kr. om Ugen. Heller ikke kunde Næringsfriheden i særlig Grad ventes at ville byde Svendene bedre Kaar, medmindre de har regnet med den lettere Adgang til Mesterværdigheden, den nye Lov bød.

Endnu var Faget jo heller ikke saa specialiseret og mekaniseret, at det vilde være uoverkommeligt at grunde en særlig Forretning.

Som bekendt traadte Næringsloven i Kraft 1. Januar 1862, men det siger sig selv, at det første Tiaar næppe

kunde komme til at medføre store Forandringer. Svendene slap for det tvungne Medlemsskab af Svendelavet, og selvom vel de fleste blev staaende i det, da det fra 1862 omdannedes til »Blikkenslagersvendeforeningen« med det væsentlige Formaal at være Syge- og Begravelseskasse, saa viste det sig, at nye Medlemmer kom der ikke. At den skulde kunne faa nogen organisatorisk Betydning i Fremtiden, var der ingen, som troede, lige saa lidt som man vel i Grunden ventede, at der skulde blive Brug for en Sammenslutning.

I det store og hele har Svendene slet ikke forstaaet den Aand, der laa til Grund for den nye Næringsret. Vel var det ingenlunde selve Næringsloven som saadan, der indførte de nye Synspunkter i Erhvervslivet. De vilde være komne af sig selv netop som en Følge af den nye Maade at se Livet paa.

Dybest set var Princippet i den nye Lov: Enhver er sig selv nærmest, og Enhver skal have Ret til at udnytte sine Evner og de Midler, han raader over i den fuldeste Udstrækning.

I og for sig var der nu heller ikke meget, der hindrede Udfoldelsen af de individuelle Kræfter under Lavsordningen, men da var Friheden ligesom ikke gaaet ind i den almene Bevidsthed.

Nu var der imidlertid fri Bane, og til at fremme Bevægelsesfriheden hjalp selvfølgelig hele Udviklingen: Der var Fremkomsten af Maskiner, der var den forholdsvis Lethed, som Tiden bød til at skaffe Kapital gennem Pengevæsenets Organisation i Banker og Sparekasser.

Det er let forstaaeligt, at Mestrene saa at sige blev tvungne ind i det nye Væddeløb, som nu skulde finde

Sted. Vilde en Mester klare sig i Kappestriden, maatte han med eller mod sin Vilje følge med. Han nødtes til at pine og spare paa alle Omraader for at kunne deltage i Konkurrencen.

Det var jo en af den nye Tids Yndlingssynspunkter, at den indbyrdes Konkurrence vilde give bedre og billigere Produktion. Billigere nok, men bedre!

Et af de Omraader, hvor det var nemmest at vinde noget ind, var Arbejderlønningerne. Og selvom disse maaske ikke nominelt blev mindre, saa blev de i hvert Fald ikke større. Smaa som de var, strakte de ikke til, især da ikke saa faa nu giftede sig.

De smaa Lønninger strakte saa meget daarligere til, som der netop i Tresserne efter Krigen udviklede sig en Dyretid, der fik dem til at føles endnu knappere end de var i Forvejen.

Det maatte jo desuden snart gaa op for Svendene, at den Udsigt til Bedring af Kaarene, som Næringsloven havde stillet i Udsigt, i de allerfleste Tilfælde var lukket for dem. Nu kunde naturligvis en Svend i og for sig lige saa godt have Mulighed for at følge med i Kapløbet som saa mangan Smaamester, og der var vel ogsaa dem, der kastede sig ud i Strømmen for at prøve den. Men Ulykken var den, at den nye Tid fordrede en Mentalitet, en Indstilling, som de færreste var i Stand til at indtage, og som var af en hel anden Art end den, der gjaldt i Lavstiden.

Det var hele den moderne Forretningsaand, som Svenden som Helhed ikke havde Sans for, lige saa lidt som mangan Smaamester.

Svenden stod da i de fleste Tilfælde med Følelsen af at være sat ud af Spillet, at staa overfor en Verden, han ikke kendte, men som det var klart, at han ikke hørte til.

Hans Haab om at vinde med maatte briste. Han følte sig overfor den nye Aand som den, der var bleven snydt og narret for sin Del, men uden Magtmidler til at erhverve den.

Mesteren blev for ham til Arbejdsgiveren, Arbejdskøberen, der blot gik ud paa at faa det eneste, han havde at sælge, hans Arbejdskraft, for den billigst mulige Pris.

Svenden var bleven til Arbejder. Og da det gik op for ham, blev det ham ogsaa klart, at Maalet ikke længer som Regel kunde blive Mesterstillingen, men det at sælge sine Kræfter saa dyrt som muligt, at finde sig til Rette med, at hans Stilling maatte blive den at tilkæmpe sig en Plads i Samfundet, der stillede ham paa lige Fod med enhver anden Borger — og lidt efter lidt at forandre dette Samfund, saa den fattige fik sin Part med den rige.

Hvordan det skulde gaa til, stod næppe i Begyndelsen klart for ret mange, men et var man paa det rene med, og det var, at det første Skridt maatte være en Lønbedring.

DEN FØRSTE FAGFORENING

Hvorledes det skulde gaa til at hæve Lønnen har sikkert nok for de fleste været svært at fatte. Det kunde jo nok lade sig gøre at gaa til Mesteren og sige, at man maatte have noget mere at leve af, at man ikke kunde klare sig o. s. v., og i nogle Tilfælde kunde det vel ogsaa lykkes at faa en Smule Tillæg, men hvad der egentlig var den værste Hæmning for økonomisk Fremgang, var den Opfattelse, at Svendene var en social Klasse, der maatte nøjes med det økonomiske Minimum, der en Gang var bleven sædvanemæssig vedtaget. At de kunde tænke paa at slaa de Skranker ned, som var i Vejen for deres Avancement, var en Tanke, som ikke var gaaet ind i den almene Bevidsthed, hverken i Arbejdsgivernes eller Arbejdernes. Klassebevidstheden var saa rodfæstet i Sindene, at det var svært at komme udenom den, og her har vi den dybeste Aarsag til de Kampe, der skulde raade de følgende Par Menneskealdr.

Svendene, der lige var sluppen ud af den Tankegang, som Lavsvæsenet havde fyldt dem med, kunde umuligt straks gaa over til Liberalismens Synspunkter. Med eller mod deres Vilje dreves de til at føle klassebevidst. Og saasnart det blev klart, at Udsigten til at blive Mester

som Regel maatte opgives, var Modsætningen mellem Arbejdsgiver og Arbejder til Stede. Den laa ligesom i Luften.

Det er derfor klart, at et af de første Omraader, hvor Klassefølelsen maatte komme til Orde paa, var det økonomiske. Man maatte og vilde have bedre Kaar at leve under, man vilde have kortere Arbejdstid, i det hele føle sig friere og mere bevidste end før. Den almindelige Frihedsfølelse var begyndt at spire, selvom den endnu kun kom til Orde i klassebevidste Former, ikke i fri individuel Fremtræden.

Man følte, at man havde noget til Gode, som man ikke fik frivilligt, men som man maatte tilkæmpe sig. Man saa andre Klasser i Samfundet hæve sig og tilegne sig en Magt og Indflydelse, som de ikke før havde ejet. Hvorfor skulde Arbejderne ikke have deres Del? Var de ikke født med den samme Ret som de andre?

Man var klar over, at enkeltvis havde man ingen Magt til at skaffe sig sine Ønsker opfyldte. Der maatte Fællesoptræden til. Man havde da ogsaa set, at de store Byggefag gennem Strejker havde søgt at skaffe sig nogen Bedring, men Strejken stod den Gang for Arbejderen som et tveægget Sværd, som det var farligt at bruge. De Strejker, der var bleven forsøgt i Byggefagene, var ogsaa kun delvis lykkedes og havde bragt større Tab end Fordel.

Nu havde man vel i de fleste Fag bevaret de gamle Svendelav i Form af Syge- og Begravelseskasser. Det var jo bl. a., som vi har set, Tilfældet med Blikkenslagerne, og Meningen var ogsaa, at den nye Blikkenslagersvendeforening af 1862 skulde varetage faglige Interesser, men

hertil egnede den sig ikke, fordi Medlemmerne svigtede den, da det ikke længere som forhen var en tvungen Sag at staa i den.

Medlemstallet, der 1. Januar 1862 havde været 92, da-lede stadig, indtil det i Aaret 1870 kun udgjorde 9. Der blev ganske vist 1871 gjort et Forsøg paa at skaffe nye Medlemmer, men det mislykkedes, fordi det var vanskeligt paa en Gang at lade Foreningen virke baade som Sygekasse og Fagforening. Der meldte sig nok 27 Medlemmer, men Aaret efter var de fleste igen borte. Det nyttede derfor ikke, at Blikkenslagersvendeforeningen paa et Møde den 9. December 1871 for alle Fagets Svende havde rejst Lønkrav og Fordring om Arbejdstidens Forkortelse, noget Resultat kom der ikke ud heraf.

Da var det, at Pio, Brix og Geleff stiftede den internationale Arbejderforening, og under denne oprettedes der ogsaa, saavidt vides den 10. Juli 1872, en Blikkenslagers-Sektion.

Oprettelsen af »Internationale« var for mange af Datidens Arbejdere det Lysglimt, der paa en Gang lod dem skimte Omridsene af et nyt Samfund, hvor der ogsaa var Plads til dem.

For Pio var den politiske Side af Arbejderbevægelsen, »Socialismen«, ubetinget den vigtigste, hvorimod han næppe skænkede den faglige Organisation med de dertil knyttede Lønkrav større Interesse.

Omvendt var den egentlige politiske Socialisme ikke den Sag, der i første Række greb Arbejderne. Dertil var de endnu gennemgaaende for konservative. For dem maatte Eksistenskravet ganske naturligt være det vigtigste. Det var derfor i sin Orden, at man indenfor Blik-

kenslagerne, da Internationale blev forbudt, arbejdede for Oprettelsen af en selvstændig Fagforening i København. En saadan dannedes ogsaa den 15. August 1873 paa Initiativ af Svendene paa Sternhagens Værksted, St. Kongensgade 37, og paa Forslag af *P. Madsen*, men der er næppe Tvivl om, at Stødet er udgaaet fra »Internationale«, navnlig naar man ser Stiftelsen i Sammenhæng med, at der omtrent samtidig oprettedes 19 andre Fagforeninger.

Socialismen har været Baggrunden, Sangbunden for den nye Bevægelse. Den skabte det nye Samfundsideal, hvor Arbejderne kunde føle sig hjemme. Ganske vist blev Politik ikke det egentlige Hovedformaal, men den Omstændighed, at Blikkenslagerne i Lighed med en Del andre Fagforeninger straks optog Pio, Brix og Geleff som Æresmedlemmer, er Vidnesbyrd nok om Tilknytningen til Socialismen.

Der var vel ikke saa faa Medlemmer, som stod fjendtlige overfor den nye Arbejderpolitik eller i hvert Fald meget lunkne, og det var derfor ganske naturligt, at Formalet i de ældste Love formedes som gaaende ud paa »at arbejde hen til en Forbedring af Medlemmernes Stilling i Samfundet, navnlig med Hensyn til Arbejdslønnen, saaledes at den staar i Forhold til Livsfornødenhederne, samt Indførelsen af en normal Arbejdstid paa 10 Timer daglig paa alle Værksteder«.

Der er ingen Tvivl om, at denne Formulering af Formalet i visse Henseender endda er gaaet de fleste Medlemmer over Hovedet. Det, der for dem var det reelle, det, der kunde tages og føles paa, det var Fordringen om højere Løn og kortere Arbejdstid.

Blåtindsløyer. Fagforeningen af 1873

Eresmedlemmer

optagne

Den 29 August 1873

Arbejderførerne

Pio - Brise

og

Geleff

Titelblad til Fagforeningen af 1873's ældste Regnskabsbog.

Det er derfor ogsaa interessant at se, at Solidariteten med Arbejderklassen som et Hele aldrig kommer stærkt frem. Selvom den maaske nok laa i Blodet, var den fra Lavstiden arvede Følelse af, at man dog var noget for sig selv, den kraftigste. Den stærke politiske Agitation fra Socialistførernes Side havde endnu ikke helt fanget Sindene. Efter den haarde Domfældelse, der overgik dem, følte man dem nok som en Slags Martyrere for Arbejdernes Sag og var især efter deres Løsladelse ivrige for at hylde dem, men det er dog stadig det lille snævre Samfund, Svendene selv tilhørte, der blev det vigtigste. Det lyder helt rørende, naar det i et af de første Møder (den 17. September) af den første Formand, *P. C. Nielsen*, udtales, »at denne Forening havde en stor Betydning, nemlig den at tilvejebringe en Enighed mellem samtlige Svende, som ikke kunde rokkes, men immer blive stærkere og broderligere, jo tiere vi kom sammen og lærte hinanden at kende«. Naar et i Diskussionen deltagende Medlem henviste til de engelske »Trades Unions« og til den samtidige Bygningssnedker Strike som Bevis paa, »hvad Enighed og Broderlighed kan udrette samt anbefalede Oprettelsen af en Produktionsforening som meget nødvendig«, saa viser det, at man vel havde grebet en Del af de Tanker, der var fremsat af Pio og andre i »Internationale«; at disse alligevel ikke var helt fordøjede ses dog klart af, at Mødet kun løb ud i at drøfte Oprettelsen af en Sangforening, og af, at man den 9. Oktober vedtager ikke at slutte sig til den indenfor Centralstyrelsen af Fagforeningerne paatænkte fælles Strikekasse.

Man holdt sig indenfor sine egne Rammer og var for saa vidt ogsaa nødt dertil, som der ikke var store Midler

at spille op med. Kontingentet var kun 1 Mark 8 Sk. (50 Øre) maanedligt. Man vedtog saaledes ikke at ville være med til Startning af »Socialdemokraten«. Derimod arbejdede man ivrigt for at faa en Fane.

Ellers maa det indrømmes, at der toges godt fat. I Oktober vedtager man saaledes at virke for Gennemførelsen af en Minimums-Dagløn. Den havde hidtil været 8 Mark (2 Kr. 66 Øre), men skulde søges bragt op til 3 Kr. Man vedtog ogsaa at faa en Priskurant oprettet og at indskrænke Fyraftensarbejdet.

For saa vidt havde man Held med i hvert Fald nogle af Bestræbelserne, som et Par af Firmaerne gik ind paa at forhøje Daglønnen, medens Resten forholdt sig afventende. Et af dem, som havde udtalt sig meget forhaanende om Svendene og ikke havde villet gaa med til Daglønsforhøjelsen, blev boykottet.

At Stemningen i det hele har været ret aktiv, fremgaar af Oprettelsen af en Syge- og Begravelseskasse, men ogsaa af, at man fulgte med Opmærksomhed, hvad der foregik paa det faglige Omraade i Tyskland, og vedtog at indlede Korrespondance med det tyske Blikkenslagerforbund. En paatænkt Indmeldelse i dette maatte dog opgives, fordi det blev for dyrt. Hvad der imidlertid betød mere var, at man vedtog ikke længere at finde sig i at modtage Arbejdssedler fra Mestrene ved Afskedigelsen og følgelig heller ikke at forevise saadanne, naar Arbejde blev søgt.

Det vigtigste Fremstød var dog Gennemførelsen af en 10 Timers Arbejdsdag fra 1. April 1874. Samtlige Mestre med Undtagelse af to var straks gaaet med dertil, — og disse to fik man snart gjort villige ved en Strejke. Begrun-

delsen for de 10 Arbejdstimer var, at man derved kunde skaffe flere Svende i Arbejde. Det var derfor lidt af en Skuffelse, at flere Svende havde misforstaaet Hensigten ved at arbejde i 11 Timer mod Ekstrabetaling for den sidste Time.

Ellers var Sammenholdet godt, hvad der viste sig ved en partiel maanedlang Strejke paa Elfstrøms Petroleums-apparat-Fabrik. Den gennemførtes heldigt, og den forlangte Løn naaedes.

Aaret 1874 udmærkede sig iøvrigt ved Drøftelsen af Planer om Oprettelsen af en Hjælpekasse og af en Sangforening, hvilken sidste nu endelig kom i Stand og blev særlig virksom ved at tage sig af Fornøjelsesvæsenet og forestaa Afholdelsen af Baller og Maskerader, der den Gang var offentlige for alle og tit gav et kærkomment Overskud.

Maskerader spillede iøvrigt en betydelig Rolle i Datidens Arbejderbefolkning. Indenfor Blikkenslagernes Fagforening havde man til Tider ikke mindre end tre i Vintersæsonen. Man forstaa ogsaa godt, at Folk med en gennemgaaende lang Arbejdstid med Slid og Slæb trængte til lidt Spænding med brogede Farver og helst komiske Optog og Underholdning. Læsning var der endnu ikke megen Sans for, og de faa, der arbejdede for, at Medlemmerne skulde komme til Foredrag eller læse socialistiske Smaaskrifter og paa Grundlag heraf indlede Diskussioner, havde ringe Succes for deres Bestræbelser.

Mødekulturen var endnu ikke vokset rigtig ud af Svøbet, selvom det var en Masse Forsamlinger, der blev afholdt. Foreningen var jo dannet paa et bredt demokratisk

Grundlag. Enhver Sag, selv den ubetydeligste, blev overladt til Medlemmernes Afgørelse, ofte uden den ringeste Tilrettelægning i Forvejen. Der manglede i og for sig heller ikke Deltagelse i Debatten; denne kunde endda til Tider være baade varm og haard, men navnlig lang. Selvfølgelig var det gennemgaaende de samme Talere, der optraadte, og man forstaar derfor, at det i Længden ikke har kunnet drage Medlemmerne til at deltage i Møderne. De var ofte kun sparsomt besøgte.

Til Tider kneb det med at faa nogen til at være Dirigent. Ved et Møde den 19. Maj 1875 refererer Protokollen: »Formanden aabnede Mødet og undskyldte, at der ikke var begyndt præcis, da de fleste af de tilstedeværende først var kommen i det sidste Kvarter. Dernæst bad han Forsamlingen vælge en Dirigent. Der blev foreslaet flere, men ingen af dem syntes sig mægtig nok til at røgte dette Kald, endskønt Forsamlingen ikke var saa overdreven stor. Nogle havde frasagt sig Valget paa Forhaand, andre var hæse, og atter andre kunde ikke læse, men endelig fik man *Ekdahl* til at modtage Valget. Nu var det lige saa galt igen, for nu skulde der vælges en Sekretær, og dem var der lige saa knap Tid paa som paa Dirigenter, og da ingen af de foreslaede vilde modtage Valget, paatog *Schiermer* sig at føre Protokollen den Aften.«

Man forstaar, at Ordningen af den Slags Formaliteter har taget megen Tid, men ellers maa det siges, at med Valget af Sekretærer ved Møderne har man som Regel været meget heldig. Ofte er Referatet givet med en ligefrem kunstfærdig Knaphed og med et Ordvalg, der er grebet lige ud af Livet.

Læs blot som en tilfældig Prøve følgende Referat fra den 31. Maj 1875.

»Dette Møde var særdeles talrigt besøgt, og Stemningen var saa overordentlig god, at det kan siges, at vi ikke har afholdt et saa heldigt Møde i de sidste Par Maaneder. Efterat Formanden havde gjort bekendt, at vor Collega Christensens Hustru var død, blev de Medlemmer tilsagt, som stod for Tur til at møde til Begravelse. Dernæst omtaltes Forholdet paa Kønigsbrucks Værksted, nemlig angaaende den saakaldte høje Petersen, da det havde stillet sig noget uheldigt for ham, thi da han kom og skulde begynde, saa underrettede de andre Svende, to i Tallet, ham om, at de holdt op, saasnart de havde deres Arbejde færdigt, da de ikke vilde arbejde sammen med Arbejdsfolk for at sætte dem ind i Professionen. Det var jo en gal en, tænkte Petersen, den maa vi have i Orden og tog ganske forsigtig sit gode Tøj og gik af Gaden til. Paa sin Vej faldt han ind paa et Værksted, hvor han tidligere havde arbejdet, og erklærede dèr for en Collega, at det var en Skam, hvis man ikke kunde arbejde, hvor man vilde, og hvis det var Tilfældet, saa vilde han melde sig ud og blæse Fagforeningen et Stykke. Naturligvis har der været »Blus«, for ellers vilde en Mand som den høje Petersen, der har nydt saa meget godt af Foreningen, ikke lade saadanne Ytringer falde, men da han ikke var til Stede, kunde der ikke gøres mere ved den Ting.«

Et saadant Referat giver en Forestilling om Mødernes Karakter og forklarer, hvorfor man saa godt som aldrig kunde blive færdig med en Generalforsamling paa een Aften, men maatte fortsætte den en følgende. Der er utvivlsomt, trods Dirigenten, bleven snakket livligt ved

Møderne. Af Referater som det citerede faar man imidlertid et godt Begreb om Mentaliteten hos Mødedeltagerne og hos Datidens Arbejdere i det hele taget. Den har i overvejende Grad været gemytlig og kammeratlig. I det hele var man meget overbærende mod Kollegerne, selv naar de ikke havde opført sig særligt kollegialt, ja, selv mod Folk, der ikke var Medlemmer af Fagforeningen.

Karakteristisk for Stemningen er Diskussionsemnet den 5. April 1875: »Hvorlænge maa Medlemmer arbejde sammen med Folk, som ikke er Medlemmer?« Resultatet blev, at en Maaned kunde det gaa an, men hvis yderligere Bestemmelser skulde være nødvendige, henstilledes det til Bestyrelsen, dog var den almindelige Mening den, »at det var Synd at gaa for haardt frem mod slige Undermaalere«. Et Medlem mente, »at det var et godt Middel at lade d'Herrer Ikkemedlemmer være i Fred og kun skrive til deres respektive Mestre, at de ikke vilde faa Understøttelse fra Foreningen i paakommende Tilfælde, men at de derimod vilde faa vanskeligt ved at finde Arbejde paa andre, især større Værksteder. Et andet Medlem mente, man burde tage det hele med Gemytlighed.«

Af Referaterne skelner man iøvrigt, at der indenfor Foreningen har været en Gruppe, og det rimeligvis den største, som har taget alt med Ro — og ladet de øvrige om at lede det hele.

At denne mindre, men livlige Gruppe for Størstedelen har hørt til de yngre og til det nye Slægtled, som er kommen til Skelsaar og Alder i Halvfjerdserne er tydeligt af mange Ting. De synes ikke i særlig høj Grad at have bevaret den gamle zünftige Overlevering, men derimod at

være bleven stærkt paavirkede af den socialistiske Bevægelse. At det er denne Gruppe, der har været den ledende indenfor Foreningen, fremgaar af mange Ting. Karakteristisk er det saaledes, at da man kort efter Stiftelsen drøfter Spørgsmaalet om, hvorledes Medlemseblemet skulde se ud, stod Valget mellem »Frihedsgudinden« og et af mere fagligt Udseende.

At det sidste sejrede var imidlertid ingenlunde, fordi man var lunkne af Sind. Man kan i det hele sige, at der raadede en stærk oppositionel Stemning, som især kom frem ved de ret betydelige Bidrag, der frivilligt gaves til strejkende i andre Fag. Man støttede saaledes baade Cigarmagere, Karetmagere, Snedkere og Skibstømrere, sendte heller ikke saa faa Penge til tyske Fæller, der var i Arbejdskamp.

Den Verden, som aabnedes for dette Slægtled gennem de socialistiske Føreres Taler og Forkyndelse, vakte i det hele et Kampmod og en Dristighed i Foreningens Førelse, der vidner om, hvor dybt Begejstringen for og Tilkjenningen til det nye Program har slaaet Rod i Sindene. Tit kan den virke helt rørende, som naar der samles ind til og tales om at modtage den fængslede Snedker Pihl efter hans Løsladelse. At Begejstringen særligt samlede sig om Pio, Brix og Geleff, siger sig selv. Ikke blot var de som foran omtalt straks ved Foreningens Stiftelse bleven optagne som Æresmedlemmer, men ved deres Løsladelse af Fængslet vedtoges det at forhøje det maanedlige Kontingent fra 24 Sk. til 2 Mark for deraf at udrede en Hædersgave til »vore brave og trofaste Førere«. Navnlig synes Pio at have været elsket. Han omtales i Protokollen som »vor ædle Talsmand«.

I det hele har der været noget af en religiøs Begejstring over Sindene, og det er aabenbart ogsaa denne, der har ledet til de heldigt udførte Fremstød, der kendetegner Aaret 1874.

Der er da heller ingen Tvivl om, at Interessen hos den aktive Del af Medlemmerne har været gennemstrømmet af Varme for Socialismen. Et Tegn herpaa er det, at der den 4. December 1874 af den da nyvalgte Formand, *C. P. Hansen*, blev fremsat Forslag om Oprettelse af en Produktionsforening, en Tanke, som ogsaa næste Aar blev taget op til Udførelse.

Trods Begejstringen var det dog ikke noget let Hverv at være Formand i de Tider, hvor Fagbevægelsen var ny. Det krævede sin Mand, og naar man saa husker, at alt Arbejdet skulde udføres efter endt Arbejdstid, og at der var en Mængde Møder at lede, forstaar man, at han kunde løbe træt, og at det var saare vanskeligt at finde en Afløser.

I Aaret 1874 holdtes der foruden Bestyrelsesmøder ikke mindre end 24 Medlemsmøder. Formanden lønnedes ganske vist med 2 Skilling maanedlig pr. Medlem. Da Antallet af Medlemmer i 1874 udgjorde ca. 280, har Formandslønnen svinget om 6 Rdlr., men de var drøjt tjent. Den samme Løn oppebares af Kassereren. Budet derimod fik 3 Sk. mdl. pr. Medlem for Opkrævning af Kontingentet, men heller ikke den Løn var let tjent, fordi det i høj Grad kneb med at faa Pengene ind.

KRISEAAR

Der er ingen Tvivl om, at det Held, der havde fulgt Foreningen i dens første Virketid, havde givet Styrelsen Blod paa Tanden til at gaa videre. Det var gode Tider for Bygningshaandværket, den store »Gründerperiode« i Tyskland i første Halvdel af Halvfjerdserne havde ogsaa skyllet Strømme af Kapital ind over vort Land, og det mærkedes ved forøget Virksomhed i alle Lag. Uden særlig Modstand havde Blikkenslagersvendene faaet gennemført en Arbejdstid paa 10 Timer og Arbejdslønnen sat op fra 8 til 9 Mark om Dagen. De eneste Mestre, som ikke var gaaet ind paa denne Forhøjelse, var »den gæbende *Fritz*«, som Forhandlingsprotokollen kalder ham, og *Carl Holm*.

Nu skulde som sagt Heldet forfølges ved Indførelse af en ny Priskurant for Bygningsarbejde. Den, der fandtes, var over 20 Aar gammel og ikke længere tidssvarende. Den 31. Maj 1875 valgtes et Udvalg af Svendene til Udarbejdelsen af en ny, og efter at den i Løbet af Sommeren var drøftet paa flere Møder, sendtes den til Mestrene. Disse svarede ikke, og utaalmodige herover sendte man dem et Ultimatum den 6. September og forlangte Svar til den 15. s. M. Oldermænden for Lavet, *Steffens*, svarede

da, at det var ham umuligt at faa Mestrene samlede til et Møde før ind i Oktober, men herpaa vilde Svendene ikke vente og forlangte Priskuranten gennemført straks. Taktiken gik nu ud paa, at Arbejdet skulde nedlægges paa tre Værksteder ad Gangen, og der begyndtes hos *Maribo, Dreyer og Timm*.

Ved denne Fremgangsmaade var man i Overensstemmelse med den Praksis, der i Almindelighed fulgtes, og som bestod i, ved nogle raske smaa Strejker, at gøre Mestrene møre. Meget ofte havde man derved haft Held med sig, fordi Mestrene ikke stod enige, men oven i Købet ofte benyttede en saadan Lejlighed til at gribe ind i hinandens Arbejde.

Denne Gang havde Blikkenslagersvendene imidlertid forregnet sig. Uagtet der ikke var saa faa Mestre, der brød ud, optraadte dog nu Lavet som en Helhed og fremsatte det »idiotiske« Forslag, som Forhandlingsprotokollen kalder det, at nedsætte et Udvalg paa 3 Mestre og 3 Svende til at forhandle om Priskuranten. Herpaa vilde Svendene imidlertid ikke gaa ind; de hævdede, at Mestrene havde haft Tid nok til at gennemgaa Forslaget. Nu skulde det gennemføres, ellers Strejke.

I Understøttelse skulde der gives de gifte 5 Rdlr. og et Tillæg af 3 Mark for hvert Barn, de ugifte skulde have 4 Rigsdaler om Ugen. Saa højt naaede man dog aldrig at komme; Meningen havde været den, at denne Understøttelse skulde udredes ved Bidrag fra de Svende, som arbejdede paa Værksteder, hvor Arbejdet ikke var nedlagt.

Denne Plan blev imidlertid krydset af Mestrene, der nu paa deres Side erklærede Lock-out, bistaet af Fabrikanterne *Carl Lund og Brandt*. Det var en Mulighed, som

Svendene slet ikke havde tænkt sig, fordi de var gaaet ud fra, at der var altfor mange »Lusseputere«, som de kaldte det, mellem Mestrene til, at en Lock-out kunde gennemføres.

Krigen kom, men var egentlig fra første Færd haabløs at gennemføre for Svendene. Trods betydelige Understøttelser baade ude- og hjemmefra kunde den planlagte Understøttelse til de strejkende ikke gives. Den var fastsat under Forudsætning af, at Strejken kun blev partiel, men nu, da der var erklæret Lock-out, kunde der ikke skaffes saa store Bidrag som ventet, selvom der var Svende i Arbejde hos de Mestre, der ikke deltog i Lock-ouden, og saaledes kunde yde deres Bidrag til de strejkende.

Der var derfor ikke andet for end at begynde at fire overfor Mestrene. Man gik ind paa at tiltræde et Forhandlingsudvalg med dem, men da Resultatet blev, at Mestrene holdt fast ved en Priskurant, de selv havde udarbejdet og ikke vilde gaa ind paa Ændringsforslag fra Svendenes Side, maatte disse tilsidst give efter og gaa ind paa Mestrenes Forslag samt genoptage Arbejdet, efter at det havde været nedlagt i ca. 7 Uger.

Arbejdsstandsningen blev et føleligt Nederlag — og Grunden hertil er let at paavise. Den var for det første begyndt under den Forudsætning, at man kunde nøjes med at nedlægge Arbejdet paa et Par Værksteder ad Gangen og for det andet uden Penge i Kassen til at yde de strejkende Understøttelse. Maaske havde man kunnet klare de partielle Strejker, men overfor Lock-ouden stod man vaabenløs. Man maatte give efter, ikke blot af de

nævnte Grunde, der ligger lige for Dagen, men ogsaa af indre Aarsager, som kom tydeligt frem, mens Arbejdsnedlæggelsen stod paa.

Det var i Virkeligheden kun en lille Del af Fagforeningens Medlemmer, der havde været virksom for Igangsættelsen af Strejken, og vel nærmest den Del, der var paavirket af Socialismen. Denne havde støttet for stærkt paa, at Opgangstiden vilde holde sig og havde begyndt Strejken paa et Tidspunkt, hvor den økonomiske Nedgang var begyndt. Heller ikke var der regnet med, at Mestrene var i Stand til at yde Modstand. Til alt dette kom imidlertid Lunkenhed fra den største Part af Medlemmerne. Navnlig ydede de Svende, der var i Arbejde, langt fra de Bidrag til de strejkende, som man havde ment, de var i Stand til. Det var beregnet, at de ca. 100, der havde Arbejde, skulde give 6 Kr. om Ugen, men det blev kun faa, der gjorde det. Fra første Færd savnede man derfor Penge i Kassen og maatte nedsætte og udsætte Understøttelserne. Følgen blev, at da Strejken afblæstes, stod man med en tom Kasse foruden en stor Gæld, og yderligere oplevede man den Tort, at Kassereren havde en Underbalance paa godt 200 Kr., som han ikke kunde klare.

Man tør derfor nok hævde, at den dybeste Aarsag til Nederlaget var manglende Klarhed, daarligt Sammenhold og ringe Disciplin.

Egentlig havde det sidste været en Grundskade i hele den Tid, Fagforeningen havde været til. Der var mange, der arbejdede for mindre Dagløn end vedtaget, og det var umuligt at faa gennemført Ønskerne om Ophør af Søndags- og Fyraftensarbejde.

En karakteristisk lille Episode af den Art refereres i Forhandlingsprotokollen for 19. Maj 1875 saaledes:

»Gelardi mindedes, at der var Sag i Foreningen (om), at der blev arbejdet paa en Bygning om Middagen og efter Fyraften. Og da man havde været derovre og spurgt en tilstedeværende Dreng ad, om det var en af Maribos Svende, havde denne sagt nej, det var en, som hed Svendsen henne fra Vesterbro hos *Timm*.

Svendsen erklærede, det var aldeles fejl; det hele han havde gjort for en fremmed Mester var en Prøveledning, som han havde arbejdet paa om Søndagen, og saalænge Søndagsarbejdet ikke var forbudt, saa arbejdede han, naar han havde noget, men saasnart vi var enige om ikke at arbejde om Søndagen, saa var han ogsaa med til det. Saa havde han ikke mere at skulle have sagt.«

Formanden oplyste, at der var bleven meldt til Foreningen, at 2 af *Sigvald Schmidts* Svende, nemlig *Holst* og *Lindenhof* var bleven set arbejde Kl. 12 om Natten, og bad dem, der begge var til Stede, at klare for sig.

Holst fik Ordet og sagde, »ja, han havde rigtig nok arbejdet den Aften, men det var ligefrem et Tilfælde. Han gik fra Arbejde tilligemed sin Kollega Lindenhof, da mødte de en god Ven, nemlig en Kobbersmed i Løvstræde, som bad dem i al Venskabelighed at spise et Stykke Mad og drikke et Glas Punsch, og saa hjælpe ham ud af en lille Forlegenhed ved at arbejde lidt den Nat. Dette syntes Holst ikke var saa farligt, saa det behøvede at blive omtalt i Foreningen, tilmed da det var første Gang, at Holst havde været paa den Galej, og at han betragtede det som en Venskabstjeneste, da de hverken havde akkorderet eller truffet anden Overenskomst.

Jacobsen mente, det var godt nok, at det var første Gang, men det var man jo alletider udsat for at møde saadanne Venner, og saalænge det gik godt, saa gik det, men saa snart det blev opdaget, »ja, var det første Gang?« hvilket Holst bejaede. Men Dahl han troede ikke, det var første Gang, der var arbejdet, om ikke fra Holst's Side, saa var der andre, der kunde tage sig af det, men han vilde dog ikke sige, hvorfra han havde disse Oplysninger. Det kunde komme en anden Gang. Holst sagde, at der var vist ingen, der kunde sige, at han havde modarbejdet Foreningen i nogen Retning undtagen denne Gang, hvis det saa kunde kaldes; han havde til enhver Tid svaret sit Kontingent. At han ikke kom til Møderne laa deri, at han boede altfor langt borte og levede i en betrygt Stilling ved, at han var en fattig Mand og havde en stor Familie, saa behøvede han vel ikke at sige mere. Scheibelein svarede Holst herpaa med, at det var ikke nok, at vi ikke modarbejdede Foreningen, men vi skulde være Medarbejdere af Foreningen. Der var ingen, der havde været mere betrygt end han var den Gang, Foreningen blev stiftet; han vægrede sig ved at melde sig ind, da han ikke en Gang havde Penge til at betale Indskud og Kontingent, men han fik ikke Ro for sine Kammerater, saa han maatte laane Penge til at melde sig ind for, men da han kom i Foreningen, da saa han, det var værd at ofre sig for, og det var kun faa Gange, han havde været fraværende; endskønt han ogsaa boede langt borte.*) Gelardi mente, at da vi stiftede Forenin-

*) Det maa indrømmes, at Scheibelein altid var en ivrig Deltager i Foreningslivet. Der var næsten ikke et Møde, hvor han ikke deltog i Diskussionen. Særlig ivrig var han under Striken.

gen, da skulde det være en fri Forening, og at det maatte staa enhver frit for at støtte Foreningen efter Evne og Vilje. Formanden sagde, det stod naturlig enhver frit for at handle efter Evne og Vilje, men han vidste ogsaa godt, at der var et stort Parti i Foreningen, som ikke yndede ham og ikke vilde rette sig en Smule efter hvad Bestyrelsen eller hvad han foreslog; ingen vilde være Dirigent, ingen vilde være Sekretær, og paa den Maade hverken kunde eller vilde han være Formand. Om han ikke vilde træde fra straks, saa vilde han slet ikke blive længere ved end til den paatagne Tid var udløben.«

Dette Referat giver en god Forestilling om den Atmosfære, der herskede blandt Medlemmerne overfor alle vitale Spørgsmaal. Det var altid den lille ivrige Flok, der mødte og i Virkeligheden ogsaa den, der ledede til daglig, men det er klart, at naar det gjaldt store Sager, der krævede, at alle skulde gaa i Flok, og der saa viste sig Tilbageholdenhed, for ikke at sige Lunkenhed, var det umuligt at gennemføre virkelige Programsager, som for den Tid stod som afgørende for Partiet.

En af disse Sager, som indenfor Partiledelsen lige fra først af betragtedes som værende af den største Betydning, var Oprettelsen af Produktionsforeningen.

Som vi har set var Spørgsmaalet herom ogsaa blevet fremført indenfor Blikkenslagernes Fagforening. I Juni Maaned 1875 holdt *Louis Toucher* et Foredrag herom i Foreningen, og lidt senere opfordredes Medlemmerne til at yde Bidrag til Oprettelsen. Der viste sig imidlertid kun ringe Interesse for Sagen. Der indkom i Løbet af Sommeren kun en Sum af 210 Kr., og det fremgik ogsaa af en Diskussion i Foreningen, hvor navnlig Formanden

og Scheibelein optraadte som ivrige Fortalere for Ideen, at der, som der staar i Protokollen, »egentlig ikke var noget rigtigt Begreb om det hele.«

Under Strejken forsøgttes det dog at sætte Produktionsforeningen i Virksomhed, og formelt i hvert Fald startedes den ogsaa. Men Driftskapitalen var det kun skralt med. Der maatte laanes 50 Kr. af Foreningen, ligesom Medlemmerne maatte opfordres til at laane eller forære Værktøj til det nye Foretagende.

Intet Under, at dette for tidligt fødte Forsøg led en krank Skæbne og afgik ved en snarlig Død.

At dette blev Resultatet, er vistnok gaaet de ivrige Talsmænd for Produktionsforeningstanken nært til Hjerte. Det var jo for den Tid en af de Veje, ad hvilken man troede at kunne omdanne Samfundet og indenfor sin egen Kreds oprette et lille Afbillede af det Samfund, som man i Aanden saa som Idealet, og hvor Arbejderen selv var Leder og Ejer.

Man kan ikke andet end beundre den rørende Tro, de mest fremskredne og de mest idealistisk sindede af Datidens Arbejderførere skænkede denne Sag.

Der er i det hele over vore ældste Fagforeningers Historie noget heroisk og saare smukt i den Begejstring, der blev lagt for Dagen og alt det opofrende Arbejde, der blev ydet for at virkeliggøre, hvad man haabede paa.

Denne lille Skare troede, at de i Løbet af kort Tid kunde omdanne Samfundet. Der var Revolutionsaand i dem, og for dem var den egentlige Fjende Politi og anden Øvrighed. De havde endnu ikke helt gjort Bekendtskab med den rigtige Modstander: Liberalismen og Kapitalismen, der paa den Tid stod ret splittet og derfor syntes

at kunne overvindes i hurtig Guerillakrig med smaa hurtigt førte og uventede Slag. For Førerne i første Geled og for alle dem, der skarede sig om dem, maatte derfor de politiske Opgaver komme til at staa som Hovedsagen. Det kan ikke overraske, at Kampen for disse ikke i første Omgang kunde samle hele den store Flok, der, mærkede af det daglige Slid og i evig Strid for at faa de smaa Lønninger til at slaa til, kun havde liden Sans for de store Maal, men fremfor noget maatte lægge Vægten paa det materielle, paa bedre Udkomme og bedre Arbejdskaar.

Som vi har set, blev Arbejdet herfor indenfor vor Fagforening ingenlunde sat i Baggrunden, men det var for de ivrige ikke nok. De vilde videre frem, men de blev ikke fulgt af Flertallet, der ikke tænkte paa Fremtiden og aldrig tog Del med Varme i Førernes Stræben. De kom aldrig til Møderne, Kontingentet var ikke til at drive ud af dem, og lunkne som de var i Aanden i det hele taget, var deres Indsats i Foreningslivet, naar de i det hele gjorde nogen, kun sur Kritik.

Man kan derfor forstaa, hvilket Slag det maa have været for de trofaste smaa Ledere rundt om i Fagforeningerne, da de fik Underretning om, at Førerne var rømt og havde taget mod Penge af Politiet for at komme bort. Det var med et Slag at styrte de skønne Forhaabninger i Grus — og lade dem staa ene og forladte.

Faa tænkte den Gang paa, at Førerne bogstaveligt var opslidte, at en Mand som Pio var pint af Pengesorger og ikke vidste sine levende Raad for at skaffe Udveje, at han selv blandt sine nærmeste kun havde mødt liden Forstaaelse, i egentlig Forstand var en Martyr for Sagen.

Paa en Maade var Lammelsen til Gavn for Arbejderbevægelsen. Nu man maatte opgive Drømmene og den Romantik, der havde fyldt Sjælene, blev man lidt efter lidt paa det rene med, at man maatte lade Politiken være det, den var og lade den varetage af særlige Organer, der ikke havde noget med Fagforeningen at gøre.

Disse kunde da i Ro samle sig om den vigtige Opgave, først og fremmest at faa Arbejderne til at slutte op indenfor Rammerne og dernæst at tage fat paa at gennemhulle og underminere den Liberalisme og Kapitalisme, der var den egentlige Fjende.

Det blev en Opgave, som krævede Sejghed, Taalmodighed og Energi, og de Mænd, der nu skulde tage den op, maatte være forberedt paa at arbejde paa langt Sigt og begynde igen i Morgen, paa det, som var gaaet galt i Dag.

Det var dette langsomme og slidsomme Arbejde, man nu tog op ogsaa indenfor Blikkenslagernes Fagforening.

DET STILLE INDENDØRS ARBEJDE

Efter Nederlaget overfor Strejken sidst i 1875 var man klar over, at der foreløbigt ikke kunde rettes noget Stød udad, men at Arbejdet maatte foregaa indenfor egne Døre. Grunden maatte kulegraves, og det var et Foretagende, der baade krævede Tid og Taalmod. Der var meget Ukrudt at luge op med Rode. Værst var Lunkenheden inden Døre. Den viste sig i en manglende Interesse fra Medlemmernes Side for hvad der foregik i selve Foreningen. Ikke blot hændte det, at de almindelige Maanedsmøder var saa sparsomt besøgte, at de maatte opgives, men værre var det, at selv ekstraordinære Generalforsamlinger Gang paa Gang maatte udsættes, fordi der var mødt for faa Medlemmer, en enkelt Gang endog tre Gange i Træk. Om manglende Iver for at deltage i Møderne, vidner det ogsaa, at der f. Eks. i 1877 kun møder 16 Medlemmer ved Valg af Repræsentanter. Det var paa Grund af den Slags Forhold, at Styrelsen ofte, for i det hele at faa en Forestilling om Stemningen overfor visse Sager, maatte gaa rundt og forhøre sig om, hvad man mente paa de forskellige Værksteder. Den 25. Juni 1878 indleder Sekretæren, *Jul. Chr. Larsen*, Referatet af en indvarslet ekstraordinær Generalforsamling med følgende Hjertesuk: »Dette

Møde, der i Arbejderbladet var indvarslet som ekstraordinær Generalforsamling (begrundet paa den beklagelige Mangel paa Lyst til at indfinde sig til Møderne, hvilken Svaghed desværre ikke faa af Medlemmerne er i Besiddelse af) kunde altsaa af den Aarsag ikke finde Sted som Generalforsamling (da der kun var mødt ca. 16), men maatte indskrænkes til et almindeligt Møde. Det vilde i Forbigaaende sagt være ønskeligt og mere heldig for Foreningen i sin Helhed saavel som for hvert enkelt Medlem, hvis Interessen for ommeldte Sag var større, særlig da man af og til kan høre enkelte af dem, som sjældent eller aldrig møder, udtale sig modsigende om dette eller hint, som er bleven vedtaget af Foreningen. I Haab om, at Foreningen fremtidig bliver bedre repræsenteret, vil jeg slutte med denne lille Bemærkning.«

Ilde Tegn var det ogsaa, at Kontingentet var vanskeligt at inddrive, og at Restancerne til Tider løb betænkeligt op, men værre var det, at Medlemmerne ikke rettede sig efter, hvad der var vedtaget indenfor Foreningen. Det var saaledes vanskeligt at faa Minimallønnen overholdt, mange arbejdede under den, og Over- og Søndagsarbejde drevs i betydeligt Omfang.

Nu maa det imidlertid til Forstaaelse af denne Lunkenhed huskes, at langt fra alle Blikkenslagersvende havde sluttet sig til Foreningen, og at selv de, der var Medlemmer, ikke var særlig grebne af Arbejdersagens inderste Livsnerve, men væsentligst havde meldt sig ind for at nyde de rent materielle Goder, Foreningen bød gennem Syge- og Begravelseskassen samt eventuelt som Arbejdsløshedsunderstøttelse. De fleste følte sig i den Grad som en Underklasse, der sløvt nøjedes med de Kaar, der bødes

dem og intet Fremtidshaab nærede. Der var endnu ingen Følelse af, at man var en Stand, der skulde kæmpe. Desuden var det fattige Folk, der tog hver Skilling, der bød sig til, for i det hele taget at kunne eksistere. Hos dem kunde man ikke vente megen Sans for Sammenhold.

Under disse Omstændigheder forstaaer man, at de faa trofaste havde et vanskeligt Hverv at passe. De stødte tit mod en Mur af Ligegyldighed, og det kan lyde som Udtryk for en Skuffelse, naar *Scheibelein* paa en Udtalelse om, at Fagforeningen burde støttes, kan udbryde: »ja, naar den var ubetinget socialistisk«.

Det var den langtfra. De fleste havde den Gang saare ringe politisk Interesse, og Valgdeltagelsen var altid i hvert Fald lige indtil Firserne yderst sparsom. Det hjalp ikke meget, at man havde vedtaget at anskaffe socialistiske Skrifter. Faa læste dem.

At Fagforeningen derfor ogsaa meldte sig ud af Centralstyrelsen for Fagforeningerne var kun naturligt; der skulde spares.

Delvis kan denne Passivitet indenfor Blikkenslagerne forklares ved de daarlige Tider, som herskede fra Midten af Halvfjerdserne til godt ind i Firserne. De medførte Arbejdsløshed, og da Arbejdsgiverne, navnlig da paa de opdukkende Blikvarefabriker, benyttede denne til at trykke Lønnen og til at antage Kvinder og anden ufaglært Arbejdskraft, var der ingen eller ringe Modstand fra Arbejdernes Side, fordi de endnu ikke havde lært og forsaavidt endnu heller ikke følt Organisationens Nytte.

Uden Betydning for den manglende Organisationstrang har det sikkert heller ikke været, at Blikkenslagersvendene synes at have ejet en vis Uafhængighedslyst, der

ofte fik de enkelte til at føle sig som noget for sig selv og i alle Tilfælde viste sig som manglende Vilje til at have med andre at gøre. Saaledes vilde man slet ikke vide noget af Kobbersmedene som Medlemmer, ligesom man ogsaa stillede sig meget afvisende overfor Skiferdækkerne.

Alligevel vilde man nu tage meget fejl, hvis man heraf vilde slutte, at Blikkenslagerne var uden Klassefølelse. Den laa dem som alle andre Arbejdere i Blodet. Fejlen var blot den, at der endnu, hvad der for saa vidt var meget forstaaeligt, levede betydelige Rester af den gamle zünfthige Overlevering i dem, som førte mange til at tro, at man kunde være sig selv nok. Der var endnu heller ikke fra Arbejdsgiverside opstaaet noget særligt Modtryk. Naar undtages Fabrikkerne, var der fra de egentlige haandværksuddannede Mestres Side ikke noget særligt Pres, i hvert Fald ikke stærkt og navnlig ikke noget organiseret. De fleste af Mestrene havde selv været Svende og forstod disses Kaar, dels var der mange af dem, som stod udenfor Mesterlavet, og dels konkurrerede de paa Liv og Død indbyrdes.

Tiden var i det hele præget, baade indenfor Arbejdsgiverne og Arbejderne, af den Desorganisation, som Næringsfriheden og den deraf følgende frie Konkurrence havde vakt til Live. Enhver var sig selv nærmest og handlede derefter. Heraf forklares ogsaa, hvorfor Akkordsystemet mere og mere fortrængte Daglønnen som Betalingsmaade. Der kunde for den enkelte være mere at tjene ved Akkorden, men denne krævede saa ogsaa saa meget større Anstrengelse. Ingen havde rigtig Øje for, at selve Arbejdsydelsen let blev ringere, eller at man kom til at

holde Kammerater udenfor Arbejdsmarkedet. Princippet den frie Konkurrence virkede ogsaa blandt Arbejderne.

Netop denne Atmosfære forklarer os den manglende Organisationslyst. Forholdene havde endnu ikke antaget den bydende Karakter, der saa at sige tvang Parterne til at slutte sig sammen hver indenfor sine Rammer.

Under disse Omstændigheder er det naturligt, at Arbejdet indenfor Fagforeningen ikke var særlig aktivt udadtil, men at man i det stille gjorde, hvad gøres kunde, for at styrke Sammenholdet indendørs.

I 1878 stiftedes saaledes en Hjælpekasse, hvis Opgave skulde være at understøtte arbejdsløse Blikkenslager-svende i Maanederne Februar, Marts og April (senere ændret til Januar, Februar og Marts). Der udbetaltes 4 Kr. ugentlig, og Ret til Understøttelse fik de Medlemmer af Fagforeningen, der havde betalt Kontingent de sidste 9 Maaneder for mindst 26 Uger.

Derved kom man bort fra de tidligere ydede frivillige Bidrag, og det fastsattes, at ingen maatte faa Understøttelse, som vægrede sig ved at modtage Arbejde, naar der anvistes dem saadant af Bestyrelsen.

Ellers plejedes det indre Liv. Sangforeningen støttedes, navnlig fordi den ofte stod i Spidsen for de Fornøjelser, der samlede Medlemmerne. Det var den aarlige Stiftelsesfest, men fremfor noget Maskeraderne. Var Sangforeningen Medarrangør ved disse, oppebar den Halvdelen af Overskudet. Det synes dog, som om denne Indtægt, der saaledes tilflød Sangforeningen, en enkelt Gang har sat ondt Blod. Det kom i hvert Fald frem ved en enkelt Lejlighed i 1879, da der vedtoges en Resolution om, at ingen af de to Foreninger maatte afholde Fester til

Fordel for den anden. Det fremgaar ikke af Protokollen, hvad der var den særlige Anledning til denne Vedtagelse, men man tager maaske ikke fejl ved at sætte den i Forbindelse med den Omstændighed, at Sangforeningens Formand, *C. Blem*, var Mester, og at Sangforeningen ogsaa optog andre end Blikkenslagersvende som Medlemmer. Oprør indenfor Fagforeningen voldte denne Oprørdet imidlertid, og paa en ny Generalforsamling den 24. Februar 1880 forelaa der en Skrivelse fra Sangforeningen, hvori man protesterede mod den trufne Afgørelse, der vilde skade dens pekuniære Interesser. »Oplæsningen saavel som Besvarelsen af denne Skrivelse«, hedder det i Forhandlingsprotokollen, »gav Anledning til en Del Afbrydelser, som tilsidst udartede til et formeligt Oprør, hvortil Dirigenten (*Skaarup*) selv bidrog mest, idet han gentagne Gange afbrød de Talere, som havde forlangt Ordet, naar og hvor det behagede ham at tage Ordet for at gendrive deres Chikanerier og personlige Fornærmelser, som han kaldte dem.« Efter at den tidligere Formand, *C. Olsen*, havde bebrejdet Dirigenten, at han uden Bemyndigelse havde brugt Fagforeningens Navn som Overskrift i en Annonce i »Social-Demokraten«, udtalte han en Misbilligelse af, »at Skaarup havde modtaget Valget som Dirigent denne Aften, da han aldeles havde misbrugt sin Stilling.« *Gustavsen* fik derpaa Ordet, »men blev næsten øjeblikkelig afbrudt af Dirigenten, hvorefter *Gustavsen* maatte tage sin Tilflugt til en Lignelse for at faa sin Mening fremført, hvilken iøvrigt var meget beskæmmende for Dirigenten.« »Dirigenten bebrejdede *C. Olsen*, at han som daværende Formand for Fagforeningen havde taget for meget Parti for Sangforeningen

og betragtede det hele som Personligheder fra nogle af Sangforeningens Medlemmer mod ham. Formanden for denne, C. Blem, vilde gøre Taleren opmærksom paa, at de saakaldte Personligheder fra først af stammede fra ham (Skaarup). Desuden var det ikke nogle, men med Undtagelse af nu, alle Medlemmer, der var utilfredse med den udviste Fremgangsmaade. Sluttelig fremkom C. Olsen med en Resolution, som han bestemte fordrede sat under Afstemning for muligvis at faa Ende paa denne uheldige Diskussion. Den lød saaledes: »Idet Forsamlingen misbilliger Skaarups Optræden i Sagen (Fagforeningen contra Sangforeningen), vedtager man at gaa over til Dagsordenen.« Den overrakte derpaa til Dirigenten, men denne nægtede at oplæse den for Forsamlingen, hvorefter Formanden maatte oplæse den. Herpaa erklærede Dirigenten, at hvis denne (Dagsordenen) blev vedtaget, vilde han ikke alene fratræde Pladsen som Dirigent, men samtidig trække sig tilbage fra Foreningen. C. Olsen bemærkede, at Resolutionen ikke var baseret paa at fortrænge Skaarup, men han var sig bevidst, hvad han havde skrevet. Ved Afstemningen blev Resolutionen vedtaget (19 Stemmer mod 9), hvorefter Skaarup med flere forlod Mødet.«

Dette lille Mødeinteriør giver en Forestilling om, hvor livligt det undertiden kunde gaa til, og man faar en Anelse om, at der nu og da har været talt ikke saa lidt »udenom«, eftersom det ofte hændte, at de Sager, der stod paa Dagsordenen, ikke kunde færdigbehandles, men maatte tages op paa et følgende Møde.

Arbejdet paa indre Reformers fortsattes iøvrigt med Drøftelsen af et Forslag fra *A. Gustavsen* om Oprettelse

af en Alderdomsunderstøttelse for Medlemmer over 50 Aar. Forslaget var Genstand for megen Diskussion, men mundede tilsidst ud i Tanken om at stifte en Fond til Opførelse af en Fribolig.

Der fremkom ogsaa Forslag om Indretning af en faglig Ulykkesforsikring, hvorefter der skulde udbetales 200 Kr. til ethvert Medlem, der under Udførelsen af sit Arbejde blev udygtig til Fortsættelse af sin Profession, for derved at grunde en Eksistens for sig og Familie. Drøftelsen heraf samt af Gustavsens Forslag om Alderdomsunderstøttelse, fik fast Form i en Tilføjelse til Fagforeningens Formaal, idet det vedtoges at forhøje det ugentlige Kontingent med 4 Øre, som henlagdes til »Alderdoms- og Understøttelseskassen«.

Hele dette indre Reformarbejde viser os tydeligt, hvor isoleret Datidens Arbejderstand følte sig i Samfundet. Mere og mere kom det til at staa dem klart, at der ikke efter den Aand, der raadede, kunde ventes nogen Hjælp fra Regeringen eller de herskende Samfundsklasser. Vilde de hjælpes, maatte de gøre det selv eller ty til velgørende Institutioner.

I højere Grad end noget andet førte Bevidstheden herom til at klare Arbejderstandens Stilling og føre den til at interessere sig for Politik og offentlige Spørgsmaal, noget, de, som anført, hidtil ikke i synderlig Grad havde givet sig af med.

Indenfor vor Fagforening havde Gustavsens særlig taget sig af at vække Medlemmerne til politisk Bevidsthed, navnlig ved at opfordre dem til og ogsaa at sætte Fagforeningen i Gang med at undersøge, om de var optaget paa Valglisterne.

Naar det politiske Spørgsmaal netop i Firserne kom til at indtage en fremtrædende Plads i Fagforeningernes Arbejde, laa det i, at Regeringen *Estrup* netop da havde begyndt sin Kamp mod Folketingsparlamentarismen ved at hævde Landstingets Ligeberettigelse og Kongens Ret til frit at vælge sine Ministre.

Denne Strid, der først endte med »Systemskiftet« 1901, førte til en nær Alliance med det daværende »Venstre«, og blev paa sin Vis tillige en Vækker for det faglige og sociale Arbejde, der netop i Firserne begyndte at tage Farve af de Modsætninger, der herskede i det politiske Liv. Arbejdsgiverne paa deres Side forstod instinktivt, at Arbejderne ikke blot var deres politiske Modstandere, men ogsaa deres sociale. Fra nu af var der ikke Tale om, at nogen af Parterne kunde svigte Kulør. Hver af dem maatte tage Stade paa sin Side. Ingen Arbejdsgiver kunde fra nu af undgaa, frivilligt eller tvungent, at slutte sig til »Højre«, lige saa lidt som nogen Arbejder kunde staa udenfor Socialdemokratiet.

Det er denne politiske Kamp, der fra Firserne at regne og mere end en Menneskealder frem i Tiden, skulde komme til at skærpe den faglige og politiske Strid herhjemme. Man kom saa at sige til at staa med dobbelt Front overfor hinanden — og derved uddybedes den gensidige Modsætning i et Had, der maatte føre til en Kamp om, hvem der var den stærkeste.

De Mænd, der under Halvfjerdserne og ind i Firserne havde ledet Fagforeningen, var alle Tilhængere af Socialdemokratiet, og deres Arbejde bærer da ogsaa Præget heraf, for saa vidt det i det hele kunde komme frem. Det var imidlertid, som det ogsaa vil fremgaa af det fore-

staaende, kun en lille Flok, der var udtalte Tilhængere af Arbejderpartiet. Men den stillede ogsaa trofast med Fagforeningens Fane ved enhver Lejlighed, hvor der var Anledning til at demonstrere en politisk Partitag, f. Eks. ved Grundlovsfester og andre Møder. Tegn paa en ægte Tilslutning til Arbejdersagen er da ogsaa den Ivrighed, hvormed der agiteredes for at tage Aktier i Forsamlingsbygningen i Rømersgade. Foreningen havde for sin Part alene 10 Aktier. Ligesaa var den Parthaver i Bladet »Social-Demokraten«, i hvilket den ejede tre Andele. At den ogsaa i høj Grad tog Parti mod Brix, da denne senere efter Pios og Geleffs Bortrejse optraadte paa en Maade, der kun kunde skade Arbejdersagen, er en given Sag.

Med den skarpeste Profil af de tidligste Formænd, tegner sig afgjort *C. P. Hansen*. Han var i to Omgange Formand for Foreningen og var stedse en afgjort Talsmand for Arbejdernes særlige Interesser. Det var ogsaa ham, der under et Ophold i Aarhus fik oprettet en Syge- og Begravelseskasse for de derværende Blikkenslager-svende. Den skulde tillige, i Tilslutning til den københavnske Afdeling, virke som Fagforening. *C. P. Hansen* blev senere, da han havde taget fast Ophold i Aarhus, Ophavsmand til Oprettelsen af Blikkenslager-Forbundet i Danmark.

Ved Siden af ham fremtræder *C. Olsen* ogsaa som en ualmindelig fast Førerskikkelse, der aldrig glemte, paa hvilket Grundlag han stod, en stærk, robust Skikkelse, der ingensinde gik af Vejen for at sige sin Mening. Det samme gælder ogsaa *O. Thomsen*, der, omend mindre fremtrædende udadtil, dog forstod at lede Fagforeningen

med sikker Haand under de ofte lidt løse Forhold, der herskede.

Stærkt markerede Typer fra den første Tid er desuden Skikkelser som *Scheibelein*, der aldrig blev træt af at tale og propagandere for Socialismens Sag. Kraftigt fremtrædende var ogsaa *A. Gustavsen*, hvis Virksomhed for det politiske Liv og for Medlemmernes Velfærd allerede er omtalt. Som bekendt kom han senere til at indtage en særlig fremragende Plads i Arbejderhæren, der rykkede frem.

Det er naturligvis umuligt her at nævne alle de Navne, der efter Forhandlingsprotokollerne nu og da fremkom med gode Forslag. Værd at omtale er dog *A. Dahl*, der længe og trofast varetog Kassererforretningerne og *Francke*, der fremsatte Ideen om Akkordarbejdets Afskaffelse til Fordel for Dagløn, et Forslag, som der dog ingen Sangbund var for.

Noget taknemligt Hverv var det langtfra at være Leder af Fagforeningen. Ofte var de Genstand for megen Kritik, men værst var dog i den første Tid som nævnt Lige-gyldigheden.

Saa meget mere Grund er der derfor til at fremhæve disse gamle Veteraner, som i en trang Tid holdt Ideens Fane højt og lagde Grunden til det rige Liv, som udfoldede sig særligt i Firserne, da man begyndte at faa et Begreb om, at der var en Fæstning at erobre.

NYE TIDER, NYE MÆND

Naar man endnu i 1870 i akademiske Kredse kunde tegne og opfatte Haandværkssvenden og specielt Blikkenslagersvenden i den berømte Vise med Omkvædet: »Hillemænd, sikken et Spænd for en Blikkenslagersvend«, som den zünftige raske Fyr, der ikke gik af Vejen for noget, viser det, hvor lidt man da i ledende Cirkler indenfor vort Aandsliv havde Syn for de Strømninger, der begyndte at røre sig i vor Arbejdsverden.

En hel ny Type var fremstaaet i Arbejderen, der var bleven sig bevidst, at det Samfund, der førte an paa alle Livets Omraader, ikke havde Plads for ham, men at det nu gjaldt om at bryde de Mure, der stillede sig hæmmende i Vejen.

Den tidligere loyale Haandværkssvend og Arbejder var bleven en Fjende af det Samfund, der vilde holde ham nede, og dette i lige Grad af ham.

Hver af Parterne stod overfor hinanden med et forskelligt Livssyn, der ikke kunde forenes. Krigen var uundgaaelig. Navnlig i Løbet af Firserne viser dens Forløbere sig tydeligt for os, dog paa en helt anden Maade end før. Det er ikke længere de store Programpunkter, der stilles i Spidsen. Ikke fordi de var glemt. Det var de

ingenlunde. De levede blot paa Bunden af Sindene som den Næring, hvorfra man hentede Mod til Kampen.

Der var kommen en anden Taktik frem i de ledende Kredse. Det var Arbejdernes egne Folk, født og vokset op i deres egen Midte, fortrolig med Tankegang og Livs-syn hos deres egne, der førte. De vidste, hvor Skoen trykkede, og hvor der skulde tages fat i første Linje. Politiken skiltes ud som en Sag for sig og stod ikke paa Dagsordenen indenfor Fagforeningerne, men henvistes til sin selvstændige Organisation i Socialdemokratisk Samfund. Med saa meget større Styrke kunde man derfor tage de rent faglige Spørgsmaal op.

Tiden var ogsaa gunstig dertil. Efter Nedgangsperioden sidst i Halvfjerdserne begyndte det økonomiske Liv saa smaat at bedres. Der blev mere Arbejde, Medlemstallet steg derfor ganske naturligt, og dermed Lysten til at tage fat.

Indenfor Blikkenslagernes Fagforening viser Handlelysten sig allerede 1880 i Sammenkaldelsen af en Række Møder for alle Fagets Arbejdere, ogsaa for dem, der stod udenfor Rækkerne. Det gjaldt Overholdelsen af Priskuranten, hvis Satser i de daarlige Aar var blevet trykkede. Desuden holdt man Sammenkomster med Svendene fra de enkelte Værksteder for at høre om Stemningen hos disse. Det var jo en af Maaderne at komme i Forbindelse med Kollegerne paa, saa længe disse endnu ikke i ret stort Tal var tilsluttede Fagforeningen.

Forøvrigt er det betegnende for Tiden, at Initiativet til disse forskellige Møder egentlig udgik fra Oldermannen for Mesterlavet. Der var jo nemlig ogsaa en Del Mestre, der stod uorganiserede, og dem kunde man nok

af Konkurrencehensyn have Lyst til at faa tvungne paa ens Linje. Dertil kunde Fagforeningen være et bekvemt Instrument, og den gik for saa vidt ogsaa villig med dertil, som der fra gammel Tid endnu var ikke faa stærke Baand mellem Mestre og Svende, og havde ikke udenfor staaende Magter nu og da grebet ind og forstyrret Harmonien, kunde der sikkert i meget have været forhandlet i al Venskabelighed mellem Parterne, hvad der ogsaa i den nærmest følgende Tid viste sig paa forskellige Maader.

Udviklingen havde imidlertid medført, at Faget var blevet delt i to Hovedgrupper, i Bygningsarbejdet og i Fabriksarbejdet, og denne Sondring kom i meget til at gribe ind i Forholdene. Bygningsarbejdet vedblev stort set at være Haandværk, Fabriksarbejdet derimod udviklede sig lidt efter lidt til Storindustri, og netop dette kom til at spille en Rolle i den nærmest følgende Tid, idet hver af Grupperne ganske naturligt havde sine særegne Omraader at arbejde paa og som Følge deraf ogsaa forskellige Priskuranter.

Karakteristisk for Tilstanden er det imidlertid, at der indenfor Fagforeningen ikke var Stemning for at gaa radikalt til Værks, og at der kom Udtalelser om, at det nu var uheldigt at gøre for meget ud af det, men kun benytte forefaldende Lejlighed til at faa Arbejdskaarene bedre. Foreløbigt holdt man sig derfor forsigtigt til, at Medlemmerne skulde indberette, hvor der arbejdedes under Priskuranten. Derved blev det i første Omgang. Stadigt lyder Stemmen: Der maa optrædes moderat.

Sagen var den, at man heller ikke endnu var i Stand til at slaa stort paa, fordi Sammenholdet stadigt ikke var saa godt som det burde være. Der stod vedblivende

for mange udenfor, og selv de, der var Medlemmer, var ikke særligt ivrige i at overholde, hvad der indenfor Fagforeningen var fremsat som et Slags Program. Der arbejdedes stadigt efter Fyraften og om Søndagen. Og naar der fremkom en Udtalelse om at afskaffe Akkord, kunde det nok finde teoretisk Tilslutning, men der var ingen, der udførte det i Praksis. Og saadan noget som Indførelse af den 8 Timers Arbejdsdag stod i taaget Fjernhed, nærmest som noget utænkeligt.

Naar der lød enkelte Røster, som at Formaalet for Fagforeningen dog egentlig var at drøfte de socialistiske Principper, blev der ikke skænket den ret meget Øre. En Spørgsmaalskasse, som var anskaffet for, at Medlemmerne deri kunde nedlægge Spørgsmaal, der kunde sættes under Debat, blev aldrig brugt.

Der kunde ogsaa nu og da ved Møderne opstaa lidt Mundhuggeri, som naar det i et Referat af Generalforsamlingen den 17. Juli 1884 hedder: »Dette Punkt var fra Begyndelsen til Enden en Række af Chicanerier og Oplysninger om utilladelige Forhold saavel paa Værksteder som paa Bygninger, som vekselvis blev udslynget af den ene Collega imod den anden.« Alligevel — trods alt, Bunden var god nok. Det viste sig ved, at der altid kunde indsamles ret betydelige Beløb til andre Fag, der var i Strejke. Og var man end ikke særlig aktiv indenfor fire Vægge, saa kunde man dog ikke undgaa ret ofte at føle Trykket udefra. Paa mange Maader viste de herskende Klasser deres Uvilje overfor Arbejderne. Et lille Eksempel herpaa er særligt talende. Det var en hel Del Præsters Forbud mod, at Fagforeningernes Faner vistes i Kapellerne, naar en afdød Kammerat skulde begraves.

Indenfor Blikkenslagernes Fagforening opponerede man herimod ved at vedtage, at i de Tilfælde, hvor en Præst formentede Fanen Adgang til Kapellet, vilde man lade den blive udenfor tilligemed Følget, for saa samlet at ledsage Kisten til Graven.

Fra midt i Firserne viser Handlingskraften sig i en mere bestemt Form. Den kom saaledes stærkt til Orde under et Par Strejker, som fandt Sted 1884, først paa Carl Lunds Fabrik i Malmø, hvor det drejede sig om at hindre Indførelsen af et Arbejdsreglement, der paalagde Arbejderne at benytte Nummertegn ved Arbejdstidens Begyndelse. Det var, som det hedder, »Forberedelserne til et Slavesystem, som ingen frie Arbejdere kunne indordne sig under.« Dernæst en Strejke paa Glud & Marstrands Fabrikker i København.

Begge Strejker mislykkedes, fordi Arbejdsnedlæggelsen kun blev delvis. Der var for mange »Hædersmænd«. Endnu var man for svage. Naturligvis var en af Grundene til, at det gik galt, ogsaa en ikke ringe Sløjhed i Ledelsen, men man bør her overfor alligevel ikke glemme, at den væsentligste Aarsag var den, at der var for stor Risiko forbunden ved at være med til at strejke. Løntabet var for en fattig Arbejder det visse, men den Understøttelse, der kunde opnaas, svævede ved alvorlige Konflikter lidt vel meget i Luften. Al Strejketaktik maatte nemlig i Hovedsagen stadigt gennemføres ved frivillig Hjælp. Vel fandtes der indenfor Blikkenslagernes Fagforening nok en Hjælpekasse, men den var bestemt til at virke ved Arbejdsløshed, og kunde derfor ikke anvendes under Strejker. Men hvormange havde Raad til af sin fattige Løn at afse et Bidrag til andre, naar det kneb for en selv.

Der blev da ogsaa klaget over, at Offervilligheden var for ringe, og at det eneste, der kunde hjælpe, var at gennemføre tvungne Bidrag.

Det er derfor ikke saa underligt, at man begyndte at drøfte det heldige i at oprette en særlig Strejkekasse, hvortil alle Medlemmer var pligtige til at yde deres Bidrag. Tanken herom gennemførtes efter mange Overvejelser i 1892, ligesom det blev vedtaget at udskille Syge- og Begravelseskassen fra Fagforeningen, saaledes at denne Side af den hidtidige Virksomhed overtoges af den gamle »Blikkenslagersvende-Foreningen af 1862«.

Der havde ogsaa været Spørgsmaal om at slutte sig til den af de samvirkende københavnske Fagforeninger oprettede fælles Strejkekasse, men det kunde man ikke gaa med til. Først 1895 skete det. Uafhængigheden har altid været dyrebar for Blikkenslagersvendenes Fagforening. Men det kan ikke skjules, at netop af den Grund har den ogsaa til Tider staaet mindre stærk i Tilfælde, hvor det gjaldt om at gennemføre et Principspørgsmaal.

Saaledes ved en ny Strejke 1888 paa Glud & Marstrands Fabrikker. Fabrikanterne dér havde i større og større Udstrækning antaget Kvinder paa Fabrikken til Udførelse af lettere Blikkenslagerarbejde, og i den Anledning var 11 Mand blevet afskediget. Et Stridsspørgsmaal ved samme Lejlighed var ogsaa Modstand mod en enkelt Arbejder, der paa Fabrikken var optraadt som Vejleder og Lærer for Kvinderne paa Fabrikken, og saaledes havde virket mod Fagforeningens Interesser.

I Virkeligheden kom Slaget altsaa til at staa paa, om Fagforeningen skulde modsætte sig Kvindernes Arbejde — og prøve paa at sætte disses Afskedigelse igennem.

En vanskelig Sag, fordi det her drejede sig om Ligestilling mellem Mand og Kvinde. Principielt kunde man naturligvis godt indrømme, at man intet havde imod, at Kvinder lønnedes lig med Mænd, men reelt og praktisk maatte man holde paa, »at det var Manden, der skulde have Arbejdet fremfor Kvinden, og at det maatte man søge at hævde og fastholde eller med andre Ord Kvindens fuldstændige Fjernelse fra vort Territorium.«

Paa det Punkt havde Fagforeningen ikke Tiden med sig. Strejken maatte langt om længe opgives som tabt, ogsaa fordi Sammenholdet svigtede. Det viste sig nemlig, at Fabrikken havde forholdsvis let ved at faa de strejkende erstattet med andre Arbejdere, som væsentligst kom fra Provinserne. Det var vanskeligt at optræde aggressivt overfor disse, fordi Organisationslivet udenfor Hovedstaden endnu var i sin Barndom.

Det var Forhold som disse, der af sig selv maatte modne Tanken om Oprettelsen af et Forbund, der omfattede hele Landet.

I det hele var Fagforeningen naturligvis en Genspejling af, hvad der foregik i Arbejdsverdenen. Ser man indenfor Murene i den, møder man de samme Typer som ellers i Tiden. Der er den sløje Makker, som aldrig kommer til Møderne, ikke holder af at betale sit Kontingent, men som er første Mand til at kræve, naar der er noget at faa. Der er den ivrige Debattør, der aldrig bliver træt af at sige sin Mening, selvom den er sagt hundrede Gange før, og den stærke Kritiker, der altid har noget at anke over.

Man ser ogsaa, at Anskuelserne brydes. Der er konservative og radikale Elementer, og der kan tales længe

og varmt om, hvorvidt en ny Fane skal være blaa eller rød. Nu og da kan man skændes, saa det suser om Ørene med mindre pæne Ord, for dog bagefter i Fred og Fordragelighed at tømme et Bæger sammen. Et glemte man nemlig aldrig, det, at man hørte sammen, og at man havde en fælles Modstander.

Det er paa Baggrund af hele dette Liv, at de enkelte Personligheder, der førte Foreningen, enten som Formænd eller i anden Funktion, kommer til at staa. Man beundrer den mangeaarige Sekretær, *Jul. Chr. Larsen*, der har ført Protokollen med næsten fonografagtig Nøjagtighed og har bevaret saa mange Stemningsbilleder for Eftertiden af det indre Foreningsliv, saa Historikeren maa være ham evig taknemmelig.

Man ser for sig Fremtidens Førere aftegne sig i skarp Profil mod de øvrige, dels ved deres gode Indlæg og Forslag, dels ved deres Kritik. Der er som allerede nævnt *A. Gustavsen*, den senere højtansete Tillidsmand indenfor Arbejderlivet. Der er *Lythjohan*, den fremtidige Forbundsformand, der blev saa sejt en Styrer gennem senere Brændinger og Storme.

Dog, endnu i Halvfemserne optraadtes der med Forsigtighed, og der naaedes ogsaa ad den Vej adskillige gode Resultater, særlig ved Forhandling med Blikkenslagerlavet, saaledes en Udtalelse om, at Søndags- og Overarbejde kun vilde ske i de aller nødvendigeste Tilfælde.

Ved Fællesforhandlinger mellem Lavet og Fagforeningen opnaaedes ogsaa nye Priskuranter i 1890 og 1896 med Fremskridt for Svendene. Sidstnævnte Aar tillige en Overenskomst om, at ingen Mester maatte antage en

Svend, der stod udenfor Fagforeningen og omvendt ingen Svend tage Arbejde hos en Mester udenfor Lavet. Desuden oprettedes et saakaldt »staaende Udvalg« af Mestre og Svende til Afgørelse af Uoverensstemmelser mellem Parterne.

Organisationsprincippet var anerkendt fra begge Sider.

BLIKKENSLAGERFORBUNDET DANNES

Naar Tanken om Dannelsen af et Blikkenslagerforbund kom saa forholdsvis sent frem, længe efter, at Fagforeningsbevægelsen havde taget Fart i Hovedstaden, laa det i, at Forholdene i Provinsbyerne endnu var gennemgaaende primitive. De fleste af disse var smaa og talte kun faa Arbejdere i de enkelte Byer. Om nogen Fagforeningsdannelse kunde der derfor praktisk set ikke være Tale uden i ganske faa større Byer, allerede af den Aarsag, at de fleste Arbejdere i Provinskøbstæderne var unge og næsten alle ugifte. De dannede derfor ikke noget godt Grundlag for en Sammenslutning; de var let bevægelige, arbejdede som Regel ikke længe paa et Sted, men drog »paa Valsen«, naar der ikke var mere Arbejde, eller de af andre Grunde ikke var tilfredse med Arbejdsforholdene. I den Henseende lignede de Fortidens Svende, uafhængige af Øjeblikket, raske i Vendingen, men ellers desorganiserede, uden Sammenhold, fordi de ikke havde Brug for det. Som Regel klarede de sig med den Understøttelse, der i de forskellige Byer kunde faas af en rejssende Svend, indtil de atter kunde faa Arbejde.

Til denne løse Tilværelse svarede da ogsaa de Kaar,

hvorunder der arbejdedes. De var gammeldags og primitive. Den almindelige Lønningsmaade var Kost og Logi. I Penge en 5—6 Kr. om Ugen. Kosten ofte sløj, og Logiet i Rang dermed; næsten altid nogle elendige Huller, hvor der til Nød kunde soves, men hvor ethvert Ophold ellers var uhyggeligt.

Det var kun i de større Byer, at der saa smaat begyndte at ændres noget i de gammeldags Forhold. I Aarhus var der saaledes allerede tidligt i Halvfjerdserne dannet en Blikkenslagersvende-Forening under Indtrykket af den stærke Agitation, der udgik fra Bjørnbaks Demokrati og de Talere (navnlig Geleff), der udsendtes fra »Internationale« i København.

Imidlertid er det klart, at denne Forening umuligt kunde have fast Grundlag under Fødderne med det skiftende Medlemstal, den maatte regne med, og den forsvandt derfor ogsaa snart spørløst.

Først i Maj 1879 dannedes der i Aarhus en ny Forening under Navn af »Blikkenslagernes Syge- og Hjælpekasse«. Initiativet hertil toges af *C. P. Hansen*, den tidligere Formand for Fagforeningen i København, der da havde taget Ophold i Aarhus. Han var nu bleven Formand og Kasserer for Blikkenslagernes nye Forening og foreslog, at den københavnske og aarhusianske Forening skulde indgaa en Overenskomst om gensidig Rejsehjælp til deres ledige Svende. Dette gik man ogsaa med til i København, selv om Stemningen derfor var lidt valen, men stor Betydning fik det hele heller ikke, ogsaa af den Grund, at de københavnske Svende for Størsteparten var gifte og hjemfarne Folk, der vanskeligt kunde gøre Brug af en Rejsehjælp.

Først en halv Snes Aar efter fik Tanken fornyet Liv, atter paa Initiativ af C. P. Hansen, der nu havde taget stadigt Ophold i Aarhus som Medarbejder ved det der-værende Arbejderorgan »Demokraten«, men som stadigt havde bevaret sin Forbindelse med Foreningen i København.

Aarhus-Foreningen virkede først som Rejsekasse, men udvidede 1884 sin Virksomhed til ogsaa at omfatte Sygehjælp og fagligt Arbejde til Bedring af Medlemmernes Kaar, stadigt med C. P. Hansen som Formand. Ham var det da ogsaa, der nu i 1887 satte sig i Spidsen for Dannelsen af et egentligt Forbund. Om det er ham, der staar bagved en Forespørgsel fra Viborg, hvor der allerede fandtes en Fagforening i 1887 og maaske før, faar staa hen. Herfra anbefalede man, at der dannedes en særlig Kasse, hvortil Provinsmedlemmerne skulde betale 10 Øre om Ugen og et lignende Beløb tilskydes af den københavnske Forening.

I Diskussionen om dette Forslag kom Tanken frem om Dannelsen af et Forbund for hele Skandinavien, men den vandt ikke Tilslutning, og foreløbigt enedes man om Nedsættelsen af et Udvalg paa 5 Medlemmer, med *Linne-mann* som Formand, til nærmere Undersøgelse af Sagen. Dette Udvalg rørte sig imidlertid ikke, før der i Januar fremkom en ny Henvendelse, og denne Gang fra C. P. Hansen. Saa tog Udvalget fat igen, og paa et Møde den 14. Juni 1888 fremlagde det Udkast til Love for et Forbund. Ved Drøftelsen af dette fandt man imidlertid Administrationen for dyr, mente heller ikke, det var muligt at magte Oprettelsen af en Rejsekasse, som stadigt var et vigtigt Punkt for at det hele skulde kunne blive til

noget. Det foreslaaede Kontingent paa 15 Øre om Maaned- den forekom desuden altfor utilstrækkeligt til Dannelsen af en Strejkekasse. Det var en saadan, der nu saa smaat blev Tale om at faa oprettet i København, men man var klar over, at det vilde blive svært at faa Provinsianerne til at give Bidrag til en Strejke i Hovedstaden. I det hele var Vanskelighederne saa mange, at man ikke ret vidste, hvorledes de skulde overvindes. Nogen særlig stor Sympati var heller ikke til Stede. En Strejke i Provinsen vilde koste Københavner-Foreningen for meget. Man skulde desuden have en rejsende Agitator o. s. v. Stemningen var derfor mest for at danne en særlig Strejkekasse for København alene, et Forslag, der navnlig støttedes af *Lythjohan*. Man kom foreløbigt ikke videre end til at udsætte Sagen til næste Generalforsamling.

I Mellemtiden var man imidlertid blevet enige om at drøfte Sagen paa et særligt Diskussionsmøde, sikkert paa Foranledning af C. P. Hansen. Et saadant fandt da Sted den 20. August 1888. C. P. Hansen fremhævede her Nødvendigheden af at danne et Forbund for hele Landet. Han var paa det rene med, at det efter det af Udvalget udarbejdede Lovudkast, vilde blive temmelig dyrt, men Fagforeningen i København kunde jo godt fungere som Forbundets Bestyrelse. Det, man foreløbig trængte til, var lidt Støtte eller et Løfte om Hjælp. Det vilde han gerne have med hjem, saa skulde de i Provinsen nok sørge for først at danne Fagforeninger, hvad der vist var det heldigste. Han tilbød selv at foretage en Agitationsrejse, naar blot han fik Rejsen betalt. Han indrømmede iøvrigt, at der var store Vanskeligheder, men de maatte bekæmpes; Strejker vilde han fraraade; de maatte kun anvendes

i alleryderste Tilfælde. Resultatet paa Diskussionsmødet blev slutteligt, at der vedtoges en Resolution, der lød: »Foreningen vedtager, naar der er dannet mindst 4 Foreninger i Provinserne, da at organisere et dansk Blikkenslager-Forbund.«

Ved en Generalforsamling den 13. September 1888 sluttede man sig hertil og vedtog det udarbejdede Lovudkast; og paa Generalforsamlingen den 18. Oktober s. A. besluttede man paa Anmodning af C. P. Hansen at yde ham en Bevilling paa 20 Kr. for at foretage en Agitationsrejse til de vigtigste Byer i Jylland for at søge oprettet Fagforeninger.

Hvilket Resultat, C. P. Hansen opnaaede paa sin Agitationsrejse, foreligger der ikke noget klart om. Imidlertid var der allerede foruden i Aarhus oprettet Fagforeninger i *Horsens* den 22. December 1888 og i *Randers* den 19. Februar 1889, og disse Byer havde allerede i 1889 dannet et jydsk Forbund med Sæde i Horsens og med C. P. Hansen som Formand. Til dette sluttede sig den 19. April 1890 en Fagforening i *Aalborg*.

Betingelserne for Oprettelse af et Forbund var saaledes til Stede, og Stiftelsen af det fandt Sted i *Horsens* den 24. August 1890.

Indtil da var Dannelsen af Fagforbund kun i sin Vorden. Der eksisterede inden 1890 kun 8 ialt. I 1890 kom der 4 til og i Løbet af Halvfemserne ikke mindre end 29.

Blikkenslager-Forbundets Dannelse er derfor et Led i en samlet Bevægelse, der gik ud paa en Forening af de faglige Kræfter til Højnelse af Arbejderstandens økonomiske og sociale Stilling. De Opgaver, der først og fremmest laa for, blev Nedsættelse af Arbejdstiden og

Forbedring af Lønnen, for saa vidt de Krav, som de enkelte Fagforeninger hele Tiden havde samlet sig om, men nu støttet af en stærkere Organisation, der, som alle ved, tilsidst løb ud i Stiftelsen af De samvirkende Fagforbund for hele Landet.

Det er klart, at Dannelsen af et fagligt Forbund var en Opgave, der ikke var saa lige at løbe til. For Blikkenslagernes Vedkommende bestod Vanskeligheden som allerede antydet i den store Forskel, der var paa Arbejdsforholdene i Hovedstaden og i Provinsbyerne. Fagforeningen i København med sit store Medlemstal og sin i overvejende Grad mere stabile Stab af ældre fastboende Folk kunde forudses at maatte komme til at bære de største Byrder. Dens Medlemmer var ganske naturligt heller ikke saa stærkt interesseret i Rejseunderstøttelses-Systemet, som Provinsen maatte være. Desuden var det Hovedstadsmedlemmerne, der vilde komme til at yde det største Bidrag til den fælles Kasse. Naar man gik med til Dannelsen af Forbundet, var det, fordi man fandt, at man derigennem kunde faa en Støtte ved lokale Strejker i Hovedstaden, idet Tilgang fra Provinsen da formentlig kunde hindres.

Der var imidlertid næppe mange, der den Gang helt havde gennemtænkt de Besværligheder, der kunde opstaa. Hidtil havde man jo indenfor Arbejderbevægelsen i det store og hele kun kendt lokale Strejker. Skulde nu saadanne opstaa for hele Faget overalt i Landet, vilde Spørgsmaalet straks blive betydeligt vanskeligere. Der var ogsaa selve Forbundets Forfatning, som man heller ikke straks saa klart paa. Det var Ordningen af disse Punkter, der i Forbundets første Aar skulde give Anled-

ning til ret stærke Spændinger, navnlig fordi man indenfor Fagforeningen egentlig ikke var særlig varm for selve Tanken.

Imidlertid sendte man Delegerede til Stiftelsesmødet i Horsens den 20. August 1890. Valgte blev Formanden, *Carl Jacobsen*, og Kassereren, *Linnemann*.

De Love, der vedtoges i Horsens, maatte naturligvis i alt væsentligt blive Programpunkter, som det var forbeholdt Fremtiden at virkeliggøre. Alle kunde enes om at søge oprettet Fagforeninger i Byer, hvor det kunde lade sig gøre, at søge Lønnen hævet saa højt som muligt, støtte rejsende Kolleger, virke for, at Arbejdsanvisningen overtoges af Svendene, at afskaffe Søndags- og Overarbejde, at afskaffe Kost- og Logissystemet, at indføre en Maksimalarbejdsdag og at danne et Fond til Brug ved mulige Arbejdsnedlæggelser.

Det er imidlertid betegnende for de ret uudviklede Forhold i Provinserne, at Forbundsstyrelsen udpegedes af Fagforeningen i København. Det bestemmende Organ, Kongressen, skulde samles hvert Aar i August Maaned og dannedes af Delegerede fra Lokalforeningerne, der havde Ret til at sende 1 Delegeret for hver 18 Medlemmer. — Ledelsen kom saaledes til for Størstedelen at ligge i Forretningsførerens Haand, i hvert Fald imellem Kongresserne, og det ahang i allerhøjeste Grad af dennes Personlighed og Lederevne, hvad Forbundet skulde blive til.

Naar det imidlertid bestemtes, at Forretningsføreren, hvortil *Linnemann* valgtes, kun skulde oppebære et Honorar af 100 Kr. aarlig, og at han tillige skulde være Kasserer samt hver Maaned sende Afdelingerne Meddelelser

om alt, hvad der vedrørte Forbundet, kan man sige sig selv, at han ikke var i Stand til at gennemføre en virkelig sammenarbejdet og samvirkende Organisation, navnlig da han tillige skulde passe sit private Arbejde.

Det vilde imidlertid af den Grund være Synd at kaste Sten paa den første Forretningsfører, der valgtes paa den stiftende Kongres i Horsens. Linnemann, der tillige var Kasserer i Fagforeningen i København, var i og for sig en ivrig Organisationsmand og havde længe hørt til de ledende blandt Fagfællerne i Hovedstaden, men nu kom han til at staa overfor Forholdene i Provinsbyerne, der i Bund og Grund var forskellige fra Københavns.

Den kommende Tid skulde da ogsaa vise, hvor vanskeligt Arbejdet blev.

FORBUNDETS FØRSTE AAR

Forbundet var altsaa oprettet, men Sandheden nøder at tilstaa, at det mere var paa Papiret end i Virkeligheden. Som allerede nævnt var Forskellen mellem Fagforeningen i København og Afdelingerne i Provinsbyerne saa stor, at et Samarbejde var meget vanskeligt.

I København en Afdeling med Hundreder af Medlemmer, i Provinsen smaa Foreninger paa fra 5—6 til højst 20. I Hovedstaden mest fastboende, gifte Folk, i Provinsen omvendt næsten udelukkende unge Mennesker, stadig skiftende Ophold og Arbejdssted, sjældent længere Tid beskæftiget end et Par Maaneder ad Gangen. Lønningsmaaden ligeledes saare afvigende fra den, der var gængs i Hovedstaden. Mange Steder endnu Kost og Logis samt en ringe fast Ugeløn, ellers mest Time- og Dagløn, saa godt som aldrig Akkord.

Det er klart, at Interesserne det ene og det andet Sted maatte være meget afvigende. I København samledes alle Kræfter om Lønforhold og Arbejdstid, i Provinserne i nok saa høj Grad om Rejseunderstøttelse og Arbejdsanvisning som bedre passende for den stadigt skiftende Medlemsbestand.

Det er da ogsaa særligt om disse Understøttelsesfor-

mer, at de første jydsk Fagforeninger samlede sig, baade før og efter Forbundets Oprettelse. Meningen var at afskaffe den gamle »Geskænk«, som de rejsende Svende hentede hos Fællerne rundt om paa de forskellige Værksteder. Den skulde erstattes af et fast Bidrag til den gennemrejsende Svend af Fagforeningens Kasse, og dette udbetaltes af den stedlige Formand, der saa samtidig kunde give Oplysning om, hvorvidt der var Arbejde at faa i den paagældende By. Derved tænkte man at faa Haand i Hanke med Arbejdsanvisningen, saa at Mestrene ikke fik noget med denne at gøre og saaledes ogsaa blev uden Kendskab til, hvormange ledige Svende der var.

Havde nu alle Svende rundt om i Byerne været Medlem af Fagforeningerne, kunde dette Maal muligvis have været naaet, men Ulykken var, at det kun var Mindsteparten, der havde meldt sig ind, og endnu værre var det, at de, der havde gjort det, ikke var saa flittige til at betale deres Kontingent, som de burde være. Allerede af den Grund kom der over Provinsafdelingerne noget desorganiseret. De rejsende Svende var heller ikke tilfreds med den Rejseunderstøttelse, 1 Kr. eller højst 1 Kr. 50 Øre i hver By, de kunde faa, og foretrak derfor ofte paa gammel Vis at gaa paa »Geskænk« ved Siden af.

Imidlertid, Rejseunderstøttelsen var nødvendig for at holde paa Medlemmerne i Provinsen, men det krævede mange Penge og kunde daarligt afholdes af de 10 Øre pr. Medlem, som afgaves af det maanedlige Kontingent, og som var det eneste Bidrag, der tilflød Forbundet fra Afdelingerne.

Disses Kontingent var iøvrigt heller ikke stort, nemlig 65 Øre for ugifte og 40 Øre for gifte Medlemmer om

Maaneden. For disse Penge, der for de fleste Afdelinger kun løb op til faa Kroner, kunde der ikke slaas store Slag, og man var da ogsaa paa det rene med, at Strejker saa vidt muligt skulde undgaas. Hvad der skulde opnaas af Forbedringer i Arbejdskaarene, maatte man søge at gennemføre ved Forhandlinger. Da de allerfleste Arbejdsgivere var Smaamestre, og disse endnu var uden Organisation, lykkedes det ogsaa mange Steder at faa Time-lønnen sat nogle Øre op — den varierede i de forskellige Byer fra 30—35 Øre —, ligesom man havde Held med sig til at forhandle med Mestrene. Nogle Steder kneb det naturligvis at faa alle Ønsker opfyldt, men til Strejke kom det kun undtagelsesvis. Som Regel mødtes man paa Halvvejen efter at have holdt nogle Møder. I Randers synes man endda oven i Købet at være skiltes som rigtig gode Venner med Mestrene, hvis man tør tro følgende Uddrag af den derværende Fagforenings Forhandlingsprotokol fra den 4. Maj 1891: »Ovenpaa den drøje Tur tog vi os et lille Glas og klinkede paa godt Kammeratskab, og Mestrene gjorde os ligeledes den Ære at drikke et Glas med os og roste den fine Cognac, som de ikke var vant til at faa.«

Det bør dog tilføjes, at Svendene til Tider ogsaa maatte sætte en Trumf paa overfor enkelte Mestre, som naar det, ligeledes fra Randers, hedder om et Krav, der var stillet overfor en Mester, der havde gjort en Henstilling til Fagforeningen om at beholde en Strejkebryder: »... hvilket naturligvis blev hurtig afvist af vor Formand, som i alle Kollegers Navn fordrede ham smidt ud straks, og som ogsaa tilsidst blev vedtaget, da Mester jo nok kender til, (at) Fagforeningens Beslutninger ikke kan rokkes.«

Saa heldige var man imidlertid ikke altid, og der haves Eksempler paa, at flere Smaastrejker maatte opgives, fordi der var Strejkebrydere nok at faa, navnlig i de smaa Byer. I disse — og i adskillige af de større med — kunde intet særligt udrettes, baade paa Grund af, at der var tilstrækkelig uorganiseret Arbejdskraft, og fordi Medlemsbestanden var for skiftende til at danne en fast Stab.

Hovedfejlen ved Forbundet i de første Aar var imidlertid den, at Hovedbestyrelsen og Forretningsføreren, som skulde have holdt sammen paa det hele, intet udrettede og heller ikke kunde udrette stort med de faa Midler, der var at styre med. Forretningsføreren havde ikke Raad til at rejse rundt til Afdelingerne, og disse stod kun i daarlig Forbindelse med ham. Men dertil kom, hvad værre var, at selve Forretningsledelsen var saare primitiv. Den var, saavidt man nu kan skønne, mere vant til at bruge alt andet Værktøj end Pen og Blæk, og det visse er, at der saa at sige ikke er bevaret mange skrevne Ord fra Forbundets første 10 Aar, end ikke nogen Forhandlingsprotokol er ført. Hvad der derfor kan fortælles om denne første Forbundsperiode har møjsommeligt maattet skræbes sammen mange Steds fra. Heller ikke den af Fagforeningen i København valgte Hovedbestyrelse gav sig videre af med Afdelingerne, men lod dem i det store og hele sejle deres egen Sø. Forbundets Historie de første 10 Aar er derfor mindre en egentlig Forbundshistorie end den er et Kig ind i de enkelte Afdelingers Liv.

Disse klarede sig hver for sig, som de kunde bedst, sluttede Overenskomster og erklærede Arbejdsnedlæggelser paa egen Haand. Af og til naaede vel nok en enkelt Meddelelse ind til Hovedsædet, men dette var i Reg-

len ude af Stand til at gribe ind, naar der havde været Anledning dertil, og synes iøvrigt heller ikke at have haft større Lyst i den Retning, eftersom Hovedbestyrelsen ganske naturlig som valgt i København rettede sig efter Stemningen i den derværende Fagforening. Og den var som Regel ikke Provinsen god. Man mente nemlig, at det var København, der paa Grund af sit store Medlemstal kom til at bære den største Part af Forbundets Udgifter. Derfor gik man ogsaa fra først af ud fra, at det var nok, naar man i København betalte 5 Øre pr. Medlem om Maaneden, men vedtog dog tilsidst at give de i Horsens vedtagne 10 Øre. Endvidere havde man den Opfattelse, at Provinsen ikke var i Stand til at støtte København i Tilfælde af Konflikt.

Samarbejdet stod saaledes paa daarlige Fødder. Dertil kom, at Forbundet saa godt som brugte alle sine Penge til Rejseunderstøttelser, og da København kun i ringe Grad kunde nyde godt af dem — de udgjorde det første Aar 1100 Kr. — blev det ikke bedre af den Grund.

Paa den Kongres, som holdtes i Randers fra 22.—24. August 1891, maatte man derfor se at skaffe flere Penge, og det vedtoges af den Grund at forhøje Bidraget for de ugifte Medlemmer med 25 Øre, hvad der ikke gjorde Københavnerne blidere i Sindet, og navnlig ivrede den københavnske Delegerede, *Lythjohan*, stærkt imod, at der gjordes Forskel paa gifte og ugifte.

Paa denne Kongres fremkom ogsaa fra Helsingør Forslag om Oprettelse af en tvungen Strejkekasse, men dette mente Forretningsføreren ikke at kunne gennemføre i København, hvorfor man som hidtil maatte holde sig til de frivillige Bidrag.

Fattig var Forbundet, og det var da ogsaa for at spare, at man vedtog kun at afholde Kongres hvert andet Aar. Der var derfor ikke meget at gøre i det hele taget. Hvor der i en af Afdelingerne sad en energisk Formand, opnaedes der dog af og til gode Resultater. I Randers synes man saaledes at have siddet inde med ikke ringe Gaa-paa-Mod, hvorimod man i Aarhus og Horsens var mere forsigtige. Der opnaedes dog i de fleste Byer en Forkortelse af Arbejdstiden til 10 Timer og hist og her ogsaa et Par Øre mere i Timeløn.

I København var man ikke tilfreds med Forholdene og syntes stadig, at man ikke havde nogen Fordel af Forbundet. Der klagedes over, at Provinsen ikke brød sig synderligt om Hovedbestyrelsen.

Det var aabenbart for at bringe større Enhed tilveje, at der paa Kongressen i København i August 1893 fremsattes Forslag om et ensartet Kontingent i alle Afdelinger, hvad der dog ikke gennemførtes. Paa denne Kongres forelaa iøvrigt Spørgsmaalet om Indmeldelse i det internationale Metalforbund, hvad der ikke blev til noget paa Grund af Uoverensstemmelse med Smedeforbundet.

Heller ikke paa Kongressen i Odense 1895 skete der noget af Betydning. Endnu var Sammensvejsningen af de uensartede Bestanddele saa ufuldkommen, at der ikke kunde gennemføres stort. Hertil kom nu, at Samarbejdet med Hovedbestyrelsen samt Forretningsføreren i høj Grad haltede. Hovedbestyrelsen klagede over, at Forretningsføreren afgjorde for meget paa egen Haand, og denne over, at den ikke kom til de Møder, han sammenkaldte. Afdelingerne besværede sig over, at Forretnings-

føreren ofte slet ikke svarede paa deres Henvendelser, og denne igen over, at Afdelingerne var forsømmelige med Indsendelse af Beretninger og Regnskaber.

Hvor meget eller hvor lidet disse Klager er berettigede, er det svært nu at afgøre, da Materialet til en Bedømmelse er saa mangelfuldt.

Man tager dog sikkert ikke fejl i at sige, at hele Administrationen var meget haltende og næsten med Nødvendighed maatte blive det, eftersom een Mand i Virkeligheden daarligt kunde overkomme den, naar han samtidig skulde passe sit private Erhverv.

Det er da ikke til at undres over, at Forretningsføreren, *V. Linnemann*, tilsidst blev ked af Bestillingen og frabad sig Genvalg paa Kongressen, der holdtes i Horsens i August 1897.

Hvis man imidlertid af den manglende Enhed i Arbejdet vilde drage den Slutning, at Forbundet var kommen for tidligt til Verden, vilde man dog tage fejl. Indenfor de enkelte Afdelinger levedes Livet ret kraftigt, og det er ikke udelukket, at den Selvstændighed, de enkelte Afdelinger nød, fremmede Udviklingen. Et Vidnesbyrd herom kan man maaske se i, at den allerede i disse første Aar af Forbundets Tilværelse foruden dem, der eksisterede ved Stiftelsen: Aarhus, Viborg, Randers, Horsens, Aalborg, i Aarene indtil 1897 kom følgende til: 1890: Fredericia, Helsingør, Nakskov, Nykøbing F., Odense, Slagelse. 1891: Holbæk, Vejle. 1892: Roskilde. 1893: Køge. 1894: Esbjerg. 1895: Kolding.

Naturligvis kunde alle disse Lokalafdelinger ikke altid være optaget af fagligt Arbejde eller med at tage mod rejsende Kolleger og uddele Rejsehjælp til dem. Ved

Siden heraf kom Selskabeligheden til at spille en stor Rolle og havde sin Mission som sammenkittende Element. Det at møde Kammerater under tvangsfrie Former førte til, at man følte sig som et, og selvfølgelig kunde man ogsaa ved saadanne Lejligheder veksle Meninger om Arbejdsforhold og udtale Ønsker om deres Forbedring.

Det er saaledes karakteristisk for Provinserne, der jo aldrig talte ret mange Medlemmer, at Fagforeningerne i Aarhus 1879 og 1884 kom til Verden ved hvert sit Svendegilde, og at man baade der og i andre Provinsbyer benyttede Lejligheden, naar den bødes, til at lave en lille festlig Sammenkomst.

Forhandlingsprotokollen fra Aarhus giver os fornøjelige Billeder af den Art kammeratlige Fester, og da de højst sandsynligt kan afgive Stof for en kommende Kulturhistoriker til en Fremstilling af Haandværkerliv i Slutningen af det 19. Aarhundrede, skal der her gives et Par Uddrag:

En Julefest 26. December 1884 refereres saaledes:

»Søndagen den 26. December (2. Juledag) samlede Foreningens Medlemmer med Damer sig i Foreningens Lokale (Grønland Nr. 1) for i Fællesskab at nyde Bordets Glæder og derefter at underholde hinanden med Spil og Dans, og under en fortrinlig Stemning sluttedes Sammenkomsten først henimod Morgenstunden. Spisningen betales af Foreningens Kasse.«

»Den 17. September (1889) afholdt Foreningen sin lille Nøddedag, hvor der var rigtig god Tilslutning. Efter at vi havde faaet adskillige Potter Kegler og moret os paa

forskellige Maader, blev der telefoneret efter en Char-a-banc, hvormed vi kørte til Hotel »Rosen« for at slutte Dagen med et lille Glas.«

Den 26. Januar. »Efter en ivrig Discussion gik det til Afstemning, om vi skulde afholde Fastelavnsløjer med Damer eller uden Damer, men da de fleste stemte paa, at vi skulde holde Løjer med Damer, saa blev det vedtaget...«

»Lørdagen den 11. Maj 1889 afholdt Foreningen sin 5-aarige Stiftelsesfest under en meget god Tilslutning. Kl. 9 $\frac{1}{2}$ gik man til Bordet for i Fællesskab at nyde dets Glæder. Her talte Formanden for Foreningen, hvorefter toges fat paa Dansen, som gik med Liv og Lystighed til den lyse Dag. Ved en Pause, hvor vi i Fællesskab mødtes til et lille Bæger, blev der holdt forskellige Taler. Da man om Morgenens skiltes, kunde man sige til hinanden, at man havde tilbragt nogle gemytlige Timer sammen, og Festen kunde i det hele taget siges at være særdeles vellykket.«

Efter alt at dømme har man i det hele moret sig godt i Aarhus, og var der ikke Raad til større Slag, nøjedes man ved Sammenkomsten med en » $\frac{1}{2}$ Bøf — og et Glas«.

I Randers synes man heller ikke at have nægtet sig »en gemytlig Aften«, naar Lejligheden bød sig. Forhandlingsprotokollen for 4. Marts 1899 giver følgende Referat:

»Den 4. Marts samledes omtrent alle Kollegerne i Forsamlingsbygningen for at deltage i Fællesspisningen. Formanden bød paa Udvalgets Vegne de tilstedeværende Velkommen og ønskede dem en rigtig god Appetit. Efter at vi havde faaet noget i Skrutten, op-

Kongressen i København 1893.

M. Petersen. C. Sørensen. C. Eriksen. D. Buch. V. M. Jensen. C. A. Holst.
 A. Lund. W. Lander. C. V. Nielsen. Fr. Liljevall. M. Hansen. H. P. Nielsen. C. Lund.
 J. N. Feddersen. L. Scheibelein. V. Lindemann. O. Grundtvig. P. C. Petersen. K. C. Henriksen.

læste Formanden Foreningens Virksomhed i de forløbne 10 Aar og udtalte Haabet om, at naar vi igen kaldes til Kamp for at forbedre vore trange Kaar, at vi da alle maa staa solidarisk sammen, thi saa er der ingen, der kan kue os. Til Slut opfordrede han Kollegerne til at udbringe et Leve for Foreningen. Den leve Hurra! Dernæst blev der afsungen et Par Sange i Dagens Anledning. Efter at Bordet var hævet, fordelte Medlemmerne sig ved de forskellige Spil og Tærningkast. Kl. 11 serveredes Punsch og Vand, dertil blev ligeledes afsunget et Par Sange, og Gram optraadte ligeledes med flere Revuesange til Bedste for Gemytligheden. Der udbragtes et Leve for Værten, Hr. Madsen, som Tak for en rigtig pæn Behandling. Saa toges fat paa Kortene igen til omtrent 5 Morgen; da vi gik derfra, var vi alle enige om at have tilbragt en rigtig gemytlig Aften og Nat. Ingen var fulde i Overmaade.«

Som det fremgaar af ovenstaaende er der ved denne — men ogsaa ved andre Lejligheder — sunget Viser, digtede i Festens Anledning.

Medens de fleste af disse ikke hæver sig over almindelig »Lejlighedsposi«, fortjener dog en enkelt af A. C. (Meyer) skrevet til den københavnske Fagforenings 40 Aars Stiftelsesfest at bevares for Eftertiden, fordi den paa ægte Vis gaar ind i Tonen paa den rigtige gamle Haandværkervise:

Mel.: Se en Aftenstund i Kæden.

Jeg er Blikkenslager — heller
end alt andet, tro mit Ord!
fra et Værksted i en Kælder
gaar mod Taget op mit Spor,
og jeg lodder, hvor det gælder,
saadan er det her paa Jord,
.: og jeg altid vil vie
mig til Blikkenslageri. .:.

Der er dem, som maa slaa Plader
og skal stampe paa Fabrik,
dem, som bøder gamle Skader,
retter Buler ud i Blik,
lige fedt, trods alle Grader
lyder Hammerens Musik,
.: vi er øvede i
vores Blikkenslageri. .:.

Tag og Nedløbsrender lægger
jeg med allehaande Knæ,
Faren aldrig mig forskrækker,
og jeg blæser sgu paa Læ,
jeg er stolt som Skiferdækker,
hvad jeg er i Ny og Næ,
.: det er det, vi kan li'
i vort Blikkenslageri. .:.

Jeg er med i Kamp for Retten,
hver Gang noget staar paa Spil,
og jeg viger ej af Pletten,
er der Vrøvl, saa slaaer jeg til;
jeg er gammel nok i Hætten
til at vide, hvad jeg vil,
.: man bli'r frank, man bli'r fri
af det Blikkenslageri. .:.

Disse første Aar kan betragtes som Blikkenslagerforbundets Barndomstid, hvor Anlægene viser sig og udvikles. Men fra 1897 gaar vi over i en bevæget Periode, hvor Kræfterne prøvedes paa større og samlede Opgaver, og hvor det spredte begyndte at vokse sammen til stadig større og større Enhed.

TIDEN

INDTIL DEN STORE LOCK-OUT 1899

OG BRUD MED DE SAMVIRKENDE FAGFORBUND

Paa Kongressen i Horsens 1897 valgtes *Ludv. Scheibelein* til Forretningsfører. Han hørte til den københavnske Fagforenings Veteraner og var et af dennes ivrigste Medlemmer. Der er næppe afholdt noget Møde i denne, hvor han ikke har taget Del i Diskussionen og givet sit Sindelag til Kende. Tillige var han en virksom Organisationsmand, kendt med Forholdene i Faget og en ubetinget og paalidelig Tilhænger af Arbejdernes Sag. For saa vidt kunde der næppe findes nogen bedre Mand til at være Forretningsfører. Men den Tid var kommen, da der krævedes noget mere end at have de rigtige Meninger. Der forlangtes nu ogsaa, at den Mand, der skulde staa i Spidsen for et Forbund, maatte eje Forretningsdygtighed, have Evne til som Leder baade at føre og holde igen, være i Besiddelse af Autoritet og Personlighed. Men paa disse Omraader slog Scheibelein ikke til. Han hørte til den gamle Fagforenings Skole, hvor man kun havde med lokale Forhold at gøre, og var nøje inde i Forholdene samt kendte sine Folk. Noget helt andet blev det, da man som nu stod overfor hele Landets faglige

Interesser, og det maatte paases, at der blev holdt Trit og Retning, saa man ikke et Sted gik for hurtigt frem og stod stille et andet. Hertil kom saa, at det ikke alene var Lønspørgsmaal og Arbejdstid, det drejede sig om. En hel Række andre Sager stod paa Dagsordenen. Der var bl. a. Arbejdsanvisningen, som der stadig var stor Uenighed om, idet Meningerne var stærkt afvigende om, hvorvidt et arbejdsløst Medlem, der henvendte sig til et eventuelt nyt oprettet Arbejdsanvisningskontor, skulde vente med at faa Arbejde, til der kunde anvises ham et Arbejdssted, med andre Ord vente til andre forud tegnede Medlemmer havde faaet Beskæftigelse, eller have Lov til paa gammel Vis selv at søge Arbejde.

Arbejdsanvisningen var jo nøje knyttet til Spørgsmaalet om Arbejdsløshedsunderstøttelse, og det var en Sag, man endnu ikke magtede. Imidlertid, den var under Diskussion, og det samme gjaldt en hel Række andre Sager af stor Vigtighed for den faglige Udvikling. Der var f. Eks. Lærlingespørgsmaalet. Den moderne Udvikling med den frie Konkurrence mellem Arbejdsgiverne indbyrdes havde ført til, at mange Mestre brugte Lærlingene som billig Arbejdskraft og i det hele oplærte dem daarligt. Naar saa Lærlingetiden var udløben, stod en ung Svend uden tilstrækkelig Uddannelse, hvad der havde medført Fastsættelsen af en forskellig Lønskala for unge og ældre Svende. Herved kunde der let opstaa en Konkurrence til de sidste, som de ikke var tjent med. Spørgsmaalet om Indførelse af Svendepøver maatte derfor ganske naturligt komme paa Dagsordenen.

Det samme gjaldt Oprettelsen af særlige Strejkefonds, om Svendenes Ulykkesforsikring o. s. v. Altsammen Sa-

ger, der var Genstand for Drøftelse paa Kongresserne i Horsens 1897 og i Aarhus 1899, uden at man dog naaede at tage nogen klar Stilling til dem, hvad der i og for sig heller ikke kunde ventes, eftersom det mest var Spørgsmaal, der kun kunde løses ad Lovgivningsvejen.

Men alene det, at de kom frem til en ret indgaaende Behandling viser, hvor stærkt det saa godt som paa alle Omraader indenfor Arbejderkredse var kommen til en kraftig Reaktion mod hele den Tendens, der var bleven raadende i den liberalistiske Lovgivning, og som særlig havde vist sig i Næringsloven og Lærlingeloven, der ved den praktiske Udformning i Livet havde fremkaldt Tilstande, som maatte vække Arbejderne til Modstand, en Modstand, som for saa vidt rakte langt ind i Arbejdsgivernes Rækker, som disse paa mange Maader søgte at værne sig mod de fordærlige Følger, Udviklingen havde ført med sig, og blandt andet havde nødt dem til at organisere sig for i hvert Fald i nogen Grad at værne sig mod de værste Følger af den indbyrdes Konkurrence. Alle kender Aftalerne om ensartede Priser og deres Udløber i »Mestergrisene«.

At disse Organisationsforsøg fra Arbejdsgivernes Side ikke ogsaa i første Omgang kunde føre til Enighed med Arbejderne var ikke underligt, eftersom man var kommen ind i den Tankegang, at disse var Fjender, der skulde bekæmpes. Man var endnu ikke naaet udenfor sin egen Interessesfære i social Tankegang, og det kunde derfor ikke undgaas, at de Krav, baade af den ene og den anden Art, der stilledes fra Arbejderside, blev modtaget som Udfordringer, der maatte bekæmpes.

Det var to forskellige sociale Lag, der mødtes uden

Evne til at forstaa hinanden. De maatte komme til at staa som Fjender. Baade fra Arbejdsgivernes og Arbejdernes Side blev der derfor rustet til Kamp. To stærke Hære stod parat overfor hinanden til at slaa et Slag.

Indenfor Blikkenslagerfaget har vi set, at Arbejderne rustede sig ved Dannelsen af Forbundet, og paa tilsvarende Vis havde Arbejdsgiverne organiseret sig henholdsvis i Centralforeningen af Blikkenslagermestre i Jylland, oprettet 1896, og Centralforeningen af Blikkenslagermestre i Østifterne, oprettet i 1898, foruden at det gamle københavnske Blikkenslagerlav var blevet betydeligt forstærket.

Som allerede omtalt er der nu næppe nogen Tvivl om, at Mestre og Svende indenfor Blikkenslagerfaget forholdsvis let vilde have fundet hinanden, og den Udvikling, der var foregaaet i Lønforholdene i alle Byer i Retning af Forbedring, viser, at dette var Tilfældet, selvom det naturligvis ikke var gaaet lige glat alle Steder. Men denne rolige Udvikling fik ikke Lov til at fortsættes og kunde for saa vidt heller ikke fortsættes, som baade Arbejdsgivere og Arbejdere hver for sig nødtes til at slutte sig sammen i større og større Grupper, om de vilde hævde deres gensidige Interesser. Arbejderne maatte være klar over, at de ikke var saa og saa mange isolerede Fag, der hver for sig kunde ordne deres Sager for sig selv, men at de var en stor social Klasse, der i Virkeligheden havde de samme Krav at stille — og stod overfor en samlet Modstand fra Arbejdsgiverne.

Disse sidste havde samlet sig i den i 1897 stiftede Arbejdsgiverforening, og overfor den kom Arbejdernes

Hær til at staa, ordnede i »De samvirkende Fagforbund«, oprettet 1898.

Mellem disse to store Organisationer maatte Kampen komme til at staa.

Blikkenslagerforbundet havde indmeldt sig i De samvirkende Fagforbund i Maj 1899 for at vinde Støtte til en Lønbevægelse i Hovedstaden, som var sat i Gang af den derværende Fagforening, men som Lavet ikke havde villet gaa med til.

I den københavnske Fagforening var *Lythjohan* den 19. Januar 1899 bleven valgt til Formand med 106 Stemmer mod 71, der faldt paa den hidtil værende Formand, *Martin Hansen*. Med Lythjohan var der kommen en aggressiv Retning til Roret, men dens indledede Kamp blev foreløbig afbrudt af den af Arbejdsgiverforeningen i Maj erklærede Stor-Lock-out, hvorunder de under Blikkenslagerlavet i København beskæftigede Arbejdere, ca. 500, indbefattedes.

Det er klart, at denne Kamp maatte omfatte hele Faget i den Forstand, at de ikke udelukkede maatte give deres Bidrag med til Understøttelse, hvad der ogsaa skete med en Udskrivning paa 25 pCt. af hvert arbejdende Medlems Fortjeneste. Ogsaa fra det svenske Blikkenslagerforbund, med hvilket der var indgaaet Overenskomst om gensidig Støtte i Konfliktstilfælde, indkom der betydelige Bidrag.

Den store Lock-outs Historie er saa godt kendt i alle Enkeltheder, saa der ingen Grund er til at gaa ind paa den her. Det er tilstrækkeligt at sige, at den i endnu højere Grad end tidligere skærpede de Modsætninger, der herskede mellem Arbejdere og Arbejdsgivere. I og for sig var Lock-ouden ugyldig overfor Fagforeningen i Henhold

til den Overenskomst, der bestod med Lavet, og som indeholdt Bestemmelser om gensidig Opsigelse, men den Klage, som i den Anledning blev ført overfor det saakaldte Enighedskammer, blev paa Grund af en streng juridisk Fortolkning uden Resultat. Den Afslutning, der kom paa Striden ved »Septemberforliget« 1899, blev kun en Vaabenstilstand, hvorunder begge Parter stadig rustede sig til de Kampe, som fulgte efter.

For Blikkenslagerforbundet havde Septemberforliget for saa vidt et Efterspil, som det førte til en ret haard Strid med Fagforeningen af 1873. Dennes Formand, Lythjohan, var bleven utilfreds med, at Indmeldelsen i De samvirkende Fagforbund — efter hans Mening — hæmmede Fagforeningen i at foretage selvstændige Lønbevægelser, og navnlig steg Utilfredsheden, da De samvirkende Fagforbund nægtede sin Sanktion til en fornyet Lønbevægelse.

Det kom derved til et Modsætningsforhold mellem Fagforeningen og De samvirkende Fagforbund, der nu og da gav sig Udtryk i ret skarpe Udtalelser fra Lythjohans Side, som f. Eks. at De samvirkendes Ledelse var overflødig, at Møderne, der holdtes i dem, var vandede o. s. v. Det kom da ogsaa til et Forslag fra Fagforeningens Side, fremsat paa Kongressen i Aarhus i August 1899, om Udmeldelse af De samvirkende, hvad der dog ikke blev til noget.

Men Aaret efter, da Foreningen havde gennemført en ny Priskurant for Københavns Vedkommende, skete Brudet, idet Blikkenslagerne hos Burmeister & Wain ogsaa vilde gennemføre Tillæg til Overenskomsten der. Dette Selskab vilde imidlertid ikke gaa med hertil, idet

det paaberaabte sig en Overenskomst af 12. Marts 1898, der var indgaaet med den daværende Formand for Fagforeningen, *Martin Hansen*, og som gjaldt til 1. April 1901. Dette var for saa vidt rigtigt nok, men der hævdedes nu fra Fagforeningens og Forbundets Side, at denne Overenskomst kun var indgaaet af Martin Hansen som Repræsentant for Blikkenslagerne hos Burmeister & Wain og ikke i hans Egenskab af Formand for Fagforeningen. Derfor vilde man ikke nu anerkende Overenskomsten, og Arbejdet blev nedlagt.

A/S Burmeister & Wain klagede nu til »De samvirkende Fagforbund« og forlangte den indgaaede Overenskomst opretholdt, idet man understregede, at de 5 Øres Forhøjelse af Timelønnen, der var opnaaet i København, for saa vidt ikke spillede nogen Rolle, som de fleste Svende arbejdede paa Akkord og tjente mere, men Principet: en indgaaet Overenskomst, maatte ikke brydes. Det vilde ikke forhandle med Blikkenslagerforbundet.

De samvirkende Fagforbund stillede sig nu ogsaa straks paa Firmaets Side og henviste bl. a. til, at Blikkenslager-svendene i sin Tid i Lighed med de andre Arbejdere hos Firmaet havde faaet deres Andel udbetalt af den Fond, som henstod i en for Burmeister & Wains Arbejdere oprettet Syge- og Begravelseskasse, som ophævedes samtidig med den nævnte Overenskomsts Indgaaelse. Forbundet kunde derfor ikke være uvidende om, at denne eksisterede, og Strejkeerklæringen derfor var uberettiget.

De samvirkende Fagforbund, som blev haardt trængt af Burmeister & Wain, havde med stærke Ord anmodet Forbundet om at hæve Strejken og i en Skrivelse af 20. Juni 1900 nedlagt en skarp Protest mod denne.

Det hed i den nævnte Skrivelse, underskrevet af *Jens Jensen* (den senere Borgmester og Overpræsident i København), at Strejken vilde »..... for Fremtiden umuliggøre ethvert fornuftigt Samarbejde imellem de enkelte Fag paa samme Arbejdsplads og mellem Organisationerne indbyrdes, ligesom den i Forholdet mellem Organisationerne og Arbejdsgiverne vil umuliggøre fremtidige bindende Overenskomster. Det har hidtil været almindeligt anerkendt, at en Overenskomst, afsluttet med Arbejdernes Organisation gennem deres Tillidsmænd, blev holdt fuldtud af Arbejderne, og det gør mig derfor i højeste Grad ondt, at Blikkenslagerfagforeningen agter at sætte en Plet paa vort hidtil blanke Skjold«

Der indkaldtes nu til et Forhandlingsmøde den 30. Juni, men paa dette opnaaedes ingen Enighed, og De samvirkende Fagforbund meddelte derfor Blikkenslagerforbundet, at de maatte indkalde til et Repræsentantskabsmøde og forelægge Sagen der.

Paa dette Møde fandt der nu en indgaaende Drøftelse Sted af Spørgsmaalet med det Resultat, at man anmodede Blikkenslagerforbundet om at standse Strejken. Da Repræsentanterne fra dette imidlertid ikke var villige her til, vedtog De samvirkende Fagforbund at tage Afstand fra Blikkenslagerforbundet og udelukke dette som Medlem af Fagforbundene.

Dette skete altsaa 1900, og naar man nu, 40 Aar efter, vil søge at danne sig et retfærdigt Skøn over denne Affære, maa det erkendes, at Blikkenslagerne næppe vilde have faaet Ret overfor nogen juridisk Domstol. En anden Sag er, at det kun kan forekomme os naturligt, at Blikkenslagerne vilde have den Overenskomst, de havde slut-

Carl Lythjohan.

Forretningsfører fra 1905 — 1929.

tet med Lavet i København, gennemført ogsaa hos Burmeister & Wain.

Nu skete altsaa Brudet med De samvirkende Fagforbund tilsyneladende paa et ret formelt Grundlag, men det er aabenbart, at der bagved denne Sprængning laa noget mere end de rene Formaliteter. Det gjorde der ogsaa, og der kan ingen Grund være til at forbigaa det virkelige Forhold i Tavshed nu saa længe efter, da man kan se historisk klart paa, hvad der var den egentlige Aarsag.

Denne var i sin dybeste Grund af personlig Natur og kan i Korthed udtrykkes ved Navnet Lythjohan. Ingen vil nu nægte, at han var en fremragende Organisator, en stor Dygtighed som Fagforeningsleder, men det er ogsaa umuligt at komme bort fra, at han var en i høj Grad stædig Natur, der fastholdt den Opfattelse, han en Gang havde dannet sig med en Urokkelighed, mod hvilken ethvert Argument prellede af. Der var Stof i ham til en Enehersker, og i de Stillinger, han indtog i Organisationen, fastholdt han sit Standpunkt hensynsløst, endog i den Grad, at det ofte var umuligt for hans Kolleger at forhandle personligt med ham. Den Mening, han havde, skulde gennemføres. Naturligvis maatte dette medføre Rivninger, og var saadanne opstaaede, helmede Lythjohan ikke, før han havde sat sin Vilje igennem, selvom Stemningen var imod.

Det er aabenbart denne stærke Natur, der har gjort det muligt for ham at samle et stort Parti om sig, der altid fulgte ham. Som Taler ejede han en Glød og Slagkraft, det var vanskeligt at staa imod, og deri laa aabenbart hans Styrke. Som Administrator var han nemlig ikke heldig. Det var ham umuligt at forme blot en enkelt Sæt-

ning rigtigt, og Retskrivning havde han ingen Forestilling om, lige saa lidt som han brød sig om nogen egentlig forretningsmæssig Orden. Han foretrak den hurtige Retsforfølgning uden Formaliteter, og det kan ikke nægtes, at denne ofte havde sine Virkninger overfor Arbejdsgivere, der vilde undgaa Procedure og ikke havde Tid til at føre den. Lythjohan kunde f. Eks. henvende sig paa et Værksted, hvor der var et eller andet i Vejen, og sige til Mesteren, der ofte var en af hans tidligere Arbejdskammerater: »Faar jeg ikke gennemført, hvad jeg vil have, tager jeg dine Folk med mig med det samme.«

Trods alt, hvad der kan siges imod ham, var han en Fører af Rang og ledede med Dygtighed Forbundet gennem mange Storme, som der senere vil blive Lejlighed til at tale om.

Men han taalte ingen ved Siden af sig og ingen over sig. Blikkenslagerforbundet skulde være *hans* Forbund, frit og uafhængigt til alle Sider.

Det er udfra denne Natur, at man maa forklare hans Stilling til De samvirkende Fagforbund og tillige den Konflikt, der snart efter hans Valg til Formand i Fagforeningen indtraadte med Forbundet, hvis Ledelse han saa langt fra vilde underkaste sig, at det tværtimod var hans Hensigt lige fra først af at erobre det.

KONFLIKT MELLEM FORBUND OG FAGFORENING

Som allerede fortalt i det foregaaende led Fagforbundet under en noget mangelfuld Ledelse, men værre var det Modsætningsforhold, der bestod mellem Afdelingen i København og Provinserne.

I København mente man at blive tilsidesat, og af og til kom det paa Møderne til en stærk Kritik af Forbundet. Men især da Lythjohan var bleven Formand for Fagforeningen i København, kom Modsætningen ofte stærkt til Orde, og navnlig fik den fast Form paa et Møde i Fagforeningen den 6. Juli 1899, hvor man vedtog til den kommende Kongres at indstille følgende, som ogsaa delvis var stillet af Hovedbestyrelsen, hvori København var den førende:

1. Den hidtil værende Hovedbestyrelse fratræder sin Virksomhed efter endt Kongres, og i Stedet for indtræder den af den københavnske Afdeling valgte Bestyrelse, som saaledes kommer til at fungere som Hovedbestyrelse samtidig indbefattet ovennævnte Afdelings Formand.

2. Det hidtil udgivne Maanedts-Fagblad indskrænkes til et Nummer hvert Kvartalsskifte.
3. Til at revidere Forbundets Regnskaber vælger den københavnske Afdeling en Revisionskomité paa 3 Medlemmer. Hovedbestyrelsen kan ikke bevilge Repræsentations- og lignende Udgifter til større Beløb end 50 Kr., medmindre at hele Hovedbestyrelsen og en af Revisionskomiteens Medlemmer stemmer derfor — hvis der blandt Hovedbestyrelsen ikke er Enstemmighed for Bevillingen, skal mindst 2 Revisionsmedlemmer give den sin Tilslutning, for at Bevillingen er lovlig.

Paa et nyt Møde den 25. August drøftedes flere af de Forslag, der var fremkomne fra Provinserne til Kongressen, bl. a. et fra Aarhus, der henstillede, at Kontingentet til Forbundet forhøjedes til 25 Øre pr. Uge for hvert Medlem. Overfor dette Forslag var der stærk Modstand, idet man fastholdt det tidligere vedtagne Medlemsbidrag.

Det var nu ikke uden formel Berettigelse, at Forbundets Formand, *Scheibelein*, misbilligede, at man i den københavnske Afdeling drøftede og kritiserede de fra Provinserne fremkomne Forslag til Kongressen, men mod dette Standpunkt protesterede Lythjohan stærkt, idet han beklagede de »moderate« Udtalelser, som navnlig havde gjort sig gældende i den senere Tid. Han kunde, hvis disse gennemførtes, ikke staa som Formand, da han ikke sympatiserede med dem. Da det endelig paa Mødet vedtoges kun at diskutere, men ikke at vedtage eller forkaste de forskellige Forslag til Kongressen, protesterede Lythjohan stærkt og fordrede mod *Scheibeleins* Indsi-

gelse Afstemning. Det var Provinserne, der vilde dominere, udtalte han, men de maatte dog tilstaa, at det var København, der var nødt til at træde til, naar det kneb.

Saa kom Kongressen i Aarhus i September, og det var jo klart, at Københavns-Afdelingen, ledet af Lythjohan, vilde søge at erobre Forbundet.

Han fremtraadte ogsaa paa Kongressen og anbefalede den fra København foreslaaede Ordning af Bestyrelsen for Forbundet; København var den store Afdeling og kunde godt fungere som Hovedbestyrelse, hvorved den vilde blive mere kendt med Forholdene i Provinsen. Som det var nu, holdt Forretningsføreren ingen Møder med Afdelingen i København. Han vilde ikke, skønt han var opfordret dertil.

Hertil svarede Scheibelein, at naar København vidste saa ringe Besked om Forbundet og dets Virksomhed, saa maatte Fejlen ligge hos Lythjohan selv, eftersom han var Medlem af Hovedbestyrelsen og som saadan kunde berette i Afdelingen, hvad der foretoges i Forbundet. Han anbefalede nu et af Afdelingen i Horsens — aabenbart ikke uden hans Medvirken — stillet Forslag, der gik ud paa, at Hovedbestyrelsen skulde bestaa af en lønnet Forretningsfører samt 7 Repræsentanter, hvoraf Forretningsføreren og 3 Repræsentanter skulde have Sæde i København og de øvrige 4 Repræsentanter i Provinserne.

Naturligvis talte Lythjohan mod dette Forslag, der vilde beskære Københavns Repræsentationsret, saaledes at Provinserne vilde faa mere Magt overfor København.

Ved Afstemningen vedtoges Forslaget fra Horsens, og for saa vidt var dette et Nederlag for Lythjohan. Iøvrigt fik han paa Kongressen Lejlighed til at lufte sin Harme

mod De samvirkende Fagforbund, som han mente ikke vilde støtte Københavns Bestræbelser for en Lønforbedring. Der var altfor mange uheldige Punkter i deres Vedtægter, »vort Forbund havde ingen Selvbestemmelseret, men maatte til alt indhente Sanktion«.

I det stærkt afdæmpede Kongresreferat sprudler Lythjohans ejendommelige personligt farvede Selvstændighedsfølelse stærkt frem.

Ikke et Øjeblik lagde han Skjul paa, at det var ham om at gøre at være den ledende. Hans Udtalelser skal efter samtidiges Vidnesbyrd ikke have været uden »Salt og Peber«.

Overfor ham stod Scheibelein, Veteranen fra Arbejderbevægelsens Ungdom, som bar paa alle dens Idealer, og som havde ikke saa lidt videre Synskreds end Lythjohan og i en vis Forstand mere menneskelig Følelse i sig. Hans Fejl var, at han let kom ud at svømme med sine Tanker, ikke altid havde Orden paa dem, og derfor ogsaa let lod sig drive mellem de to Yderligheder: at ville alt og ingenting at faa udrettet. Lythjohan slog altid ned med Forhammeren, hvor han havde sigtet, medens Scheibelein altfor ofte slet ikke ramte, hvor han vilde.

Netop derfor var det, at Lythjohan førte sin Krig igennem. Thi aldrig saa snart var han kommen tilbage fra Kongressen til København, før han paa Generalforsamlingen i Fagforeningen den 10. November beklagede sig over »den store Tilsidesættelse«, Hovedforeningen havde været Genstand for ved Valg af Repræsentanter samt ved Fastsættelsen af Kontingentet til 25 Øre i Stedet for 15 Øre, som foreslaet var fra København. Der var ikke

taget Hensyn til »Moderforeningen«. Galt var det ogsaa med den store Kassebeholdning (ca. 10.000 Kr.), som var ophobet under Lock-ouden. At den ikke var bleven brugt til Understøttelser under denne, maatte han misbillige i allerhøjeste Grad. Derfor havde han heller ikke villet modtage Valg til Hovedbestyrelsen, da han saa ikke kunde varetage Interesserne som Formand i Fagforeningen. — I næste Møde, den 14. December, hvor Fagforeningens Stilling til Forbundet atter var paa Tale, holdt Lythjohan paa, at man som hidtil kun skulde betale 15 Øre til Forbundet i Stedet for som vedtaget paa Kongressen 25 Øre. Hans Mening var, at den københavnske Afdeling skulde respekteres.

Scheibeleins Forsvar for Forbundet gik naturligvis ud paa, at det vilde danne en Fond, der var stærk nok til at yde Støtte under kommende Konflikter, men Stemningen vandt han ikke for sig, og Mødet endte med, at følgende Resolution blev vedtaget:

»Det gamle Kontingent bibeholdes, 4 Hovedbestyrelsesmedlemmer vælges i København, og samtidig anmodes Forretningsføreren om at tilstille Provinsafdelingerne disse Forslag til Behandling og derefter meddele Fagforeningen Resultatet.«

Denne Resolution sendtes nu ud til Provinserne, som gik imod den med stor Majoritet. Desværre er der hverken i Fagforeningens eller Forbundets Arkiv levnet noget som helst om, hvorledes Stemningen iøvrigt udviklede sig. Heller ikke Fagbladet indeholder et Ord om Sagen. Saa meget kan man imidlertid slutte, at Scheibelein underhaanden og mundtligt har arbejdet for, at Kongresbeslutningen blev overholdt, og at Fagforeningen i Kø-

benhavn stadig har staaet paa sit Standpunkt og har villet have en Urafstemning i Stand blandt alle Forbundets Medlemmer om sit Forslag. Man kan ikke fortænke Hovedbestyrelsen i, at den hævdede, at Spørgsmaalet om Urafstemning først maatte afgøres indenfor denne og ikke ensidigt kunde stilles af Fagforeningen. Lovene, hævdedes det, maatte overholdes. Paa Mødet den 5. Marts 1900 gik Bølgerne højt, og Scheibelein var Genstand for en skarp Kritik som Forretningsfører.

I Sommeren 1900 havde Fagforeningen i København en Lønkonflikt med paafølgende Strejke, og under denne synes den stadig ulmende Ild mellem Parterne at være blusset stærkt op — hvori Uoverensstemmelsen bestod i Enkeltheder, fremgaar ikke af nogen af de førte Forhandlingsprotokoller —, men man tager næppe fejl i, at den løb ud i en forskellig Opfattelse af, hvor stor Understøttelsen skulde være under Strejken. Paa Generalforsamlingen den 8. Juni i Fagforeningen blev et af Scheibelein stillet Forslag stemt ned, og endelig den 25. Juli vedtoges det af den ordinære Generalforsamling at udmelde sig af Forbundet med 53 Stemmer mod 31.

Scheibeleins Protest, der støttedes stærkt af det svenske Forbunds Formand, *Pihl*, som var tilstede, fandt ikke Øre.

Lythjohan havde vundet Slaget. Den københavnske Afdeling stod nu ene og selvbestemmende.

Det gjaldt nu om, hvilken af Parterne der skulde blive den stærkeste.

Scheibelein tog straks Affære — ikke uden Støtte fra enkelte Medlemmer af Fagforeningen — og lod paa Forbundets Vegne indrykke en Annonce i Social-Demokra-

ten om, at københavnske Blikkenslagere, uanset at Afdelingen havde udmeldt sig, enkeltvis kunde optages som Medlemmer af Forbundet.

Lythjohan paa sin Side gjorde Skridt til at faa dannet et helt nyt Forbund og indbød Provinsafdelingerne til et Møde paa en Ekstra-Kongres, men herimod optraadte Forbundet ved at forbyde Afdelingerne at deltage.

Allerede inden dette Skridt var foretaget, havde Scheibelein personligt været rundt til Afdelingerne og forklaret dem Forholdene, og imens arbejdedes der ligeledes med Iver i Fagforeningen. Den sendte Cirkulærer rundt til Provinserne med Forslag til nye Love, men der fandt de ingen god Modtagelse. Kun 4 Provinsforeninger svarede, og deraf var endda de 2 imod.

Fagforeningen i København havde i første Omgang tabt Slaget.

Imidlertid var Lythjohan den 21. April 1901 paa Grund af Bortrejse fratraadt som Formand og *C. Jacobsen* valgt i Stedet, og der synes nu at have fundet en Forhandling Sted mellem Parterne, saaledes at de paa Kongressen i Helsingør den 28. og 29. Juli kunde finde hinanden.

Nu, da Lythjohan var borte, skete derfor ogsaa Sammenslutningen paany paa følgende Grundlag:

1. Kontingentet sættes til 20 Øre om Ugen.
2. Fagforeningen i København betaler 500 Kr. som Afvikling af det Kontingent, der ikke var indgaaet til Forbundet.
3. Valget af de 4 københavnske Hovedbestyrelsesmedlemmer foregaar denne Gang i København paa en Generalforsamling. Forretningsføreren samt de øvrige

4 Hovedbestyrelsesmedlemmer vælges paa Kongressen. De 4 nuværende københavnske Bestyrelsesmedlemmer fungerer, indtil Resultatet foreligger fra København.

Broderstriden var foreløbig afsluttet, men kun med en Vaabenstilstand, thi det egentlige Stridsspørgsmaal, som laa til Grund for den: den københavnske Afdelings Indflydelse i Forhold til dens Medlemstal og økonomiske Styrke, henstod stadig uløst. Det manglede kun en Fører for atter at blusse op.

Paa Kongressen i København havde det været Meningen fra Fagforeningens Side at stille Forslag om, at Forretningsføreren og Formanden for Fagforeningen i København skulde være den samme Person, men det ændredes senere til, at den københavnske Formand skulde være selvskreven Medlem af Hovedbestyrelsen, hvorimod de øvrige 7 Repræsentanter valgtes af Kongressen.

Imidlertid var Lythjohan vendt tilbage fra sin Rejse til Amerika og var i Januar 1905 atter bleven Formand for Fagforeningen, og dermed var det givet, at der paany vilde komme Liv i det gamle Stridsspørgsmaal, der for saa vidt ogsaa holdtes aabent paa anden Maade ved de hyppige Klager, der fremkom fra mange Sider over Scheibeleins Ledelse af Forbundet. Snart havde han glemt hint eller forsømt dette, og hvad der var det værste, han magtede ikke at holde den fornødne Orden hverken i det rent administrative eller i Regnskabet. Det maatte ende galt, og paa Kongressen i Aarhus 1905 nødtes han til at vige sit Sæde som Forretningsfører. Nu saa mange Aar efter, da man kan se mere klart paa Forholdene, kan man godt

indrømme Scheibeleins Fejl, samtidig med at man maa anerkende, at han paa mange Maader havde været Forbundet en god Mand. Som Agitator var han udmærket, og han forstod ogsaa ypperligt at virke i rent personligt Samkvem. Indrømmes maa det tillige, at det var saare vanskelige Forhold, han arbejdede under, og at det med de helt forskellige Tilstande, der raadede i Provinsen med dens endnu ikke stærkt sammenarbejdede Afdelinger var svært at bringe Harmoni til Stede med København, hvor Udviklingen paa alle Omraader var langt mere fremskreden.

Nu ved Scheibeleins Afgang var Lejligheden imidlertid til Stede for et mere intensivt Samarbejde, og dette indlededes da ogsaa ved, at Lythjohan valgtes til Forbundets Forretningsfører.

De to Poster som Formand for Fagforeningen i København og som Forretningsfører for Forbundet var ganske vist ikke, som tilsigtet, bleven konstitutionelt sammen-smeltede, men kun forenede i Lythjohans Person.

I en Henseende havde dog Fagforeningen faaet en Særstilling, idet den selvstændigt gennem en Generalforsamlings Vedtagelse kunde erklære og afslutte Strejker, medens de øvrige Afdelinger i saa Henseende var afhængige af Forbundsstyrelsens Sanktion.

INDRE FORBUNDSLIV

Som det vil fremgaa af det foranstaaende, var Forholdene i Provinsen og København i Forbundets første Tid saa forskellige i de fleste Retninger, at man ikke kan undre sig over, at der ikke lige straks kunde dannes nogen harmonisk Helhed eller gennemføres en Ensretning i Ledelsen.

Hver Afdeling var og følte sig som noget for sig og bestemte saa nogenlunde selv, hvorledes den vilde arbejde.

Trods Uenighed er det dog interessant at se, at der hurtigt opstod Spørgsmaal, der havde fælles Interesse for alle, idet ogsaa Provinsafdelingerne ret snart kom paa det rene med, at de som Arbejdere stod overfor Arbejdsgiverne og derfor blev nødt til at samle sig om de Mærkesager, der betød noget for dem som Stand.

Langt det vigtigste Spørgsmaal var selvfølgelig Lønnen og dennes Forbedring, og paa det Omraade var der meget at gøre med at komme bort fra det gammeldags Kost- og Logissystem til en Udbetaling i Penge. Det maa nu siges, at i Grunden skete denne Overgang ret hurtigt og smertefrit. Endnu var Mestrene ingen Steder stærkt organiserede, saa ved at tage dem en for en eller holde

et lille Møde med dem, gled Sagen i Orden uden større Konflikter. Men netop den Omstændighed, at denne Reform fra Svendenes Side gennemførtes som Korporation, havde meget at sige, thi derved fik de Øjnene aabne for, hvor vigtigt det var at staa sammen, og hvad der kunde opnaas derved. I den ene By efter den anden steg Time-lønnen ret hurtigt, saaledes at den varierede fra 25 Øre i Smaabyer til 40—45 Øre i større. Det var for saa vidt ikke uden Betydning, at Lønnen var forskellig i de forskellige Byer, eftersom det gav en Spore for dem, der var kommen bagefter, til at naa op paa Højde med de Kammerater, der var gaaet forud. Men naturligvis maatte ogsaa den forskellige Løn rundt om føre til, at man optog Tanken om at gennemføre en ensartet Løn allevegne. Fremskyndende for samlet Optræden var det i høj Grad, at der indenfor de jyske Afdelinger allerede fra gammel Tid havde været et ikke ringe Samarbejde, ved at man samlede fra flere Nabobyer til fælles Drøftelser og fælles Fester. Saaledes var Aarhus, Randers, Horsens og Vejle ofte mødtes; herved blev man kendt med hinanden, og dette førte til, at de jyske Afdelinger kunde samles til et Fællesmøde, hvor man drøftede de Sager, der skulde behandles paa Kongressen.

Foruden Lønspørgsmaalet er det klart, at der efterhaanden fremstod en Mængde vigtige Sager, som maatte ses ud fra samme Synspunkt. Alene Forholdet til Arbejdsgiverne kunde i de fleste Tilfælde ikke andet end drive Svendene til fælles social og politisk Opfattelse. Det var den naturligste Ting af Verden, at Fagforeningerne blev »socialistiske«, lige saa naturligt som at Arbejdsgiverorganisationerne gik over paa den modsatte Side. Ganske

vist har Politik som saadan aldrig spillet nogen Rolle indenfor Blikkenslagersvendenes Sammenslutninger, men om Sindelaget har det været umuligt at have Tvivl. Man var Arbejdere, og det var som saadanne, at der maatte tages Stilling til en Række Sager, der havde vital Betydning for hele Standen.

Noget af det mest nærliggende var, hvorledes man skulde finde Hjælp under Arbejdsløshed. For Haandværkssvende har denne altid været et Problem, som hver Tid har søgt at løse paa sin Maade. I den gamle Lavstid, da de fleste Svende var løse og ledige og kun havde deres egen Person at tage Hensyn til, var den naturlige Udvejen, at drage »paa Valsen« og faa den »Gesæk«, det var Skik og Brug at give vandrende Svende. Men denne Understøttelsesmaade var ikke anvendelig, eftersom det kapitalistisk-liberalistiske System trængte igennem og i de fleste Tilfælde hindrede en Svend i at blive Mester. Han kunde ikke længer friste Tilværelsen ved at vandre hele sit Liv, men maatte se at indrette sig paa at blive fast bosiddende og stifte Familie, sørge for at faa en Løn, der var tilstrækkelig til dens Underhold, og naar Arbejdsløshed ramte ham at finde Midler til at leve af, mens den stod paa. Da Forbundet stiftedes var det, som vi har set, for de fleste af Provinsens Blikkenslagersvende endnu en Overgangstid, der raadede. Mange var ugifte, og den Form for Understøttelse, de trængte til, var Rejsehjælp. Kasser til dette Formaal var og blev ogsaa oprettede indenfor de fleste Afdelinger, hvis Program var at give den rejsende Svend en vis Understøttelse, som Regel beregnet pr. Mil. Men ved Siden heraf havde man ogsaa en anden Hensigt, nemlig den at virke som Arbejds-

anvisning og derigennem til en vis Grad ogsaa at regulere Tilgangen.

Det var imidlertid en Opgave, som ikke blev og vanskeligt kunde blive løst til Fuldkommenhed, fordi det var umuligt at samle tilstrækkelige Midler dertil. Medlemsbestanden indenfor de enkelte Afdelinger var gennemgaaende endnu for flydende. Heller ikke Arbejdsanvisningen var man heldig med, fordi man ikke kunde gennemføre, at de arbejdssøgende altid vilde rette sig efter de Anvisninger, de fik, eller sætte sig imod, at de i de fleste Tilfælde foretrak at søge Beskæftigelse paa egen Haand.

Navnlig indenfor den københavnske Afdeling fik Arbejdsanvisningen ingen Fremme, og det væsentligste Argument mod en Ordning af den var især det, at man ikke kunde forlange, at en arbejdssøgende Svend skulde vente til hans Tur kom i den Rækkefølge, han var noteret i paa et eventuelt Arbejdsanvisningskontor. Han maatte have Lov til at søge selv og tage det, der bød sig til, uden Hensyn til, at andre muligvis stod først for Tur.

Hvad der derimod ikke kunde undgaa at melde sig med et stærkere og stærkere Krav paa at faa en Løsning, var Spørgsmaalet om Hjælp under Arbejdsledighed, og det maatte blive jo mere paatrængende, jo stærkere den moderne økonomiske Udvikling førte til Kriser. Det var derfor ganske naturligt, at Oprettelsen af en Arbejdsløsheds-kasse kom paa Dagsordenen. Vi har foran set, at Fagforeningen i København allerede paa et tidligt Tidspunkt søgte at klare Problemet saa godt som Forholdene tillod det ved Oprettelse af en Understøttelseskasse i 1878. Før den Tid havde man hjulpet sig igennem med frivillige

Bidrag. Et Par Aar i Forvejen havde man ogsaa i København oprettet en Syge- og Begravelseskasse, men det var altsammen utilstrækkeligt. Indenfor Forbundet tog man nu Arbejdsløshedsspørgsmaalet op til Behandling og drøftede den gennem Aarene 1901—03 ved Artikler i Fagbladet, saaledes at der paa Kongressen i 1903 kunde foreligge Forslag om Oprettelse af en Arbejdsløshedskasse, hvad der resulterede i, at der fra Januar 1904 traadte en »Rejse- og Understøttelseskasse« ud i Livet, der som Navnet lyder virkede baade gennem Rejsehjælp og under Arbejdsløshed. I det sidste Tilfælde kunde et Medlem oppebære indtil 70 Kr. i Understøttelse. Ogsaa Hjælp i Ulykkestilfælde var en Sag, som den københavnske Afdeling havde haft fremme.

At alle disse forskellige Sager kom paa Dagsordenen er et interessant Vidnesbyrd om, i hvor høj Grad man nu rent klasse-mæssigt følte sig som et særligt socialt Lag, der i mange Henseender stod isoleret overfor Samfundet og derfor heller ikke kunde vente, at dette vilde bekymre sig om, hvorledes Arbejderne klarede sig, men overlod til dem selv at finde Udveje herfor. Det var som bekendt først paa et senere Tidspunkt, at disse Spørgsmaal blev Genstand for Lovgivningens Interesse.

En Sag, som derimod maatte løses indenfor Organisationerne selv var »den planmæssige Strejkeunderstøttelse«. I Begyndelsen af Fagbevægelsen, da Strejkerne var smaa og sjældne, klarede man Understøttelsen enten ved frivillige Bidrag eller ved at paaligne et større eller mindre Tilskud paa de Kolleger, der stod i Arbejde. Det sidste kunde naturligvis svide haardt, som naar man under den store Lock-out i 1899 maatte paalægge ikke

mindre end 25 pCt. af de arbejdendes Indtægt i Strejkebidrag. Der var derfor ogsaa nu og da Planer fremme om Oprettelsen af en Strejkekasse, hvortil der betaltes et regelmæssigt Bidrag, der tjente til Opsparing af en Strejkefond. Baade paa Kongresserne i Horsens 1897 og i Aarhus 1899 drøftedes en saadan Plan, men man veg den Gang tilbage for den af Frygt for, at den ikke vilde gavne i Forhold til de Udgifter, der maatte betales til den.

Dette med at udrede Bidrag, enten det nu var det lovlige vedtagne Kontingent eller Bidrag af den ene eller den anden Art, var de unge Arbejderorganisationers svage Side. Det kunde knibe svært med at faa Medlemsbidragene ind, Restancerne var til Tider baade store og gamle, hvad der ikke blot skyldtes Sløjhed, men ofte Vanskeligheder ved for en Mand med Familie at afse Pengene. Heller ikke var Organisationsdisciplinen saa strengt overholdt i den første Tid som senere. Under den store Lock-out i 1899 kneb det saaledes med at faa det fastsatte Strejkebidrag ind. I nogle Afdelinger betalte man, hvad man selv syntes, og i andre slet ikke. Det maa dog siges, at dette var Undtagelser, som Hovedregel kom der ind, hvad der skulde, og dette hænger naturligvis sammen med den stigende Samfølelse, der ikke blot udstrakte sig til Kollegerne i den By, man hørte hjemme i, men omfattede hele Landet, ja efterhaanden steg til det mest intime Samarbejde med udenlandske Fagfæller.

Med Sveriges Blikkenslagerforbund var der allerede fra det danske Forbunds første Tid knyttet snævre Traade, der gav sig Udslag i Regler for gensidig Understøttelse og ved Udbetaling af ret betydelige Hjælpebidrag under

store Arbejdsstandsninger. Saaledes modtog de danske Blikkenslagere i Tusindvis af Kroner fra Svenskerne under Lock-outen 1899 og omvendt blev der herfra sendt store Bidrag til Svenskerne under Arbejdskampen i 1905.

Medens de forannævnte Sager af forskellig Art er Vidnesbyrd om, at Klassefølelsen var bleven levende, at Arbejderne var blevne sig bevidst at være en ny Stand ved Siden af de tidligere eksisterende, er det dog forstaaeligt, at der ved Siden af disse mere omfattende Spørgsmaal, som maatte tages op til Drøftelse og delvis Løsning, ogsaa var andre af snævrere faglig Art, selvom de i og for sig ikke alene var brændende indenfor Blikkenslagerne, men var fremme indenfor alle Haandværksfag.

Hertil hører Diskussionen om, hvorvidt Lønningssystemet skulde indrettes efter Akkord eller hvile paa Timeløn. I gamle Dage — d. v. s. blot en Menneskealder tilbage i det 19. Aarhundrede, var der ingen Tvivl om, at der ikke kunde være Tale om anden Lønningsmaade end Time-, Dag- eller Ugeløn. I Provinserne var Ugelønnen endda den almindeligste. Hele dette Lønssystem svarede nøje til den gamle Samfundsbetragtning, hvorefter hver enkelt havde Krav paa en standsmæssig Betaling. Akkorden derimod hører med til det kapitalistiske System, hvor det først og fremmest gælder om at udnytte den Kraft, man har i sin Tjeneste, enten den er af menneskelig eller mekanisk Natur. Man spørger her ikke, hvad der er en passende Betaling, men tinger sig baade fra Arbejdskøbers og Arbejdssælgers Side til den mest fordelagtige Pris. Til Forskel for Dag- og Timelønnen hviler Akkordsystemet paa en ren individuel Betragtning, ikke en social.

Hvilken Betalingsmaade, der var at foretrække af Arbejderstanden hørte netop i Slutningen af forrige Aarhundrede til de mest omdebatterede indenfor alle Fagforeninger. De fleste holdt den Gang ubetinget paa Time- eller Daglønnen ud fra den Betragtning, at man derved ikke sled sig selv op, men indenfor den fastsatte Arbejdstid kunde yde et bedre og solidere Arbejde. Der laa ogsaa til Grund for Valget af Dag- og Timelønssystemet et vis socialt Lighedssyn, hvorefter alle skulde have lige meget, og man var ikke fri for nu og da at se med lidt Misundelse paa dem, der var i Stand til at tjene en stor Løn ved Akkordarbejde, og det kunde falde for i nogle Fag, at man bremsede Akkordsliderne for ikke at faa den gennemsnitlige Timeløn reduceret.

Fra Akkordsystemets Tilhængere holdt man paa, at man ved at anvende dette fik den personlige Ydelse betalt, og at dette var i Overensstemmelse med Ret- og Retfærdighed og personlig Frihed.

I Virkeligheden var vel ingen af Parterne klar over, at hvert af de to Systemer havde sit særlige Samfundssyn bag sig, og at Fremtiden maatte vælge Akkorden, hvor den i det hele kunde bruges som mere stemmende med vor Tids personlige Synsmaade, og navnlig ogsaa blev mere anvendelig ved en nedsat Arbejdstid. Akkorden havde desuden den Fordel, at den ikke skød gamle Svende ud af Arbejdet, naar de ikke kunde hamle op med de unge.

Det er da ogsaa karakteristisk, at man allerede forholdsvis tidligt søger at komme ind paa at udnytte Fordelene ved Akkordsystemet ved at udforme særlige specificerede Priskuranter. Saaledes opnaaede man allerede en i København i Halvfjerdserne af forrige Aarhundrede, medens

man til langt ind i dette Aarhundrede i Provinserne holdt paa Dag- og Timeløn. Ogsaa heri har man et Eksempel paa det forskellige Stade, Faget stod paa i Udvikling henholdsvis i Provinserne og i Hovedstaden.

I det hele kom Brydningen mellem gammelt og nyt frem paa flere Omraader indenfor vort Forbund, og et Spørgsmaal, som saaledes længe optog Sindene, var Lærningevæsenet. I Lavstiden var Lærlingenes Antal saa godt som aldrig større, end at det strakte til at forny Svendenes Rækker. Noget helt andet blev det, efterhaanden som den frie Konkurrence trængte igennem som det afgørende økonomiske Princip. Da gjaldt det om at faa billig Arbejdskraft, og da Næringsloven af 1857, der traadte i Kraft 1862, stillede enhver frit, og alt hvad der hed Fagprøver var ophævet, var Banen aaben for Arbejdsgiverne til at arbejde med saa mange Lærlinge som muligt. Ved den ringe Løn, disse fik, blev de naturligvis en Konkurrence til Svendene. Ikke blot var de ved det voksende Lærlingeantal paa de enkelte Værksteder udsat for Arbejdsløshed, men yderligere for at faa deres Rækker forøget ved de efterhaanden udlærte Lærlinge.

Det var da ikke saa underligt, at ogsaa Blikkenslagerne var opmærksom paa de Farer, som Lærlingenes voksende Antal betød for dem; i mange Virksomheder arbejdedes der saa godt som alene med Lærlinge. Paa de forskellige Kongresser, som har været afholdt i Tidens Løb, har man da ogsaa drøftet, hvad der var at gøre overfor denne Kalamitet. Der blev talt om baade at faa indført en Lærlingeskala og om at virke hen til, at Svendepøver blev indført for alle. Indenfor Forbundsledelsen var man klar

over, hvad der da ogsaa nu og da kom tydeligt til Orde, at man ikke evnede at løse Problemet, men maatte lade det staa hen som saa mange andre, der kun kunde afgøres af Lovgivningsmagten og i Grunden først under et helt andet socialt-økonomisk System end det liberalistiske.

Ved at tage Stilling til alle disse forskellige Spørgsmaal, der paa mange Maader var Livssager for Fagets Udøvere, viste Blikkenslager-Forbundet efterhaanden sit Ansigt. Det maatte tage Stilling til alt, hvad der var oppe i Tiden, og saa ser vi da, hvorledes det lidt efter lidt føres paa Plads for at indtage sin Post indenfor den store Arbejderhær.

TIDEN FRA 1905 TIL 1911

Det kunde ikke undgaas, at alle de i forrige Afsnit nævnte Sager efterhaanden maatte bringe Blikkenslager-Forbundet til at blive en Kamporganisation. Hertil bidrog ogsaa, at man mere og mere kom til at staa overfor en Modstander, der paa sin Side ikke var tilbøjelig til at give noget frivilligt. Mestrene var blevne lige saa stærkt organiserede som Svendene, og det gik ikke længere at tale sig til Rette indenfor de enkelte Byer. Lønoverenskomsterne maatte for Fremtiden omfatte de Omraader, som Mesterorganisationerne spændte over, henholdsvis Jylland, Østifterne og København. Saaledes afsluttedes der 1906 Overenskomster med de to Centralforeninger og Lavet i København, der for saa vidt betød Fremskridt, som en Del Afdelinger fik forøget Løn, medens enkelte andre maatte finde sig i et Afslag. Overenskomsterne udviste dog nu det Fremskridt, at der fastsattes Tillæg for Overarbejde og Natarbejde efter Arbejdstiden. Medens det var gaaet forholdsvis let at blive enig med de to Centralforeninger, havde det knebet at komme overens med Lavet i København, men overfor dette viste det sig nu, at man i Lythjohan havde faaet en Mand, der forstod at sætte Arbejdsgiverne Stolen for Døren. Da der til at

begynde med blev gjort Vanskeligheder overfor de stillede Krav, var han lutter Fyr og Flamme og kunde ende sin Beretning om Modstanden med følgende kraftige Udtalelse: »Vi skal kæmpe os til, hvad vi skal have. Derfor Vagt i Gevær! Rejs, hvem der kan, især unge Mennesker. Verden staar aaben for Alle, den kan Hr. N. Andersen ikke lukke med alle sine Penge.«

Med dette Navn mentes Etatsraad N. Andersen, Arbejdsgiverforeningens Formand, og med ham og den Organisation, han stod i Spidsen for, var der kommen en ny Faktor ind i Spillet, som det nu for Fremtiden blev nødvendigt at tage med i Beregningen.

Arbejdsgiverne var bleven en samlet Blok, og overfor den havde det naturligtvis sin Betydning, at Blikkenslager-Forbundet stadigt siden 1900 stod udenfor den tilsvarende Hovedorganisation for Arbejderne, »De samvirkende Fagforbund«, og derfor under store Konflikter maatte stole paa sine egne Kræfter.

Nu og da dukkede da ogsaa Spørgsmaalet frem om det formaalstjenlige i atter at melde sig ind, men det var kun forsigtige Hentydninger fra enkelte Sider, eftersom Lythjohan, og med ham det store Flertal, foretrak Uafhængigheden og navnlig hyldedes denne da stærkt af den københavnske Afdeling. Den havde aldrig kunnet glemme, at den var »smidt ud«, som det hed efter den mislykkede Strejke hos Burmeister & Wain. Karakteristisk for Uafhængighedsfølelsen hos Blikkenslagerne var ogsaa den stærke Stemning, der gjorde sig gældende mod at benytte det ved Lov af 9. April 1907 vedtagne Tilskud til anerkendte Arbejdsløshedskasser. Man mente selv at kunne give lige saa meget, og saa var man fri for Kontrol udefra.

A. Gustavsen.
Arbejdsløshedskassens første Formand.

Resultatet blev dog, navnlig ved stærk Paavirkning fra Gustavsen, at man tilsidst sluttede sig til Loven.

Men selvom Blikkenslager-Forbundet fastholdt sin Uafhængighed i Bevidstheden om at kunne klare sig selv og ogsaa i Følelsen af at være sig selv nok, blev det nødt til at finde sig i at gaa ind under de Vilkaar, der fulgte af, at Arbejdsgiverne paa deres Side var en fastsluttet Enhed. Dette viste sig saaledes ved, at Blikkenslagerne blev indbefattet i det Varsel om Lock-out, som gaves af Arbejdsgiverforeningen i Begyndelsen af 1909,

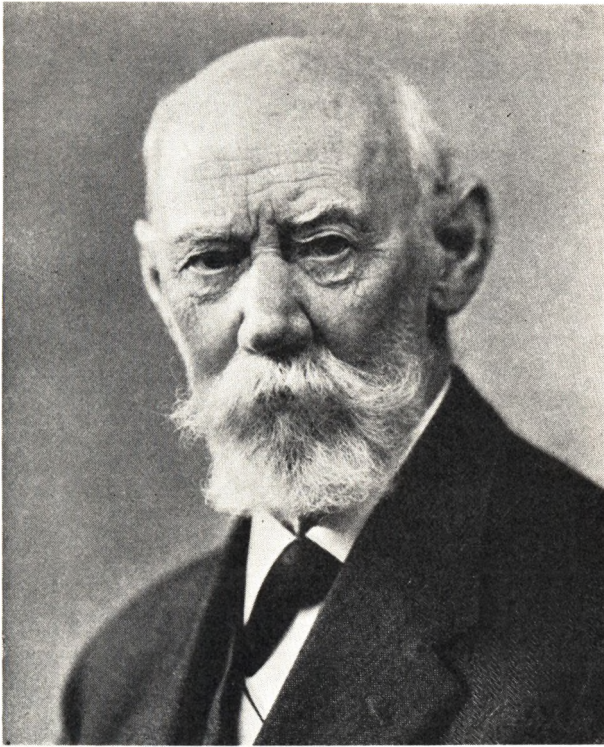
uagtet Blikkenslagerne havde fornyet deres Overenskomster med de paagældende Mesterorganisationer og intet havde udestaaende med Arbejdsgiverne. Trods deres Isolation regnedes de med til Helheden.

Det var nemlig i Modsætning til de foregaaende Aar bleven »daarlige Tider«, saa Forbundet havde været nødt til at gaa ind paa de gamle Overenskomster uden at opnaa nogen Fordel. De gjaldt nu for Jylland til 1. Januar 1911 og for Østifterne til 1. April s. A. Centralforeningen for disse havde dog lovet at henstille til deres Medlemmer, ikke at betragte Minimalløn som Normalløn, men at yde højere Løn til saadanne Arbejdere, som gennem længere Tids Arbejde paa et Værksted og udvist Dygtighed har gjort sig fortjent dertil.

Noget særligt at være glad over bød disse fornyede Overenskomster altsaa ikke, men Modet var derfor ingenlunde tabt. Tværtimod forberedte man sig til at tage Kampen op, naar der i 1911 skulde sluttes nye Aftaler.

Karakteristisk for den Stemning, der raadede, er en Artikel i Medlemsbladet for Januar 1910 af L. C. A(ndersen), hvori det blandt andet hedder:

..... »Forbered dig til Kampen, som kommer, og træf dine Dispositioner derefter, men gør Alvor af det. Til de unge vil jeg sige, er det daarlige med Arbejdet, og du hen paa Efteraaret skulde blive arbejdsløs, saa rejs ud af Landet, inden Slaget skal staa, du gavner dig selv, dine Kolleger og ikke mindst din Organisations Kampdygtighed. Til alle gælder dette: Opfyld til enhver Tid dine Pligter indenfor Forbundet, selvom det er smaat med Fortjensstenen, og vor Organisation staar til den Tid med en ret god Krigskasse, som tilnærmelsesvis vil være ca. 100.000 Kr.,

H Kindermann.

Arbejdsløshedskassens første Hovedkasserer.

selvfølgelig naar alle vore Penge bliver samlet i en Kasse. Dette kan man efter vort Fags Størrelse kalde rigtig godt. Og disse skal blive tilligemed det førstnævnte, *Midlerne til at gennemføre vore beskedne Krav, som er højere Løn og kortere Arbejdstid.* Er dette naaet, kan vi sige, det gennemførtes i 1911, men Arbejdet blev gjort«

Ja, i 1911 stod Slaget. Lønregulativet for Jylland blev opsagt til 1. Januar, dog fornyet til 15. Januar, og da der til den Tid ingen ny Overenskomst var sluttet, blev der erklæret Strejke i Jylland. Indledede Forhandlinger førte

ikke til noget Resultat paa Grund af Uenighed om Minimallønnen, og Arbejdsgiverforeningen, hvoraf Mesterorganisationerne nu var bleven Medlem, erklærede Lock-out overfor Blikkenslagerne, ikke blot i Jylland, men tillige i Østifterne og i København; iværksat den 13. Februar 1911.

Dette var Resultatet af den Politik, Arbejdsgiverforeningen havde indledet, nemlig for Oversigtens og Ledelsens Skyld at have Haand i Hanke med alle Overenskomster og derved paase, at der gennemførtes ensartede Synspunkter. Herved skete den Sammenkædning af Konflikter, der, naar Enighed ikke opnaaedes, førte til de store Lock-outer og Strejker, hvorved der opnaaedes en Massevirkning, der i høj Grad gjorde den offentlige Mening delagtig i Spørgsmaalene, men ogsaa, at en Mængde Organisationer, der i Øjeblikket levede i Fred med hinanden, blev tvungne ind i Kampen.

Den Mand, der nu stod i Spidsen for Arbejdsgiverforeningen, *S. C. Hauberg*, havde som Maal sat sig at gennemføre langtløbende Overenskomster og ensartet Minimalløn i de industrielle Fag, hvorved man mente at faa større Ro paa Arbejdsmarkedet.

Naar denne Politik i det store og hele gennemførtes, laa det i, at det var Jernindustrien, der baade fra Arbejdsgivernes og Arbejdernes Side havde faaet Hovedindflydelsen.

Overfor Hauberg stod Dansk Smede- og Maskinarbejderforbundets Formand, *I. A. Hansen*, og denne var for saa vidt enig med Hauberg i, at efter Gennemførelsen af Septemberforliget vilde det være den bedste Taktik at komme ind paa langtløbende Overenskomster, under hvis

L. C. Andersen
Forretningsfører fra 1929.

Gyldighed begge Parter i Ro kunde samle Kræfter til igen at tage et Stød. Haarde Halse, som de begge var, var dog ingen af dem tilbøjelig til at indrømme den modsatte Part mere, end de absolut var nødt til, men kloge og fremskuende Generaler, som de ogsaa begge var, indsaa de Nødvendigheden af at undgaa Krig, selvom ingen af dem var bange for at slaa paa Sværdet, naar det kneb.

Følgen af denne Politik blev altsaa den, at intet enkelt Fag kunde afslutte nogen Overenskomst for sig alene, og

ved Nytaarstid 1911 var Situationen den, at der var ca. 50 Hovedoverenskomster, der var opsagt. Paa Grund af Sammenkædningen tog Forhandlingerne Tid; der var vistnok god Vilje fra begge Sider til at naa til et Resultat, men da hver Part ganske naturligt saa Sagen ud fra sit Synspunkt, og man var tvungen til at se mere generelt end specielt paa Tingene, kunde det ikke undgaas, at det hele tilsidst gik i Haardknude.

For Blikkenslagerernes Vedkommende var Forholdet nu det, at Lock-outer overfor Blikkenslagerne kædedes sammen med andre Lock-outer den 16. Februar. Enighed var ikke til at naa. Den 21. Februar indkaldte Forligsmanden, *Michael Koefoed*, Blikkenslagerforbundet og Arbejdsgiverforeningen til Møde. Dette fandt Sted den 26. og 27. Februar, og her opnaaedes Enighed om et Forslag til en femaarig Overenskomst, dog paa Betingelse af Godkendelse af de kompetente Forsamlinger, hvad der for Blikkenslagerforbundets Vedkommende vil sige ved Urafstemning. Efter Aftale maatte Overenskomstforslaget ikke offentliggøres, før det forelagdes for Medlemmerne til Godkendelse eller Forkastelse.

Officielt kendtes det altsaa ikke, men saa meget var der dog sivet ud, at der paa Forhaand indenfor Medlemmerne var vakt Stemning imod det.

Der var altsaa Krigsstemning paa de Generalforsamlinger, der afholdtes i Februar, og værre blev det, da det kom frem, at Forslaget var ringere, end man havde ventet. Særlig vendte Vreden sig mod den Del af Hovedledelsen, der mente sig forpligtet til at virke for Vedtagelsen, fordi man havde skrevet under paa Forslaget

Denne Opfattelse deltes imidlertid ikke af Lythjohan, der holdt paa, at selvom han havde sat sit Navn under og saaledes modtaget Forslaget, var han dog berettiget til at gaa imod det sammen med Medlemmerne, og saafremt disse forkastede det, saa var det helt bortfaldet som bindende ikke alene for Medlemmerne, men Hovedledelsens Forpligtelse til at gaa ind for det samtidig ophævet.

I saa Fald kunde man begynde paa en isoleret Kamp med Mestrene som Middel til, at disse enten maatte bøje sig for Svendenes Krav, eller ogsaa at Forligsmanden maatte se at fremskaffe noget bedre.

Lythjohan, der sikkert har været paa det rene med Stemningen, vilde nu ikke sætte sin Yndest over Styr og gik derfor stærkt imod Forslaget og imod de Medlemmer af Hovedbestyrelsen — Gustavsen og L. C. Andersen — der følte sig bundne af at have modtaget Forslaget.

Dette forkastedes da ogsaa, og Hovedgrunden var den, at Lønnen fremtidig blev svævende, idet man var bange for, at den fastsatte Minimalløn skulde blive til Normalløn, selvom det stod Mestrene frit for at aftale Lønnen i hvert Tilfælde med den enkelte Svend.

Utvivlsomt har Lythjohan ikke blot bygget paa den Stemning, der var imod Forslaget, men sikkert ogsaa gaaet ud fra, at Blikkenslagerne ved at stritte imod kunde hævde deres Særstilling, der for ham var bleven som en Fane, man skulde skares om. Mærkværdigt nok havde han intet Blik for, at han, saaledes som Situationen havde formet sig, ikke blot vilde faa Arbejdsgiverne, men tilsidst ogsaa De samvirkende Fagforbund mod sig. Men dette at være den anerkendte Fører for en Hær, selvom den var nok saa lille, og saa uden at se til højre eller venstre at

bide sig fast i dennes Standpunkt, var for Lythjohan ikke blot en Æressag, grundet paa en ærlig Overbevisning, men ogsaa en personlig Lidenskab.

Der er noget af en Fanfare i hans Udtalelse paa en af Generalforsamlingerne, naar han udtalte: »Naar Lock-outen kommer i Gang, da bevar Navnet 1873 og staa fast, hold ved Æren, om ogsaa det hele ramler.«

Imidlertid havde Arbejdsgiverforeningen vedtaget Forslaget og fastholdt dets Gennemførelse, bl. a. fordi man vidste, at Forbundets Hovedbestyrelses Flertal var gaaet imod Forslaget, uagtet det var Forudsætningen, at den skulde have anbefalet dets Vedtagelse.

Lock-outen løb derfor videre og udstraktes til nye Fag.

Forligsmanden greb ind og henstillede meget indtrængende atter at lade det en Gang forkastede Forslag gaa til Afstemning. Det skete, men Resultatet blev det samme. Lythjohan gik stadig imod, selvom det nu skete i mindre kraftige Vendinger.

Forligsmanden greb igen ind. Nye Forhandlinger fandt Sted, hvor Blikkenslagerne kom frem med deres Betænkeligheder og den Uvilje, de nærede mod Overenskomstforslagets § 3, 3. Stk., hvori det hed:

»Saavel Københavns Blikkenslagerlav som Centralforeningerne og Jern- og Metalindustriens Sammenslutning forpligter sig til ikke at forbyde deres Medlemmer at give højere Timeløn end den anførte. Blikkenslagerforbundet og dets Afdelinger forpligter sig til ikke ved Vedtagelser, Paabud eller paa anden Maade at gribe ind i Spørgsmaalet om den enkelte Mands Timeløn, forudsat at den ovenfor angivne Timeløn overholdes.«

Det er klart, at denne Formulering var et Indgreb i Fagforeningens Medbestemmelsesret, og man kunde med nogenlunde Vished forudse, at den ansatte Mindsteløn, 50 Øre, for Bygningsarbejde i København vilde gaa over til at blive gældende Timeløn. At Arbejdsgiverne ikke vilde forbyde Mestrene at give mere kunde ikke fortolkes saaledes, at de, uanset nok saa særegne Forhold, paa nogen Maade var forpligtet til at gaa over Minimallønnen.

For at faa en Løsning paa Striden gjorde Forligsmanden Parternes Overenskomstforslag til sit med Tilføjelse af følgende Anmærkning:

»Naar der til de i § 3 fastsatte Timelønninger i samme Paragrafs 3die Stykke er knyttet Bestemmelsen om, at de paagældende Arbejdsgiversammenslutninger forpligter sig til ikke at forbyde deres Medlemmer at give højere Timeløn end den anførte, har Hensigten med denne Tilføjelse været at muliggøre en Udvikling af Lønforholdene saaledes, at der nu overenskomstmæssigt gives Blikkenslagerforbundets Medlemmer Adgang til at opnaa en Løn udover de i Overenskomsten fastsatte Satser.«

Denne Tilføjelse hjalp dog ikke, Lock-ouden løb stadig videre, men efterhaanden opnaede de fleste Fag Overenskomst. Blikkenslagerne derimod stod tappert som de sidste paa Skansen og vilde ikke give sig. Uagtet der tilsidst, den 27. April, var sluttet Forlig mellem Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund, stred Blikkenslagerforbundet under Lythjohans Anførsel stadigt imod, og Forligsmandens Forslag forkastedes paany den 7. Maj, hvorved de løbende Lock-outer ikke blot ikke

ophævedes, men endog udvidedes i meget betydelig Grad fra den 16. Maj.

Lythjohan var bleven den Tap, hvorom Krig og Fred drejede sig. Der blev vel fra flere Kollegers Side peget paa, at de andre Fag, der nu paa Grund af Blikkenslagerernes Stivsind stadig var udelukkede, havde faaet tømmt deres Kasser. Navnlig Gustavsen og L. C. Andersen understregede dette og opfordrede Medlemmerne til at vedtage Forslaget og saa faa samlet en forsvarlig Kassebeholdning til 1916, saa man til den Tid kunde sige Tak for sidst. Da alle Henstillinger var forgæves, nedlagde Gustavsen og L. C. Andersen deres Mandater i Hovedbestyrelsen.

Der udfoldedes nu den kraftigste Pression paa Forbundet udefra for at faa det til at give efter. Saa at sige alle Arbejderstandens Generaler: *Borgbjerg, Stauning, Carl Gran, P. Sabroe* og *A. C. Meyer* klemte paa for at faa Blikkenslagerne til at give sig, og endelig den 16. Maj blev Forslaget vedtaget.

Saa aflystes alle Lock-outerne, og Arbejdet optoges den 19. Maj, for Blikkenslagerernes Vedkommende dog først den 22. Maj, fordi en af Blikkenslagerfagforeningen af 1873 bestemt Skovtur, der var sat til Lørdagen den 20., skulde finde Sted forinden.

Denne Skovtur var egentlig det eneste, Blikkenslagerne fik for deres Udholdenhed, og nu, da der er gaaet en lille Menneskealder siden hine stormende Hændelser, kan man roligt indrømme, at det, der iøvrigt opnaaedes, ikke var stort andet og mere, end man straks kunde have faaet. De Tilføjelser, der kom som Fortolkningen til Lønparagrafen og om, at Priskuranten for Frederiksborg Amt

ogsaa skulde gælde for Helsingør indtil 3 Mil fra Axel-torvet at regne (Hillerød indbefattet), betød praktisk talt næppe stort. Tilmed stod man bagefter med en tom Kasse, men den Betydning havde dog hele Affæren, at den havde vist et indre Sammenhold af en Styrke, som næppe havde været tænkelig blot for en Snes Aar forinden.

Alligevel har der sikkert hos adskillige af de ledende været en Følelse af, at den isolerede Stilling, Blikkenslagerne havde staaet i under hele Konflikten og fremdeles kom til at staa i, ikke havde været til deres Gavn, idet det havde vist sig, at hvormeget de end ønskede at være noget for sig selv, var det dog umuligt, eftersom de ganske simpelt alligevel maledes ind i den fælles Kværn og maatte dele dennes Kaar.

Blikkenslagernes Haardnakkethed havde imidlertid vakt Opmærksomhed i den offentlige Mening. Man talte om »at være saa stiv som en Blikkenslager«.

Indenfor Forbundet var Tilfredsheden med hele Førelsen under Konflikten heller ikke enstemmig. Man kritiserede stærkt fra adskillige Sider Lythjohans Stilling til Mæglingsforslaget, og navnlig det, at hans Holdning overfor det ikke havde været klar. Oppositionen kom da ogsaa til Orde paa Kongressen i Randers fra 13.—15. September 1911 og gav sig Udslag i et Forsøg paa at sætte en ny Ledelse ind, men Tilslutningen til Lythjohan var dog saa stor, at han genvalgtes.

Dønninger var der dog under Overfladen, men de faldt snart til Ro. Det gjaldt jo ogsaa om at samle Kræfterne til det næste Tag. Nu havde man faaet de femaarige Overenskomster, saa der var Tid til at forberede sig og navnlig til at fylde de tomme Kasser.

Og Humøret manglede ikke noget. Hvorledes den raadende Stemning gennemgaaende var, kan man skimte af den Artikel i Medlemsbladet, hvormed Lythjohan sluttede Kampen. Det hedder bl. a. heri: »Arbejdsgiverforeningen og d'Hrr. Blikkenslagermestre havde forregnet sig; de troede, at de i en Haandevending kunde gøre os ked af det, nej, vi er en Magt, som der har en Vilje, og den skal gennemføres, om ikke i første Omgang, saa i næste, og hvad betød det ikke, hvilken Solidaritet er der ikke i vort Fag — ikke en Skruebrækker, nej, Svendene generer sig for at udføre Judasgerning. Det maa vi overlade til vore tidligere krasse radikale Medlemmer, der nu er selvstændige Blikkenslagermestre«

Der er ingen Tvivl om, at de store Kampe, som blev en Følge af Arbejdsgiverforeningens Optræden paa Scenen og dens Indgriben i de faglige Spørgsmaal, ikke blot betød en Skærpelse af Modsætningen mellem Arbejdsgiver og Arbejdere, men ogsaa af den sociale og politiske Klassekamp i det hele.

De store Lønstridigheder, der fra nu af førte til stærkere og stærkere og ofte gentagne Kraftprøver mellem de to Parter, har paa deres Vis bidraget til Vækkelse af det offentlige Liv, nødt saa godt som alle til at tage Parti og dermed bragt de sociale og økonomiske Spørgsmaal i Forgrunden, men ogsaa samtidig rejst de Mure, der skiller det danske Folk i Partier, hvis Modsætninger alle i sidste Instans har deres Oprindelse i det økonomiske Liv, ikke som forhen i forskellig Kultur og Afstamning.

Hvor skarpt Skillelinjen mellem Arbejdsgiver og Arbejder og mellem de to nu strengt adskilte Klasser var, ser man af Lythjohans Indledningsartikel i Medlems-

bladet for Januar 1912, hvori der forekommer følgende Udtalelser:

»Atter er et Kampaar svundet — et af de Aar, som Kapitalismens Rovdrift har præget særlig stærkt, ved ualmindelig Udbytning paa saa at sige alle Omraader. Hvad Arbejderklassen ved sin Sammenslutning og Solidaritet har fratvunget Udbytterne, det har disse forstaaet ad andre Veje at tage tilbage i rigeligt Maal. Direkte og indirekte Skatter, der burde være lagt over paa velstillede Klasser, har ramt Underklassen, højere Husleje, Fordyrelse af Levnedsmidlerne o. s. v. Hvor findes vel et Omraade, hvor vi ikke udbyttes stærkere end tidligere?«

Det vilde være let fra modsat Side at finde tilsvarende Udtalelser: om Arbejdernes Ødselhed, deres Mangel paa Frihedsfølelse, deres forfærdelige Tyranni o. s. v.

Kort sagt, man skal i Virkeligheden helst have oplevet og været Part i disse Kampe for at forstaa, hvor »rødt« man kunde se paa hinanden.

Det er da ogsaa denne Mentalitet, vi finder levende indenfor vort Forbund, ikke i de første Aar efter den store Kraftprøve i 1911 givende sig til Kende i stærke ydre Handlinger, men i en bevidst Stille sig i Beredskab i den sikre Forventning om, at den Fred, der i Øjeblikket raadede, kun var en Vaabenstilstand, og at man derfor maatte ruste sig til ny Kamp.

I den Henseende var Lythjohan den rette Mand. Tilhørende Slægten fra Halvfjerdserne var den Glød, der da var vakt i ham, aldrig bleven slukket. Arbejdsgiverne kunde for ham ikke blive andet end Fjenden, til hvis Bekæmpelse det gjaldt om at samle og bruge alle Midler. Man kan heller ikke nægte, at han i den Henseende gjorde

sit yderste. Han var dog ikke Organisationsmand i den Forstand, at det for ham kom an paa at have Orden i Sagerne. Han var saare langt fra at være Kontormand og brugte hellere Munden end Pennen, foretrak at huske fremfor at notere. Derfor brugte han heller ikke mange Penge til Administration, var uhyre sparsommelig med alt, hvad der hed Repræsentation. Og dog ønskede han at være personlig med i alt; han vilde hellere rejse to eller flere Nætter i Træk i Datidens haarde III Klasses Kupeer end skrive et Brev. Skulde han endelig forme et saadant, kneb det med at finde de rette Ord. I Stedet for formelle og høflige blev de let til Kommando eller mindre pæne Vendinger, saaledes som de saa let strømmede fra hans Læber, selvom han kunde indlede med »Gode Ven« og slutte med »venlig Hilsen«.

Lythjohan hørte i det hele til de Mennesker, som ikke blot Modstandere, men ogsaa Venner let saa sig gale paa. Han taalte daarligt Folk af en modsat Mening og glemte aldrig, naar nogen havde villet hævde den overfor hans.

I det lange Løb vandt han dog de fleste for sig ved sin ubestikkelige Ærlighed og ved sin Persons Gaaen op i Arbejdet for Forbundet. Han kunde saa at sige koncentrere alt om en enkelt Sag. Under Konflikten 1911 gjaldt det om ikke at give op, hvad det saa siden skulde koste, siden om at samle Penge. I Løbet af de fem Aar, der gik efter Lock-ouden 1911, hvor alt var brugt, havde han faaet opsparet 64.000 Kr. i Forbundets Kasse.

Intet Under, at han derfor samlede Medlemmerne om sig, saa at man med Rette kan sige, at Blikkenslagerforbundet har haft en Periode, der er bleven præget af *Lythjohan*.

VERDENSKRIGSPERIODEN

Til en vis Grad kan man sige, at de Aar, der gik mellem den store Lock-out i 1899 og Udbrudet af Verdenskrigen, er den sidste Periode, hvor Liberalismen fik Lov til frit at udfolde sig. Den frie Konkurrences Princip var gennemført paa alle Omraader, og selv Arbejderne fulgte mer eller mindre dens Indflydelse. Akkordsystemet var anerkendt overalt som det, der som Regel gav størst personlig Fortjeneste. Paa samme Maade bestemtes Lønoverenskomster som en fri Kontrakt mellem de to Parter udfra Synspunktet om, hvilken af dem, der kunde skaffe sig den største Fordel. Sociale Synspunkter var ikke noget, der droges med ind under Overvejelserne, og droges de nu og da fra Arbejdernes Side med ind i Forhandlingerne som et Argument, blev det altid fra den anden Side hævdet, at Arbejdsløn var en Del af Produktionsomkostningerne og derfor maatte rette sig efter de Varepriser, der under den herskende fri Konkurrence kunde opnaas paa Verdensmarkedet. Verdensmarkedet var det, man sloges om at herske over, og den store Krig, som brød ud i 1914, var i sin inderste Kærne kun en Kamp om, hvem der skulde være den stærkeste og opnaa de største Fordele.

Resultatet af Verdenskrigen blev, at det frie Marked ødelagdes. Ingen blev Herre over det, men ethvert Folk trak sig tilbage indenfor sine egne Grænser og søgte at klare sig selv. Handel og Omsætning blev ikke længere fri, men afhængig af gensidige Aftaler om, hvad man vilde aftage fra en Part, og hvad denne vilde købe til Gengæld. Den frie Konkurrence var brudt. Grænserne var lukkede.

Verdenskrigens første Aar stillede nu ingenlunde Danmark ugunstigt. Tværtimod, de krigsførende Lande havde Brug for saa godt som alt, hvad vi kunde frembringe. Der tjentes mange Penge baade af Arbejdsgivere og Arbejdere, men paa Grund af Grænsernes Spærring og Raamaterialernes Prisstigning øgedes alle Varepriser i en utrolig Grad, og paa ikke faa Omraader blev der baade Varemangel og Prisforhøjelser. Den frie Omsætning var ødelagt, Leveomkostningerne fordoblede. Der maatte reguleres og lovgives i en Grad, som man aldrig før havde kendt. Det var helt andre Principper, der nu maatte lægges til Grund for Produktion og Omsætning end tidligere, og for dem kunde man ikke som forhen lade Parterne selv raade. Samfundsmagten maatte gribe ind. Men netop ved den Indflydelse, den evnede at gøre gældende, blev der lidt efter lidt Plads for andre Synspunkter ved Fastsættelsen af Lønnen. Idet man begyndte med at anerkende, at Arbejderne under den herskende Dyrtid havde Krav paa en Forhøjelse af deres Indtægter, var i Virkeligheden dermed ogsaa anerkendt, at Arbejderne havde Krav paa de samme Levekaar som andre Samfundsklasser.

Hovedbestyrelsen 1915

Chr. Hansen.

Vilh. Wulf.

A. Simonsen.

C. Lythjohan.

Carl Larsen.

Chr. Petersen.

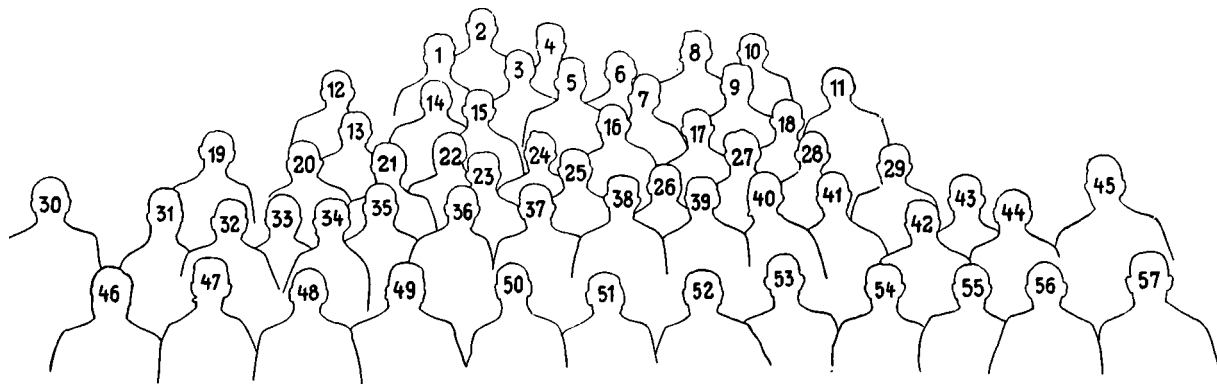
H. Trentzch.

W. Lander.

G. Stalknecht.

Kongressen i Aalborg 1915

Kongresdeltagernes Navne paa hosstaaende Billede.

(1) Andersen, Fredericia (2) H. Kindermann, København (3) Lauersen, Hjørring (4) K. Andersen, Silkeborg (5) E. Prehn, København (6) A. Bendtsen, Aalborg (7) H. Hansen, Aalborg (8) A. Breil, København (9) A. Schak, Kolding (10) G. Skjoldby, Roskilde (11) Lohmann, København (12) Sørensen, Viborg (13) Slyngbom, Viborg (14) H. Hansen, Nykøbing F. (15) Rasmussen, Odense (16) A. Andersen, Nakskov (17) V. Hansen, Svendborg (18) Hølemann, Randers (19) Møller Larsen, Stubbekøbing (20) P. Jensen, København (21) J. Jessen, Aarhus (22) Rasmussen, Nykøbing F. (23) Emil Hansen, Horsens (24) S. P. Sørensen, Aarhus (25) Laursen, Horsens (26) P. Larsen, Kolding (27) Sørensen, Esbjerg (28) A. Olsen, Slagelse (29) Weichert, Randers (30) Bang Ervig, Odense (31) P. Mørch, København (32) Schmüsser, Helsingør (33) Mulvad, København (34) L. C. Andersen, København (35) Carlsen, Helsingør (36) L. Tanggaard, København (37) Carl. Hansen, København (38) Bjarnø, København (39) A. Andersen, Vejle (40) Jensen, Herning (41) Steffensen, Nykøbing M. (42) Georg Olsen, København (43) Fischer, Vejle (44) Hansen, Næstved (45) Jul. Olsen, København (46) Chr. Hansen, Randers (47) W. Wulff, København (48) W. Lander, Haderslev (49) Carl Lassen, København (50) G. Wiberg, Stockholm (51) C. P. Hansen, (Forbundets Stifter) (52) Carl Lythjohan, (Forretningsfører) (53) J. P. Pehrson, Stockholm (54) Chr. Petersen, Nykøbing F. (55) A. Simonsen, Aarhus (56) G. Stalknecht, København (57) H. Trentzch, København

Naturligvis blev der ligesom før den samme Tovtrækning mellem Parterne om, hvor stor Stigningen skulde være. Fra Arbejdsgiverside vilde man ikke gaa med til nogen Forhøjelse af de en Gang fastsatte Lønsatser, men erklærede sig villig til at give Dyrtidstillæg, som man mente at kunne slippe for, naar Tiderne atter blev normale. Helt gennemført blev dette Princip dog ikke, idet man paa mange Omraader blev nødt til at gaa med til reelle Lønforhøjelser, hvad man ogsaa let kunde i Krigens første Aar, da Beskæftigelsen var stor, og det derfor faldt ganske naturligt for at holde Arbejdet i Gang og undgaa Standsninger at give efter for Arbejdernes Krav.

Det kan ikke nægtes, at Arbejderne herved ofte fik en Del over den Sum, hvormed Leveomkostningerne var stegne, betegnet gennem det saakaldte Pristal, og heri bestod ogsaa Avancementet for Arbejdernes Vedkommende. De gjorde faktisk nogle Skridt fremad paa Klasseudligningens Bane. Dette havde sin store Betydning som Fundament for senere Fremskridt. Hertil kom saa den politiske Indflydelse, Arbejderstanden efterhaanden havde faaet. Den var en Faktor, som den offentlige Mening regnede med.

Alt dette fik sin Betydning ved senere Forhandlinger. Det afgørende var, at der i disse Krigsaar blev gjort umiskendelige Fremskridt, hvad der ikke blot viste sig ved Lønstigningen, men nok saa meget ved Nedsættelsen af Arbejdstiden og ved Arbejdernes Indflydelse paa selve Arbejdets Ordning og Ledelse. Naturligvis var der allerede Bevægelse i denne Retning inden Krigen, men der er ikke Tvivl om, at den fremskyndedes i Krigsaarene.

Bestyrelsen i Københavns Afdeling

Chr. Manniche. Wiggo Hansen. Chr. Gabrielsen. L. C. Andersen. Mich. Bruun.
 G. Schultz. Arn. Johansen. Svend Pedersen. J. F. Jensen.

For Blikkenslagernes Vedkommende kendetegnes Gangen ved Afslutning af en ny Lønoverenskomst i 1916, da den af 1911 udløb. Forskellen var nu blot den, at ingen af Parterne under de herskende usikre Forhold brød sig om at afslutte langfristede Overenskomster. Den nye fik blot Gyldighed i to Aar, i Stedet for den gamles fem. Minimallønnen i Provinserne gik op fra 43 til 46 Øre pr. Time, hvorhos det bestemtes, at saafremt der ikke havde været 20 Timers Akkord i en Uge, skulde Svenden yderligere have 2 Øre mere pr. Time.

For København lykkedes det kun at faa et Dyrtidstillæg paa 5 Øre pr. Time, men alt i alt betegner Forbundet det som »ikke saa helt galt«. Nogen Strejke havde man

i hvert Fald ikke villet tage paa det. Desuden maa det huskes, at ikke faa ved Akkord eller særlig Aftale med Mesteren havde Adgang til at tjene ikke saa lidt mere.

Imidlertid varede det ikke længe, før denne Forhøjelse paa langt nær slog til. Da den uindskrænkede Undervandsbaadskrig begyndte i 1917, og åndre Krigsfølger ogsaa lod sig mærke, tog Dyrtiden for Alvor Overhaand og gav sig Udslag i en Prisstigning og Varesjældenhed, som ikke havde været kendt i umindelige Tider, og som i Juli 1918 var steget med 82 pCt. Hertil kom saa yderligere Nedgangen i Kroneværdien, saa det blev en bydende Nødvendighed at faa Lønningerne forøgede.

For Aarene 1918—19 opnaaedes nu ogsaa forskellige Tillæg til Timelønnen, men det slog i Længden ikke til, og sidst paa Aaret 1918 optoges nye Forhandlinger med Arbejdsgiverne, uden at man dog opnaaede stort udover den saakaldte Augustregulering, der, alt efter det af Det statistiske Departement udregnede Pristal, gav et større eller mindre Tillæg til Lønnen. Dog afsluttedes der nu særlig Overenskomst med Jernindustrien med Bevarelse af Minimallønsprincippet, Indførelse af Tillidsmandsinstitutionen og Regler for Behandling af faglige Strids-spørgsmaal i Overenskomstperioden vedrørende Timeløn, Prislister og Arbejdsforhold.

Hermed var dog kun for en kort Tid de stadig stigende Priser dækkede. Nye Forhandlinger med Arbejdsgiverne indledtes. Der forlangtes 1 Kr. 50 Øre som *Minimaltime-løn*, 50 pCt. Tillæg til Priskuranterne og 8 Timers Arbejdsdag.

Enighed var ikke at opnaa. Gentagne Gange sprængtes Forhandlingerne, og der udsendtes baade 1. og 2. Strejke-

Bestyrelsen i Aarhus Afdeling

Carl Hansen.

C. Rasmussen.

O. Michaelsen.

Nygaard Andersen.

Edv. Andersen.

A. Simonsen.

C. Lauritzen.

varsel. Blikkenslagerne kunde ikke slutte sig til den Overenskomst, der var indgaaet mellem de øvrige Arbejderorganisationer og Dansk Arbejdsgiverforening, og saa traadte Forligsmanden i Virksomhed og stillede Mæglingforslag, hvorved man enedes om en Timeløn i København paa Kr. 1,00 og for Priskuranternes Vedkommende en Forhøjelse paa 22 pCt. for Zinkarbejde og 15 pCt. for Kobber- og Jernarbejde. I Provinsen, hvor man hidtil havde haft det bevægelige Lønssystem, som Minimallønnen gav Adkomst til, fik man indført en ensartet Akkordprisliste for hele Provinsen imod at give Afkald paa dette Lønssystem, samtidig med at man opnaede en *Normaltimeløn* paa Kr. 1,15. Endelig havde man opnaet

at faa 8 Timers Arbejdsdagen indført, og hermed var et af de vigtigste Programpunkter, der længe havde været stilet imod, naaet.

Overenskomsten vedtoges ved Urafstemning med 643 Ja mod 393 Nej, for København alene med henholdsvis 360 og 250.

Nogen større Tilfredshed med Resultatet var der dog ikke, navnlig var den københavnske Fagforening i høj Grad utilfreds med Kaarene. Den fremsatte Forslag den 5. August 1919 til Lavet om en Timeløn paa 2 Kr., og der synes indenfor dens Rammer at være foregaaet en Paladsrevolution, idet Lythjohan traadte formelt af som Formand med den Forklaring, at han ikke som Formand for Forbundet mente tillige at kunde være Formand for Fagforeningen og dermed paa Forbundets Vegne tage Konsekvenserne for at føre denne Beslutning ud i Livet. Dette var uden Tvivl en klog Beslutning. I alle Tilfælde gennemførtes Timelønsskravet paa 2 Kroner.

Samtidig havde man ogsaa begyndt paa en ulovlig — ikke varslet — Strejke, der dog i Tide blev afblæst. Paa samme Tid var der ulovlige Strejker i Nordre Birk, Helsingør og Odense, saa det maa indrømmes, at Forbundets Bestyrelse havde nok om Ørene.

Med Rette kunde Lythjohan i den Beretning, han afgav paa Kongressen i Odense i Dagene den 10.—13. September 1919, sige: »Man lever i vanskelige Tider, og man bliver let mistænkeliggjort, selvom man gør, hvad man formaar.«

Vanskelige Tider var det. Arbejdsløsheden stor og stadig voksende, navnlig i København. Dette havde foranlediget, at der blev fremsat Forslag om Ekstraunderstøt-

Bestyrelsen i Viborg Afdeling

A. Merno. P. Pedersen. R. Pedersen. A. Jensen. J. V. Johansen.

telse og til Dækning heraf Udskrivning af et Ekstrakontingent af 1 Kr. om Ugen pr. arbejdende Svend.

Ved Afstemningen i Afdelingerne viste det sig imidlertid, at Forslaget var forkastet i Provinserne, hvorimod det vilde være vedtaget, om man medregnede den københavnske Afdelings Stemmer. Det vedtoges derfor at lade Forslaget gaa ud til fornyet Afstemning. Dette skete den 15. April.

Imidlertid havde man i Tillid til, at Forslaget vilde blive vedtaget, meddelt de københavnske arbejdsløse, at de kunde hæve Understøttelse den 16. April; nu var gode Raad dyre, thi Lythjohan nægtede paa det mest afgørende at udbetale disse Understøttelser, før Resultatet

af den fornyede Afstemning forelaa. Alle de andre Medlemmer holdt imidlertid paa, at da Forslaget var vedtaget i København med 406 Stemmer mod 5, vilde man hæve det nødvendige Beløb til Udbetalingen og eventuelt tilbagebetale det, hvis Forslaget blev forkastet af Provin- sen, hvad der skete med 198 Nej mod 174 Ja.

Dette Udfald gav Anledning til, at man paa Kon- gressen i 1919 vedtog, at ved fremtidige Urafstemninger skulde alle Stemmer lægges sammen, dog saaledes, at Bygningsblikkenslagerne og Fabriksblikkenslagerne hen- holdsvis under Lavet og Jern- og Metalindustriens Sam- menslutning (ved Overenskomster) stemmer hver for sig og uafhængig af hinanden.

Paa samme Kongres vedtoges det endvidere, paa Grund af den stærke Stigning af Arbejdet ved Forbundets dag- lige Ledelse, at ansætte en Vice-Forretningsfører. Hertil valgtes *L. C. Andersen*.

Imidlertid forværredes Situationen saa at sige fra Dag til Dag. Priserne steg, uden at Lønningerne fulgte med. Den 22. Oktober 1919 vedtog man at opsige alle Overens- komster til Ophør den 1. Februar 1920. I November op- naaedes der vel for Provinsens Vedkommende et Tillæg af 25 Øre til Timelønnen, saa den steg til 1 Kr. 60 Øre, men kort Tid efter var Forholdene i den Grad ændrede, at man maatte stille Krav om en Timeløn paa 2 Kr. 55 Øre og 50 pCt. til Priskuranten i København.

Fra Arbejdsgiverforeningens Side vilde man dog nu ikke gaa med til flere Forhøjelser af Lønnen, og ved det Forhandlingsmøde, som fandt Sted den 27. Marts, med- deltes det, at Arbejdsgiverne kun kunde gaa med til en uforandret Forlængelse af bestaaende Overenskomster

Bestyrelsen i Horsens Afdeling

A. Frederiksen. E. Jensen. Lyngholm Nielsen. J. Jensen. Emil Hansen.

til 1. Februar 1921, og at der i det hele ikke kunde optages Forhandlinger paa Grundlag af Lønforhøjelser, lige saa lidt som der kunde være Tale om en Forhandling i Underorganisationerne. Angaaende Revision af Bygningspriskuranten for København kunde der dog være en Mulighed om Ændring paa 2—3 Punkter, men kun ved Arbejdsgiverforeningens Medvirken, og kun, hvis Forbundet kunde fremsætte Forslag med det samme. Kunde dette ikke ske, maatte man hellere afbryde Mødet straks.

Dette blev ogsaa Resultatet. Arbejdsgiverforeningen var kommet i Krigsstemning. Den følte sig stærk ved den store Tilslutning, den havde faaet. Den mente at have den offentlige Mening med sig, og at det var dens Opgave »at skaffe Ro i Arbejdsforholdene«.

Fra Arbejderside stilledes der Krav om en ny August-regulering, og der rejstes Spørgsmaal om en almindelig Arbejderferie. Heller ikke kunde man gaa med til en uændret Forlængelse af 1919 Overenskomsterne.

Dette var de Fordringer, der hævdedes af De samvirkende Fagforbund. Det trak sammen til Uvejr, og allerede den 19. Marts havde Arbejdsgiverforeningen udstedt Varsel om Stor-Lock-out.

Hvad Blikkenslagerforbundet angaar, enedes det om efter det resultatløse Møde i Arbejdsgiverforeningen den 27. Marts at udsende Meddelelse til Afdelingerne om Forhandlingerne saa nøjagtigt som muligt, men uden derfor at slaa Modet ned hos Medlemmerne og ogsaa uden at give dem Løfter af nogen Art.

Som sædvanligt ved lignende Konflikter var Forligsmanden traadt i Virksomhed, men inden der kom noget ud af hans Arbejde, skete der pludselig en Eksplosion ude, som helt forandrede Situationen.

Det var de politiske Forhold, som greb ind i Udviklingen, idet Meningerne om Afstemningen i Sønderjylland havde ført til den Opfattelse, at Ministeriet Zahle ikke havde Flertal i Folket for den Stilling, det havde indtaget. Kongen afskedigede derfor Ministeriet den 29. Marts, men overfor denne Handling protesterede Socialdemokratiet udfra den Opfattelse, at der ikke var parlamentarisk Grundlag for Afskedigelsen. Der stilledes Ultimatum til Kongen om Ministeriets Genindsættelse og Trusel om Generalstrejke overfor alle Funktioner i Samfundet.

Blikkenslagerne tiltraadte Forslaget og gik med til Generalstrejken. Som bekendt blev denne dog afblæst, men som Betingelse herfor blev der stillet Krav om,

Bestyrelsen i Randers Afdeling

Chr. Poulsen.

S. Tanggaard.

S. Ahlgren Sørensen.

Henry Hansen.

Chr. Josephsen.

at Arbejdernes forskellige Fordringer blev imødekommet.

Det blev for Blikkenslagerforbundets Vedkommende: Optagelse af Forhandlinger i Underorganisationerne om de opsagte Priskuranter og Overenskomster, paa Forhaand Tilsagn om en Augustregulering, Behandling af Feriespørgsmaalet i Løbet af den kommende Overenskomstperiode.

Efter en Række Forhandlinger enedes man endelig den 22. Juni om,

1. at Timelønnen fastsættes til Kr. 1,70 i Provinsen med 5 Øres Tillæg som Forskud paa Augustreguleringen samt særlig Aftale for København.
2. Augustregulering i Forhold til Dyrtidsstigningen.

Bestyrelsen i Hjørring Afdeling

Chr. Christensen. H. Thomsen. E. Rasmussen.
L. P. Sørensen. Herluf Thomsen.

Med Vedtagelsen af dette Forslag afsluttedes der en Periode, der havde været fuld af Uro, men det maa siges, at Blikkenslagerforbundet gik ud af den uden at have lidt noget Nederlag. Tværtimod kan man hævde, at Udviklingen havde bragt adskillige Fordele.

Desuden var Forbundets økonomiske Forhold i høj Grad konsoliderede. Det stod i Oktober 1920 med en Formue paa godt 190.000 Kr. Det maa nu ogsaa siges, at der var kommet en vis Ro og Forsigtighed over Styrelsen. Den vovede sig ikke ud paa Glatis. Besindigheden lyder ogsaa ud af de Ord, Lythjohan skrev i Medlemsbladet for Juli 1920 om Overenskomsterne: »Vi i Hovedledelsen

Bestyrelsen i Aalborg Afdeling

P. Thorup.
Johs. Pedersen.

A. Thuesen.
Harald Jensen.

C. Sindahl.
S. T. Andreasen.

var klar over, at gaa ud i Konflikt var kun til Skade for vore Medlemmer, og vi var ogsaa overbevist om, at der intet var at vinde ved at gaa ud i Konflikt, og derfor maatte vi anbefale vore Medlemmer at stemme for Overenskomsten saavel i Kjøbenhavn som i Provinserne. Vi havde jo god Erfaring ved at se paa de Konflikter, som har været løbende i Sommer. Baade Bagerne, Sømændene, Søfyrbøderne og Transport-Arbejderne opnaaede kun Nederlag. Lad os være glade ved, at vi ikke kom ud i den Dans. Der var saamænd nok, der ønskede os ud ad den Vej at høste Guld, men det viste sig, at den Vej var lukket. Vi maa slaa os til Taals med de indvundne Resultater.«

Der blev endnu en haard Vej at vandre. Og Vejen blev endnu haardere, fordi Arbejdsløsheden nu gjorde sig gældende i en Grad som aldrig før. Tidligere havde en Svend, naar han blev »fyret«, kunnet drage paa Valsen og søge Arbejde andet Sted. Især for de unge var Lysten til at søge ud paa nye Arbejdspladser, baade inden- og udenlands, stor. Det udvidede Synskredsen og styrkede Modet.

Efter Verdenskrigen var der sat en Stopper herfor. Grænserne var lukkede, og man maatte blive hjemme. Derved er Arbejdsløsheden bleven et af Tidens store sociale Problemer.

At man derfor er traadt ind i en helt ny Periode, hvor meget baade er og navnlig vil blive set ud fra helt andre Synspunkter end før, er klart.

Nye sociale Opgaver maatte for Fremtiden tages op af Fagsammenslutningerne, og navnlig kom Arbejdsløshedskassen nu til at spille en Rolle, som man næppe havde tænkt sig saa omfattende ved dens Stiftelse.

REAKTION

Som foran antydet var det ikke faa Fremskridt, Arbejderstanden kunde notere i de to første Tiaar af dette Aarhundrede. Den politiske Indflydelse var steget, Lønningerne forøget med ca. 350 pCt. nominelt, og selvom ikke hele Stigningen kan regnes som en Opgang, blev der dog en ikke ubetydelig Fremgang at glæde sig over. Hertil kom saa den Indflydelse, der var opnaaet gennem Klubber og Tillidsmænd, og i det hele den Lighedsstilling, Arbejderorganisationerne havde vundet overfor de tilsvarende Arbejdsgiversammenslutninger. Yderligere blev der ved Afslutningen af Generalstrejken 1920 gjort Aftale om nærmere Drøftelse angaaende Indførelse af Bedriftsraad foruden andre Løfter.

Det er næppe troligt, at Udviklingen under normale Forhold vilde være gaaet saa hurtigt, som Tilfældet faktisk blev, og det er derfor forstaaeligt, at det noget hurtige Tempo maatte fremkalde et Bagslag.

Det kom ogsaa umiddelbart efter Generalstrejkens Afslutning, baade med politisk og økonomisk Reaktion, og havde for saa vidt ogsaa allerede meldt sig ved de sidst førte Overenskomstforhandlinger. Men henpaa Efteraaret bruste det frem med fuld Musik i de Beslutninger,

som toges paa Arbejdsgiverforeningens Generalforsamling i Efteraaret 1920, hvor den nye Formand, *Langkjær*, endte en Omtale af Lønstigningerne med følgende Udtalelse: »Paa den Maade vil vi blive konkurreret sønder og sammen, paa den Maade arbejder vi os ikke frem, men nedenum og hjem. Og derfor skal det først og fremmest lyde fra dette Sted: Arbejdslønnen i Danmark har kulmineret. Den bliver ikke forhøjet, koste hvad det koste vil, vi lader os hverken lokke eller true. Ske hvad der ske vil, har vi givet efter før, denne Gang staar vi fast. Og gjorde vi det ikke, lod vi os med fuld Bevidsthed drive længere ud i Krisen, saa vilde det danske Samfund med Rette sige til os, at vi havde opført os som daarlige Borgere.«

Som forstaaeligt er, stillede man sig fra Arbejderside afgjort mod denne Opfattelse. De samvirkende Fagforbund udtalte i en Resolution den 25. Oktober 1920, at de »maatte nedlægge den alvorligste Protest mod de ond-sindede Angreb, der fra kapitalistisk Side stadig rettes mod Arbejderklassen, og udtaler i denne Forbindelse, at den saa ofte fremførte Paastand om, at Arbejderne har opnaaet meget mere i Løn, end de stedfundne Prisstigninger berettiger til, er urigtig Det virkelige Forhold er, at de hidtil opnaaede Lønninger, maaske med enkelte Undtagelser, ikke har holdt Skridt med Prisstigningerne, og det vil være fuldt berettiget, at de faglige Organisationer kræver Dækning for den Prisstigning, der har fundet Sted siden den sidste Regulering, og for den Prisstigning, som eventuelt maatte komme, maa der ligeledes ydes Dækning.«

Naturligvis kunde Blikkenslagerforbundet ganske slutte sig til denne Udtalelse, men det kan ikke nægtes, at

Svend Pedersen.
Formand i Københavns Afdeling.

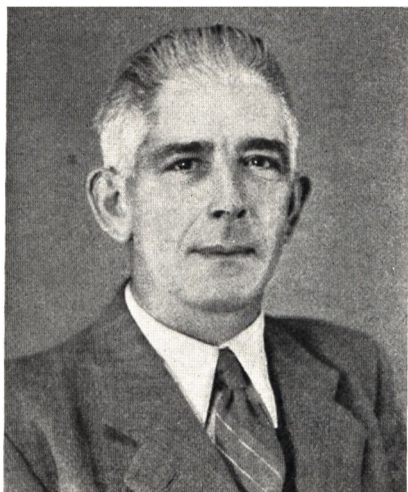

J. F. Jensen
Kasserer i Københavns Afdeling.

Stemningen var noget mat, og man indskrænkede sig derfor til at forlange, at de bestaaende Overenskomster skulde forlænges et Aar paa Grundlag af Pristallet i Februar.

Selvom der fra Centralforeningernes og det københavnske Lavs Side kan spores en Tendens til at gaa ind paa dette, fik de dog ikke Lov dertil af Arbejdsgiverforeningen. Den fordrede Nedsættelse og gav Lock-out-Varsler. Forhandlingerne var lange og haarde, men endte ved Forligsmandens Mellekomst med, at der for første Gang i Forbundets Historie maatte gaas ind paa en Lønnedsættelse paa 13 Øre i Timen (14 Øre for Jernindustriens Arbejdere). Ganske vist var Forslaget først bleven forkastet i Provinsen, men blev ved fornyet Pres vedtaget i alle Afdelinger.

Det var en haard Tørn at tage, men naar man tilsidst gik med dertil, skyldtes det de daarlige Tider, der var

Harald Jensen.
Formand i Aalborg Afdeling.

Joh. Pedersen.
Kasserer i Aalborg Afdeling.

Conrad Rasmussen.
Formand i Aarhus Afdeling.

A. Simonsen.
Kasserer i Aarhus Afdeling.

indtraadt under det ovenpaa Verdenskrigen fulgte økonomiske Virvar — og den store Arbejdsløshed, som var Resultatet deraf. Forbundets Arbejdsløshedskasse havde foruden sin Formue brugt 75.000 Kr., som nu maatte dækkes ved Ekstrakontingent. En Konflikt kunde ikke bæres.

Dog, dermed havde man ikke naaet Dybet. Den 1. Februar 1922 udløb jo Overenskomsten, og en ny skulde slutes. Forhandlingerne begyndte den 11. Januar 1922.

Paany mødte Arbejdsgiverne med Krav om Lønnedsætninger. I Beretningen til Kongressen i København fra 12.—14. August 1923 hedder det, at de »trodsede enhver Beskrivelse, da de blev forelagt os«, og »vi maatte indbyrdes bruge lang Tid til at blive klar over, at det virkelig var Arbejdsgivernes alvorlige Meninger, vi fik tilkendegivet«.

Lars Andersen.
Formand i Esbjerg Afdeling.

Chr. Nielsen.
Kasserer i Esbjerg Afdeling.

H. G. Christiansen.
Formand i Fredericia Afdeling.

A. Røttger.
Kasserer i Fredericia Afdeling.

Som sædvanligt fulgte nu mange og lange Forhandlinger, hvorunder Arbejdsgiverne dog stemte Tonen noget ned, men alligevel ikke saa meget, at det Forslag, der tilsidst fremkom, og som i Hovedsagen bød paa Lønnedsætninger paa 15 pCt., kunde vedtages.

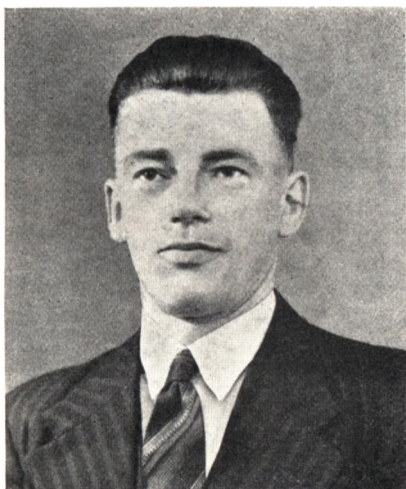
Det forkastedes ved Urafstemning med stort Flertal (1047 Nej mod 28 Ja).

Saa kom Lock-ouden, der suppleredes med Strejke fra Forbundets Side fra Begyndelsen af Marts. Arbejdsstandsningen varede til den 22. April, da nye Forhandlinger optoges. Paa dette Tidspunkt havde omtrent alle de Organisationer, der havde været i Kamp, sluttet Forlig, og nu kom ogsaa Blikkenslagerforbundet med, og paa Henstilling af Forligsmanden gik man ind paa nye Overenskomster henholdsvis med Københavns Blikkenslager-

lav, Centralforeningerne og Jernindustrien, der lød paa reelle Nedsættelser paa henved 15 pCt., svarende nogenlunde til den Nedgang, Pristallet havde udvist, nemlig fra 211 i 1919 til 198 i 1922.

Overenskomsten fornyedes senere til 1. August 1924.

Det var unægtelig Modgang, og i Medlemsbladet for April 1922 skriver Lythjohan: »..... ja, vi maa indrømme, at vi har tabt, især paa vor Overtidsbetaling — en gammel Juvel, som vi maatte sælge for en mindre Betaling —, men vi var dem, der solgte sidst. Nu er Striden endt, vore Medlemmer er gaaet i Arbejde, i alt Fald en Del af dem. Penge har det kostet os — men vi har jo ogsaa sparet dem sammen til Brug ved en saadan Lejlighed; godt var det, vi havde dem, — vi sparer paany og ønsker, at det maa lykkes os bedre en anden Gang. Vi har

J. Bendstrup.
Kasserer i Aabenraa Afdeling.

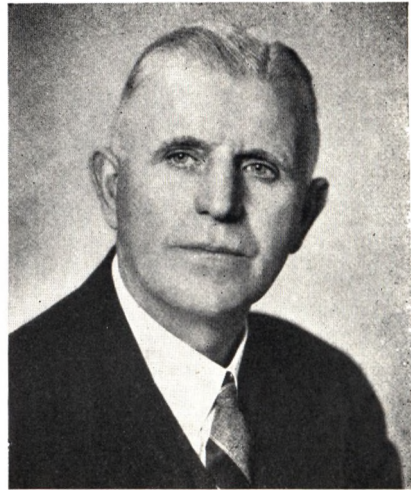

W. Lander.
Formand og Kasserer i Haderslev Afdeling.

J. Wilms.

Formand og Kasserer i Haslev Afdeling.

B. Hørgren.

Formand og Kasserer i Helsingør Afdeling.

gjort, hvad vi formaaede, vi kunde ikke gøre det bedre.«

Nu var der altsaa Fred en lille Tid, for selvom Overenskomsterne fornyedes for Resten af 1924, vedtog man dog allerede i August at opsig dem til Ophør 1. Februar 1925. I Begyndelsen af dette Aar kom det da til Forhandling med Centralforeningerne, men det viste sig straks, at disse ikke var i Stand til uafhængigt at slutte ny Overenskomst, end ikke paa Grundlag af, at Pristalsreguleringen opretholdtes. Sagen var, at de som Medlemmer af Arbejdsgiverforeningen var nødt til at følge dennes Taktik, der var anlagt paa ved Sammenkædning af alle Overenskomstforhandlinger at fremtvinge en Situation, hvorved man ved Lock-out-Trusler overfor store Dele af Arbejderne mente at kunne sætte dem Kniven paa Struben og derigennem muligvis faa billigere Lønforhold end dem, Arbejderne krævede.

Gunnar Jensen.
Formand i Herning Afdeling.

Vald Christensen.
Kasserer i Herning Afdeling.

L. P. Sørensen.
Formand i Hjørring Afdeling.

Herluf Thomsen.
Kasserer i Hjørring Afdeling.

S. Holmberg.
Formand i Holbæk Afdeling.

H. Haagensen.
Kasserer i Holbæk Afdeling.

A. Frederiksen.
Formand i Horsens Afdeling.

Emil Hansen.
Kasserer i Horsens Afdeling.

Motivet for denne Politik var Konkurrencen overfor andre Lande, idet man gjorde gældende, at man ved de Lønninger, der krævedes af Arbejderne, ikke kunde holde Stillingen paa Verdensmarkedet. Der er i og for sig ingen Grund til at tvivle om, at man fra Arbejdsgiverside virkelig troede paa denne Forklaring, men der er næppe heller Tvivl om, at den dybeste Aarsag til de stadige Lønkampe med de hyppigt gentagne Lock-outer og tilsvarende Modforholdsregler fra Arbejdernes Side var en sidste fortvivlet Kamp for at hævde den gamle Overmagt over Arbejdsforholdet. Den var for saa vidt mere af social end af økonomisk Natur, og naar det kom til Stykket i Virkeligheden mere et Forsvar for en Stilling, som ikke i det lange Løb kunde holdes.

Det er klart, at denne Politik maatte avle ondt Blod og

P. Vergmann.

Formand og Kasserer i Kalundborg Afdeling.

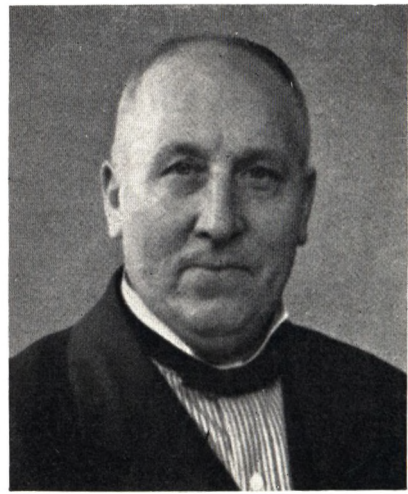

W. Carlsen.

Formand og Kasserer i Køge Afdeling.

G. Jentsch.
Formand i Kolding Afdeling.

V. Ammundsen.
Kasserer i Kolding Afdeling.

yderligere skærpe de Modsætninger, der var mellem Arbejdere og Arbejdsgivere.

For Blikkenslagerne laa nu Landet saaledes, at der fra Centralforeningerne, Blikkenslagerlavet og Jernindustrien stilledes Krav om en betydelig Nedsættelse udover Pristallet. Med Haandværkergrupperne indenfor Arbejdsgiverne var det som sædvanligt forholdsvis let at naa til Enighed. Derimod gik det ikke med Jernindustrien, der var den dominerende indenfor Arbejdsgiverne, og paa Grund af Forhandlingernes Sammenkædning kom Konflikten med tilhørende Lock-out. Som sædvanligt traadte Forligsmanden i Virksomhed, og lidt efter lidt naaedes der Overenskomst indenfor de fleste Fag. I Stedet for nu at lade disse tage fat paa Arbejdet paany, løb dog Arbejdsstandsningen videre, fordi nogle enkelte Fag ikke gik ind paa Forliget.

H. C. Jørgensen.
Formand i Nakskov Afdeling.

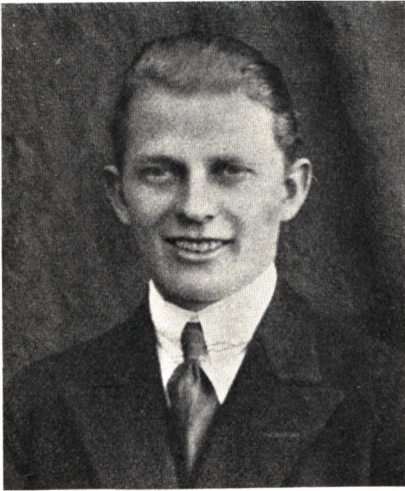
R. Rasmussen.
Kasserer i Nakskov Afdeling.

Kaj Rasmussen.
Formand og Kasserer i Nykøbing F. Afdeling.

H. Schyum.
Formand og Kasserer i Nykøbing M. Afdeling.

Oskar Nielsen.
Formand i Næstved Afdeling.

K. Franck.
Kasserer i Næstved Afdeling.

J. Handest.
Formand i Odense Afdeling.

N. Jørgensen.
Kasserer i Odense Afdeling.

I 7½ Uge var Arbejdet standset, fordi man fra Arbejdsgiverforeningens Side vilde have det hele ordnet samlet.

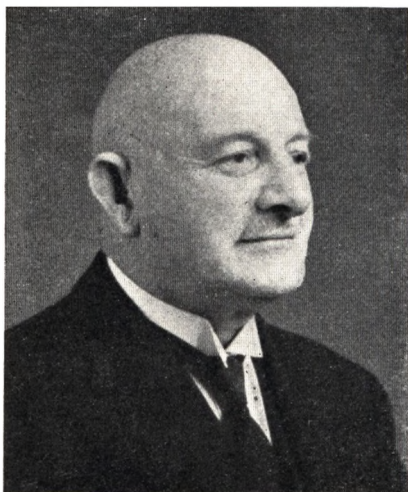
Om den Stemning, der raadede indenfor Blikkenslagerne — som forresten hos de andre Fag — kan følgende Uddrag af en Artikel i Medlemsbladet af *W. Lander* tjene. Det hedder bl. a. heri: »... men Jernindustrien er jo altid dem, der skal være de stejleste, det har vist sig hver Gang ved de store Opgør, saa er det altid der, at Ilden luer stærkest. Det er altid Jernbaronerne, der stikker deres Jernnæve ind i Hjulene, og altid er det dem, der igennem Arbejdsgiverne giver Parolen, og at Arbejdsgiverne er villige Herrer i den Henseende, er der mange Beviser for, dem var det, der ved vor første Behandling stak Kniven i Ærmet hos Centralforeningens Medlemmer i Form af Parolen«

S. Tanggaard
Formand i Randers Afdeling.

H. Hansen.
Kasserer i Randers Afdeling.

G. S. Skjoldby.

Formand og Kasserer i Roskilde Afdeling.

K. Bager.

Formand og Kasserer i Rønne Afdeling.

Først den 8. Juni 1925 naaedes der til Enighed med Jernindustrien paa Grundlag af en Lønforhøjelse af 3 pCt. Overenskomsterne skulde løbe til 1. Februar 1927.

Det er klart, at den lange Arbejdsstandsning havde maattet kræve mange Penge i Form af Lock-out-Understøttelse. Der medgik i de 7½ Uge, Standsningen varede for Blikkenslagerforbundet, 123.101 Kr. 82 Øre. 800 Medlemmer havde oppebaaret Understøttelse, og der var udbetalt gennemsnitligt 20 Kr. om Ugen til hver.

Naturligvis var dette Beløb kun ringe i Sammenligning med den Indtægt, de fleste havde under normale Arbejdsforhold, og da der var gaaet 3 Uger efter Lock-outens Ikrafttræden, rejste der sig ogsaa indenfor Afdelingen i København en Bevægelse for at faa Understøttelsen hævet.

Indenfor Forbundet mente man imidlertid ikke, at der

var Lovhjemmel for at gaa med hertil, og man gik derfor imod Afdelingens Ønske, men hermed var man ikke tilfreds indenfor denne sidste. Der skete fra Afdelingens Side paany Henvendelse til Hovedbestyrelsen og denne Gang med Anmodning om Indkaldelse af en Ekstra-Kongres for at faa en Bevilling af 75 Kr. pr. lock-outet eller arbejdsløse Medlem.

Denne Anmodning støttedes paa, at den københavnske Afdeling alt i Forvejen havde taget Stilling til Forslaget og gennem et nedsat Udvalg paa 3 Medlemmer ladet foretage en Urafstemning i samtlige Afdelinger, hvorved man ogsaa naaede et Flertal for, at Understøttelsen skulde gives, idet det dog maa bemærkes, at langt den største Part af Medlemmerne ikke havde deltaget i Afstemningen. (Der var afgivet 652 Ja-Stemmer mod 85 Nej).

Th. Jørgensen.
Formand i Silkeborg Afdeling.

K. Andersen.
Kasserer i Silkeborg Afdeling.

V. Madsen.

Formand og Kasserer i Skive Afdeling.

M. Christensen.

Formand og Kasserer i Struer Afdeling.

Indenfor Hovedbestyrelsen enedes man dog om ikke at anerkende den foretagne Urafstemning for gyldig, idet man fastholdt, at en Urafstemning ikke kunde ændre eller ophæve bestaaende Lovbestemmelser, og navnlig ikke kunde iværksættes af et indenfor en af Afdelingerne valgt Udvalg.

Denne Uoverensstemmelse mellem Afdelingen i København og Hovedbestyrelsen gik ikke af uden drøje Hug fra begge Sider, og man forstaar, at der fra Afdelingens Side navnlig rettedes svære Bebrejdelser mod Lythjohan, som især var den, der havde holdt paa Kassen under Paa-beraabelse af, at det ikke gik an at tømme den, og at det var nødvendigt at gemme en Reserve til Brug under nye Konflikter.

Det var ikke uden Bitterhed, at Lythjohan i sin Nyt-aarsartikel i Medlemsbladet 1926 kunde skrive: »... Vær-

ner vi nu alle tilstrækkeligt om vor Organisation, gør vi noget for at styrke den, og opfylder vi vore Pligter økonomisk, kollegialt og solidarisk. Enhver kan sikkert bedst svare for sig selv, men der er et gammelt Ordsprog, som siger: Sig mig, hvem du omgaas, og jeg skal sige dig, hvem du er ...«

Med Kendskab til de førte Forhandlinger var Adressen tydelig nok, og vist er det, at der indenfor den københavnske Afdeling var vakt en ikke ringe Misstemning mod Lythjohan, der paa sin Side stod stejl som en Mur og ikke var til at rokke fra sin Mening.

Ikke saa underligt, at der paa den Kongres, som holdtes i Dagene 18.—20. August 1926 i Vejle, var til Lythjohan i en god Mening, og selve Kontroversen optog da ogsaa det meste af Kongressens Tid.

K. Chrintz.
Formand i Slagelse Afdeling.

C. Nielsen.
Kasserer i Slagelse Afdeling.

C. Müller.

Formand og Kasserer i Stubbekøbing Afdeling.

Rud. Madsen.

Formand og Kasserer i Svendborg Afdeling.

Det lader sig næppe skjule, at der bag ved hele Strids-spørgsmaalet laa en stille ulmende Modsætning mellem den københavnske Afdeling og Forbundet, idet den første baade nu og før havde hævdet og holdt paa en vis førende Stilling. Utvivlsomt havde Lythjohan ikke blot den juridiske, men ogsaa den moralske Ret paa sin Side; der maatte værnes om Kassen for at have noget at staa imod med i kommende Tider.

Paa Kongressen stod da Lythjohan ogsaa som en Klippe, der ikke kunde væltes. »Man kan ikke«, udtalte han bl. a., »lade det løbe, som det bedst kan. Jeg vil sige til enhver, at jeg vil aldrig ønske for nogen, som kommer efter mig, at dette gentager sig«

»Jeg vil ogsaa slaa fast, at man dog ikke saadan uden videre kan tage Ledelsen fra Hovedbestyrelsen, som er lovlig valgt. Man kan ikke gaa hen og nedsætte sig som

Udvalg, foretage en Urafstemning og sætte sig som en Overbestyrelse over Hovedbestyrelsen. Det er uretfærdigt, og det er ikke paa den Maade, at man skal bære sig ad. Det er min oprigtige Mening.»

Fra Københavns Side tilsigtede man nu paa Kongressen at faa gennemført en saakaldt »Ventil«, der i paakommende Tilfælde gav Hovedbestyrelsen Ret til at fravige de en Gang vedtagne Understøttelsesatser. Der udviklede sig en meget lang og varm Debat herom, der endte med Vedtagelsen af et af Afdelingen i Horsens stillet Forslag, gaaende ud paa:

»Intet, der er fastsat i Lovene eller Kongresbeslutninger, kan udsendes til Urafstemning.«

Lock-outen i 1925 var den sidste store Arbejdsstandsning, Blikkenslagerforbundet har været udsat for. Natur-

K. Holler.

Kasserer i Sønderborg Afdeling.

A. Hansen.

Formand og Kasserer i Vordingborg Afdeling.

J. N. Nielsen.
Kasserer i Vejle Afdeling.

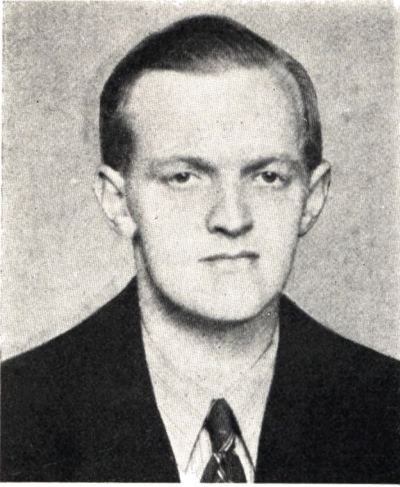
Chr. Fuglsang.
Formand i Vejle Afdeling.

ligvis blev man ikke derfor fri for vanskelige Forhandlinger, der især skyldtes den Usikkerhed, som Pristallet voldte i Lønforholdene. Det var derfor et almindeligt Ønske at komme bort fra dette, hvad der ogsaa lykkedes i 1927 overfor Københavns Blikkenslagerlav og Jernindustrien imod at betale med en Nedsættelse af Lønningerne paa 4 pCt. I Forholdet til Centralforeningerne holdt man imidlertid paa det, fordi man fandt det for dyrekøbt paa staaende Fod at komme ned paa en Timeløn af 1 Kr. 12 Øre og en Priskurant med Fradrag af 7 pCt. Næste Aar kom man dog af med Pristallet for Overenskomstperioden ogsaa i denne Forbindelse uden at skulle betale noget derfor. En Pristalsregulering skulde saa finde Sted 1929, dog kun hvis Pristallet faldt over 6 Points. Nogen Regulering skete dog ikke i dette Aar, og dermed var Hensynet til denne paa Forhaand ubestemmelige Virk-

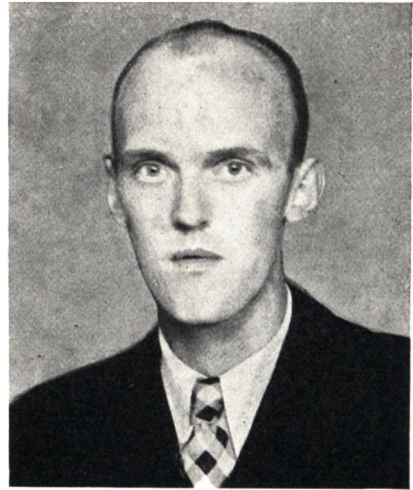
ning paa Lønnen ude af Verden og for saa vidt ogsaa en af Verdenskrigsperiodens mange Efterdønninger. Derimod undgik man ikke andre Følger af den store Krig, navnlig den med Produktionens og Omsætningens Regulering og Rationering fulgte Arbejdsløshed. Den har for Blikkenslagerfaget som for de fleste andre Fag været meget omfattende, idet den for Tidsrummene 1920—24 og 1925—29 har udgjort henholdsvis 37,5 og 50,3 tabte Arbejdsdage pr. Arbejder pr. Aar.

Mere og mere blev det herved klart, at man stod overfor en helt ny Tid, hvor andre Synspunkter og paa mange Maader et helt nyt Livssyn begyndte at vise sig.

Den Aandsretning, som havde ligget til Grund for Produktionslivet i det sidste Aarhundrede, Liberalismens og den frie Konkurrences, var ved at svinde. Dens Kendemærke havde været Individets uhæmmede Jagt efter Vinding, og hvor meget end Arbejderne paa deres Side i Princippet havde stridt imod den, var de dog selv uhjælpeligt bleven trukket med ind i den, fordi det ogsaa for dem gjaldt om at vinde med i Kapløbet og faa deres Del af Profitten. At det ogsaa delvis lykkedes, er givet, men man kan ikke se bort fra, at det, der naaedes, var Resultatet af, at Arbejderne indenfor deres egne Rækker bevidst eller ubevidst var grebne af den samme Trang til at opnaa mere og mere og paa deres Side kom til at tænke og føle lige saa afgjort standsmæssigt som Arbejdsgiverne. Det kunde ikke blive anderledes. Og naar der i Kampens Hede nu og da blev talt om Samfundshensyn, var det i Virkeligheden kun et Ord, der blev kastet ud i Debatten uden at nogen brød sig videre om det. Fra Arbejdsgiver-

Rich. Pedersen.
Formand i Viborg Afdeling.

John. V. Johansen.
Kasserer i Viborg Afdeling.

side gjaldt det om at holde Lønnen nede, og omvendt fra Arbejdernes om at faa den op — og vinde Indflydelse baade økonomisk og politisk, og naar det lykkedes dem i højere og højere Grad, skyldes det mindre social Retfærdighed end den Omstændighed, at de i mange Tilfælde var de stærkeste. Gratis fik de i hvert Fald intet. Der har skullet Kamp til for hvert lille Skridt, Arbejderne har gjort fremad.

I det sidste Par Tiaar er det imidlertid kendeligt, at noget nyt er i Fremmarch. Over de enkelte Individier og Samfundslag begynder der at vise sig en ny Magt, der kræver at blive respekteret. Det er selve Samfundet, den over alle Enkeltheder hævde Enhed, repræsenteret ved Statsmagten, der optræder og hævder, at den netop af Hensyn til alle de enkelte, som er bleven traadt ned i Jagten efter Vinding, ikke kan tillade »Kræfternes frie

Spil«, men maa have Lov til at gribe ind for at hævde Ordenen i Samfundets uforstyrrede Gang.

Hvad der her melder sig er da en af disse store Vendinger i Menneskehedens Historie, som vi kender saa mange af. Vi staar i en Overgangsperiode, hvor meget tyder paa, at Menneskene er blevet trætte af Jaget og Kampen og forlanger Ro og Fred. Det er denne nye Aand, som viser sig ved hele den Række sociale Love, som navnlig det sidste Tiaar er saa rig paa, og hvis inderste Livsnerve er Beskyttelse af de smaa og svage.

Hvad Arbejdsforholdet angaar, behøver vi blot at hen-vise til Forligsmandsinstitutionen, Lovene om Arbejds-løshedsunderstøttelse, om Forbud mod Overarbejde, om Arbejde i Fabrikker, Ferie o. s. v., rent bortset fra den Række betydningsfulde Overenskomster, der er indgaaet mellem Arbejdere og Arbejdsgivere, ligefra »Septemberforliget«, Overenskomst om Mægling i faglige Stridigheder, Voldgiftsretter, Tillidsmænd, til Aftalen om 8 Timers Arbejdsdagen o. s. v.

Der er en tydelig Linje i alt dette, der løber ud i Anerkendelse af, at der er Magter over de enkelte Samfundslag, som man ikke kan stride imod.

For Blikkenslagerforbundets Vedkommende træder alt dette nye klart frem i mange Forhold, men navnlig viser det sig tydeligt ved Indgangen til Trediverne, hvorom næste Afsnit vil handle.

Næsten symbolsk kan man sige afsluttedes Tyvernes Tiaar ved Lythjohans Død 1929. Uden at forklejne ham i nogen Maade, kan man nok sige, at Lythjohan hørte til den gamle Slægt, for hvilken Kampen stod som det absolut nødvendige og virkelig ogsaa var det. Lige til

det sidste holdt han urokkeligt paa, hvad han ansaa for det rette. Forlig var for ham en vederstyggelig Ting, som han kun nødtvungent gik med til. Der er ingen Tvivl om, at hans stærke Personlighed i mangt og meget kom til at præge Blikkenslagerforbundet.

Med hans Efterfølger, *L. C. Andersen*, tog Blikkenslagerforbundet Skridtet over i den ny Tid.

VOR TID

Trediverne begyndte (i 1932) med Forhandlinger om nye Overenskomster med de paagældende Arbejdsgiverorganisationer, som sædvanligt meget besværlige og med Lock-out- og Strejkevarsler hængende i Luften. Der fordredes fra Arbejdsgiverside en Lønnedsættelse paa 20 pCt. Alt tegnede som tidligere til Storkamp, da Statsministeren (Stauning) greb ind og Forligsmanden stillede Forslag om, at alle Overenskomster skulde forlænges uændrede paa et Aar, thi som sædvanligt var alle Fag af Arbejdsgiverforeningen kædede sammen i en Knude, saa at kun et rask Hug kunde løse den.

Herpaa gik Blikkenslagerforbundet ogsaa ind. Det bemærkelsesværdige ved denne Kamp er imidlertid ikke blot Statsministerens Indgriben, men ogsaa, at der denne Gang under Forhandlingerne rørttes ved Feriespørgsmaalet og ved Lærlingesagen.

Næste Aar, 1933, blev dog endnu sværere med Forhandlingerne. Det var umuligt for Parterne at opnaa Enighed. Der forlangtes som før Lønnedsættelse paa 20 pCt., og denne Fordring var baade for Blikkenslagernes og andre Fags Vedkommende saa meget farligere, som der raadede en ualmindelig haard Arbejdsløshed, der

ganske naturligt maatte svække Arbejdernes Stilling. Enighed var ikke til at opnaa. Forgæves Mægling fra Forligsmanden.

Men saa kom det nye. Loven af 31. Januar 1933, der forbød Arbejdsstandsning og gjorde Forligsmandens Mæglingsforslag til Lov.

For første Gang viste Statsmagten sit Ansigt og gjorde sig gældende ved at gribe ordnende ind i Erhvervslivet ved at sætte en Bom for Tovtrækkeriet om Lønforholdene mellem Parterne. Samfundslivets Funktioner maatte ikke forstyrres.

Det er klart, at dette Skridt i og for sig maatte modtages med en vis Kølighed fra begge Parter, thi det var jo et Indgreb i de frie Organisationers Forhandlingsret. Hermed blev det gjort gældende, at der var en Magt over Parterne, som de ikke kunde komme uden om.

Under den givne Situation var det dog øjensynligt, at man trods principielle Betænkeligheder ved Loven, ikke var utilfreds med den Afgørelse, der blev truffen.

I sin Tale paa Kongressen i Esbjerg i Dagene den 23.—26. August 1933 kunde Blikkenslagerforbundets Forretningsfører, L. C. Andersen, da ogsaa sige:

»Jeg er overbevist om, at havde vi ikke faaet gennemført den meget omtalte Lock-outlov, saa havde det set galt ud for Arbejderorganisationerne og deres Lønvilkaar. Arbejdsgiverne kunde ikke have valgt et bedre Tidspunkt til deres Aktion, men i Kraft af, at vi er en selvstændig Organisation og havde underbygget vor Modstandsevne ved at have vor Kapital i Behold, kunde vi sige til Arbejdsgiverne: »Vi indlader os ikke i Forhandling paa Grundlag af Lønreduktion«.

Nogen saadan er Blikkenslagerforbundet da heller ikke senere gaaet ind paa, selvom der fra Arbejdsgivernes Side fremsattes Krav derpaa ved de nye Overenskomstforhandlinger, der blev optaget i 1934 med den Motivering, at en Nedsættelse paa flere Omraader var nødvendig paa Grund af den Konkurrence, der fandt Sted fra uorganiserede Mestre.

Forbundet, der som Modforslag havde stillet Fordring om Akkordafsnstillæg, 40 Timers Uge med Lønudligning, Betaling for Materialeopbæring, Ferie med Løn, obligatorisk Anerkendelse af Opmaalermand og Priskurantrevision, kunde herimod hævde, at de hvad Lønforhold angaar, altid havde stillet organiserede og uorganiserede Arbejdsgivere ens. Noget Krav om Lønnedgang kunde derfor ikke motiveres paa dette Grundlag.

Spørgsmaalet gik saa sin sædvanlige Gang med Lock-out og Strejkevarsler og Indgriben af Forligsmanden.

Denne fremsatte som Mæglingforslag uforandret Vedtagelse af de løbende Overenskomster paa et Aar, hvad der vedtoges af Forbundet ved en foretagen Urafstemning.

Samtidig foreslog Forligsmanden Nedsættelse af et Udvalg til nærmere Undersøgelse af, i hvilket Omfang, der for Tiden fandt ubillig Konkurrence Sted overfor overenskomstmæssige Aftaler.

Desuden skulde der nedsættes et passende Antal Udvalg til at faa rettet særlige Spørgsmaal i Overenskomsterne, der ikke vedrørte Løn- og Arbejdstid.

Efter disse Forhandlinger er Overenskomsterne fornyede for de følgende Aar uden større Besvær, for saa vidt som noget Krigsapparat ikke er blevet bragt til An-

vendelse. I 1938 maatte Forligsmanden dog træde til. Ved Forhandling med Københavns Blikkenslager-Laug havde man uden særlige store Vanskeligheder opnaet Enighed om en Overenskomst, der bød paa et Løntillæg paa 5 pCt., ligesom man enedes om Indførelse af en Ferieordning med Løn. Med Centralforeningsmestrene var man ligeledes i direkte Forhandling, hvor man havde opnaet Enighed om de samme Forslag som man havde faaet gennemført med Lavet i København, dog med den Forskel, at Provinsmestrene ikke vilde strække sig længere end til et 4 pCt.s Løntillæg. Centralforeningerne stod stejlt. Forbundet paa sin Side kunde selvsagt ikke slutte en Overenskomst, der bød Provinsmestrene en større Fordel end den, man havde forhandlet sig til Rette med Københavns mestrene om. Uligheden i det saaledes bestaaende Forhold skulde imidlertid ikke blive af lang Varighed, idet Forbundet modtog Meddelelse om, at uanset den Enighed, der var opnaet med Blikkenslagerlavet, kunde Dansk Arbejdsgiverforening ikke godkende denne Overenskomst, der derefter maatte betragtes som forkastet fra Arbejdsgiverside. Derefter maatte Forligsmanden træde til, og den 20. Marts 1938 fremsattes et Mæglingforslag, der for Københavns Blikkenslagerlaug og Blikkenslagerforbundets Vedkommende i al sin Knap-
hed havde følgende Ordlyd:

»Den mellem Parterne den 15. Januar 1938 under Forbehold af senere Godkendelse indgaaede Overenskomst bliver gældende.«

For Centralforeningernes Vedkommende hed det bl. a. i Mæglingforslaget, at de »ikke fornyede Overenskom-

ster fornyes for 2 Aar med de Ændringer, om hvilke der er opnaaet Enighed mellem Parterne og iøvrigt paa følgende Vilkaar: Timelønninger og Akkordsatser forhøjes med 5 pCt.«.

Det var det sidste (Procenttillægget) man var uenig om, og efter Mæglingsforslagets Vedtagelse skulde Ændringerne til de hidtil gældende Overenskomster herefter ligge paa Linie saavel i København som i Provinsen.

Dog skulde det ikke gaa saa glat for Provinsens Vedkommende. Centralforeningerne holdt paa, at naar Forligsmanden ikke udtrykkelig havde omtalt Ferieordningen i sit Mæglingsforslag, saa var den bortfaldet! Forbundet kunde ikke anerkende denne Opfattelse, og der udveksledes nogle drøje Hug Parterne imellem, hvilket resulterede i, at Forbundet indklagede Mestrene for en faglig Voldgiftsret med Professor, Dr. juris *Oluf H. Krabbe* som Opmand. Der blev dog ikke Brug for Professorens Medvirken som egentlig Opmand, idet Arbejdsgiverforeningens Repræsentant i Forstaaelse med Mestrene, indgik paa et Forlig, der i Realiteten var bedre end Forbundets oprindelige Krav, der kun lød paa en Feriegodtgørelse, svarende til 25 Øre pr. Arbejdsdag, hvorimod Forliget bød paa en Ferieløn, svarende til 4 pCt. af den samlede udbetalte Arbejds løn, hvilket var nøjagtig det samme Grundlag som Loven om Ferie med Løn bød, dog først fra 1. April 1939. Ved Lavets Velvilje blev dette Forlig ogsaa gældende i København. Ferieordningen var dermed en Kendsgerning for samtlige Forbundets Medlemmer, ligesom Blikkenslagerfaget var det første Byggefag, der fik gennemført Ferieordning med Løn inden Lovens Bestemmelser herom udkom. Trods de

mange Gnidninger, der gik forud, skal det erkendes, at Mestrene ogsaa i Provinsen har ført denne Ordning ud i Livet paa en loyal Maade.

Et andet af de Krav, der ved Overenskomstforhandlingen i 1938 gennemførtes i Provinsen, var et Priskurantudvalg (Blikkenslagerfaget i Provinsens permanente Priskurantudvalg), hvorved man fik indført et længe tiltrængt Organ til Videreførelse af eventuelle uafgjorte Mæglingssager. Dette Udvalg, der bestaar af fire Repræsentanter fra hver Side, kan, indenfor Overenskomstperioden, behandle forekommende Uoverensstemmelser og — saafremt Enighed iøvrigt opnaas — med bindende Virkning for alle fremtidige Forhold. Udvalget kan ligeledes, saafremt det skønnes paakrævet, fastsætte Priser paa nye forekommende Arbejder. Endvidere har Udvalget Kompetence til at bringe bestaaende Priser i Overensstemmelse med de Ændringer, der rent faglig kan tiltrænges indenfor en Overenskomstperiode. Indenfor Udvalgets korte Funktionsperiode fra 1938, kan det allerede nu siges, at Udvalget har virket saa tilfredsstillende, som det nu engang kan lade sig gøre under de givne Forhold. Priskuranten bærer Vidnesbyrd herom i hele sin praktiske Udformning. Udvalgets Forbundsrepræsentanter er for Tiden *Conrad Rasmussen*, Aarhus, *J. Handest*, Odense, samt *Carl P. Jensen* og *L. C. Andersen*, hvoraf førstnævnte, der ikke er Medlem af Hovedbestyrelsen, allerede i en Aarrække har udført et overordentlig stort Arbejde indenfor Provinsens Prislisteomraade, ligesom han ogsaa har vundet almindelig Anerkendelse for sin dygtige og indsigtsfulde Ledelse af Forbundets Opmaalemandskursus.

Et andet Omraade — maaske det mest betydningsfulde indenfor Faget i sin Helhed — hvor Forbundet nu har faaet Medindflydelse paa afgørende Maade, er Lærlingeuddannelsen. Paa en lang Række Kongresser har dette Problem været i forreste Række som et stadig tilbagevendende Spørgsmaal, ligesom det fundamentale heri, nemlig Lærningeloven, har været det paa praktisk talt samtlige Rigsdagssamlinger siden 1924. Med Lærningeloven af 7. Maj 1937 har man faaet lovfæstet en Tilsynsbestemmelse, der med bindende Virkning kan træffe Bestemmelse om, hvorvidt et Værksted kan anses for egnet til Oplæring af Fagets Ungdom. Loven forudsætter, at der indenfor hvert Fag nedsættes et saakaldt fagligt Udvalg, bestaaende af et ligeligt Antal Svende og Mestre. Dette Udvalg fastsætter Læreregler, der generelt stiller visse Minimumskrav til Lærlingeuddannelsen, ligesom det ogsaa udarbejder Kravene til Svendeprøvers Aflæggelse, idet Loven samtidig har indført obligatorisk Svendeprøve. Denne Lov, der, om den paa rette Maade og i Lovens Aand føres ud i Livet, afgjort tager Sigte paa at højne Fagets Standard og sikre Fagets Ungdom — Fremtiden — en Uddannelse, der giver den Livets Ballast, der nu, maaske mere end nogen Sinde, er en saare bydende Nødvendighed for at kunne klare sig i den haarde Kamp for Brødet.

Naar dette Forhold er nævnt, kan vi ikke forbigaa den Del af Forbundets Virksomhed, der omfatter faglige Kursus, med det Formaal, at dygtiggøre Medlemmerne med Kundskabet udover dem, der er erhvervede i Læretiden. Paa Kongressen i 1926 vedtoges det at oprette et Kursusfond, hvortil Medlemmerne en Gang aarlig skulde ind-

betale Kr. 1.—. For det saaledes opsamlede Fond skulde Medlemmerne have Adgang til de af Teknologisk Institut afholdte faglige Kursus for Pladearbejde, Autogénsvejsning, Centralvarmekursus o. s. v. Tanken blev en afgjort Succés, hvorimod det kan siges, at Ideen om Kursusfond blev en Fiasko. Pengene forslog hverken helt eller halvt, og paa en følgende Kongres blev Kronen strøget, og det blev i Stedet vedtaget, at alle Medlemmer skulde have Adgang til at søge et fagligt Kursus en Gang aarligt indenfor et Beløb af Kr. 80.— pr. Aar. Denne Side af Forbundets Virkeomraade har ikke været det mindst betydende. Omkring 300—350 Medlemmer deltager aarligt i de af Teknologisk Institut afholdte Fagkursus, og selv om en Del af Udgifterne afholdes af Arbejdsløshedsfonden, for saa vidt angaar de arbejdsløse Medlemmer, der søger Dagkursus, saa har Forbundets Udgifter i de senere Aar udgjort omkring ca. 75—80.000 Kr. i en Kongresperiode, et Tal, der iøvrigt vidner om, at Medlemmerne i meget høj Grad er klar over, at den faglige Dygtiggørelse ikke alene er noget, der hører Læreaarene til.

Som det vil ses af dette, er der i Forbundets her skitserede Virksomhed et tydeligt Fingerpeg paa den nye sociale Linje, der bliver Fremtidens og i nogen Grad vil komme til at afløse den gamle Kampstilling.

Den seneste Overenskomstsituation i Forbundets 50-aarige Virksomhed, skulde dog ikke faa Lov til at foregaa i Verdensfredens Tegn. Under normale Forhold — med den fastlagte Udløbstid til 1. Marts 1940 — vilde en Omtale heraf ikke kunne have været bragt paa dette Sted, men Forholdene ude i Europa — Stormagtskrigen, der udbrød i September 1939 — med den uindskrænkede

U-Baadskrig og Minefaren, stillede igen Danmark overfor et nyt 1914 med paafølgende Dyrtid. I Modsætning til dengang stod man ikke med langtløbende Overenskomster, idet Størsteparten af de løbende Overenskomster, i det hele taget kunde siges op til 1. Marts 1940, og Følgen heraf vilde blive den største Overenskomstsituation, dansk Fagbevægelse nogen Sinde havde været stillet overfor. Ved forskellige Kræfters Sammenspil lykkedes det imidlertid kort efter Krigens Udbrud at komme i Forhandling om et Dyrtidstillæg, og Resultatet heraf blev, at Hovedledelsen — i Lighed med Hovedorganisationerne — kunde forelægge Medlemmerne et Overenskomstforslag, der bød paa et Dyrtidstillæg, svarende til 0,85 Øre pr. Time for hver Point 1937-Pristallet steg fra 184, saaledes at det første Dyrtidstillæg kom til Udbetaling fra og med Fredag den 17. November 1939, hvorefter de fremtidige Lønreguleringer skulde finde Sted hvert Kvartal paa Basis af de i Januar, April, Juli og Oktober 1940 samt Januar 1941 foreliggende Pristal, indtil 1. Marts 1941, til hvilken Tid Overenskomsten udløb.

Nu er denne forholdsvis Arbejdsfred muligvis kun at betragte som en Vaabenstilstand, men meget tyder dog paa, at der er indtraadt en Ændring i Mentaliteten, og Aarsagen hertil er aabenbart den, at de økonomiske Forhold, der nu raader, i sit inderste Væsen hviler paa et Grundlag, der er ganske anderledes end det, der var herskende før Verdenskrigen.

Det har ikke i samme Omfang Plads for den frie Konkurrence, men fordrer en Regulering og en vidtdreven Organisering, der stiller store Krav til Erhvervslivets Resignation og fordrer en Indgriben af Statsmagten paa

Omraader, som man for en Menneskealder siden ikke vilde have drømt om.

Hurtigere end man kunde have ventet, er derfor mange af de Ønsker, som Arbejderne har haft paa Dagsordenen blevet opfyldt. Vi behøver kun i Forbigaaende at henvise til førnævnte Love, og mange flere staa paa Dagsordenen og kan ventes løst i en forholdsvis nær Fremtid.

Det er med andre Ord en hel ny Samfundsstruktur, der er ved at blive gennemført. Samfundet maa for sin egen Skyld helst undgaa Kamp.

Under disse Forhold vil Arbejdersammenslutningerne komme til at staa overfor Opgaver, som de oprindeligt slet ikke har været indrettede paa.

Det har derfor sin store Interesse at se, at de Omstændigheder, der tidligere og hidtil stillede Blikkenslagerforbundet uafhængigt af De samvirkende Fagforbund som selvstændig Organisation, næppe i det lange Løb vil beholde den Bærekraft, de indtil nu har haft, og som ved en Urafstemning endnu i 1932 hævdedes med stor Styrke. Skal Forbundet ogsaa i Fremtiden bevare sin Indflydelse og kunne gøre sig gældende paa Linje med den øvrige Arbejderbevægelse, vil det uden Tvivl blive nødvendigt at slutte op i Rækkerne for at skaffe det en Stemme i det store Kor, der vil blive dannet af Fremtidens Samfund med lige Rettigheder og lige Pligter for alle.

Heldigvis kan Blikkenslagerforbundet indgaa heri med Kraft og godt Mod, fordi dets Ledelse gennem Aarene har konsolideret det baade økonomisk og organisatorisk.

Det kan med Ro se Fremtiden i Møde, beredt til at løse de Samfundsopgaver, der falder indenfor dets Rammer. Hertil hører ogsaa den Opgave, som man i de senere

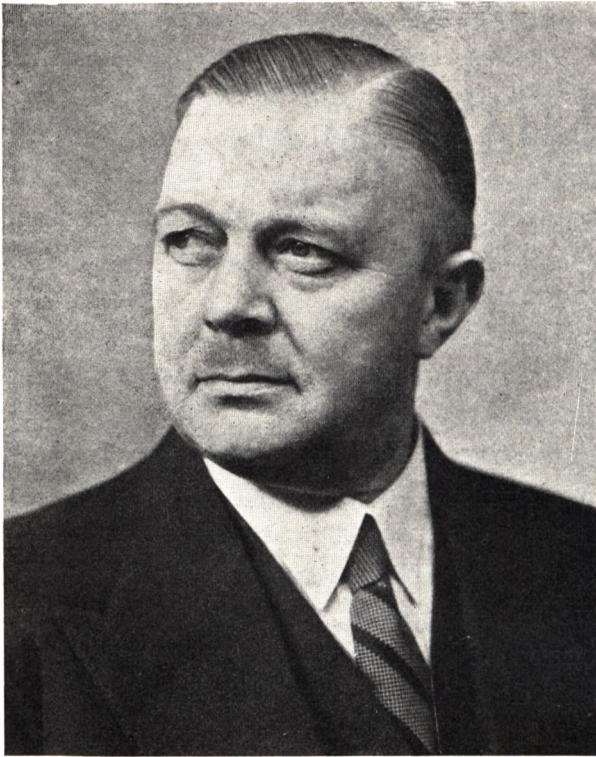
Aar har lagt megen Vægt paa, at fremme den faglige og kulturelle Uddannelse i Erkendelse af, at Svendene i lige saa høj Grad som Mestrene er en Del af Faget og har Interesse i, at det i det offentlige Omdømme staar højt og hæderligt.

Den Fare, der i Fremtiden er mest truende for Faget, baade dets Arbejdsgivere og dets Arbejdere, er utvivlsomt Arbejdsløsheden.

Det var i Erkendelse heraf, at Medlemmer af Blikkenslagerfagforeningen af 1873 (den københavnske Afdeling) i 1927 — i den økonomiske Krises Bølgedal — enedes om at stifte et Aktieselskab med det Formaal at oprette og drive en Forretning for Udførelse af alt Arbejde under Blikkenslager-, Gas-, Vand- og Sanitetsarbejde m. m. og tillige ved Samarbejde med Arbejderpartiets øvrige kooperative Foreninger at styrke den kooperative Bevægelse og skabe bedst mulige Arbejdsvilkaar.

Man haabede derved at kunne drage mere af det ny forekommende Arbejde indenfor Faget til sig, men ved Siden heraf ogsaa at fremme de sociale Synspunkter, som altid har ligget som Maalet for dansk Arbejderbevægelse, nemlig Samfundets Overtagelse og Ledelse af Arbejdet, og ikke mindst det dermed følgende Indblik i Fagets økonomiske Bæreevne.

Det er klart, at man herved har taget en Opgave op, som kan faa den allerstørste Betydning for Arbejderbevægelsen, idet det bliver denne, der gennem sine frie Organisationer kommer til at lede Arbejdet og ikke et mere eller mindre bureaukratisk Statsmaskineri. Ordningen bliver derved demokratisk og ikke udsat for det Indgreb fra oven gennem en autoritær Ledelse, som man

H. P. Nielsen.

Forretningsfører for Blikkenslagersvendenes kooperative A/S
København.

til Skade for den personlige Frihed har forsøgt i andre Lande. Det bliver Arbejderne selv, der til enhver Tid kommer til at lede Udviklingens Gang. Vel er der tidligere indenfor Forbundet forsøgt paa noget lignende, men det kunde ikke den Gang gennemføres, baade paa Grund af manglende Kapital og Forretningsdygtighed.

Nu blev det anderledes. Thi selvom Forretningsformen ganske naturlig maatte blive et Aktieselskabs, og for saa vidt undergivet de nugældende Samfundsvedtægter, er

Bertel Jensen.

Forretningsfører for Blikkenslagernes kooperative Virksomhed
i Aarhus.

den Aand, der ligger til Grund for Selskabet dog langt fra kapitalistisk. Der tilsigtes ingen Profit for Aktieejerne. Aktierne er kun paa 25 Kr. Stykket, og kan kun indehaves af Medlemmer af Blikkenslager-Fagforeningen af 1873. Aktierne maa kun overdrages efter Bestyrelsens Tilladelse, og ingen Enkeltmand maa sidde inde med flere end 10 Aktier.

Aktiekapitalen er kun paa 5000 Kr., men naar det med dette ringe Beløb er lykkedes at føre Selskabet frem,

skyldes det foruden en dygtig forretningsmæssig Ledelse, Samarbejde med bl. a. Arbejdernes Landsbank, alt-
saa et Samarbejde med anden kooperativ Virksomhed.

Den første Bestyrelse valgtes paa den konstituerende Generalforsamling den 11. Januar 1927. Af disse fungerer stadig: *L. C. Andersen*, *H. P. Nielsen* og *J. Rasmussen*.

Til Formand valgtes *L. C. Andersen*, som til Dato har virket i denne Egenskab.

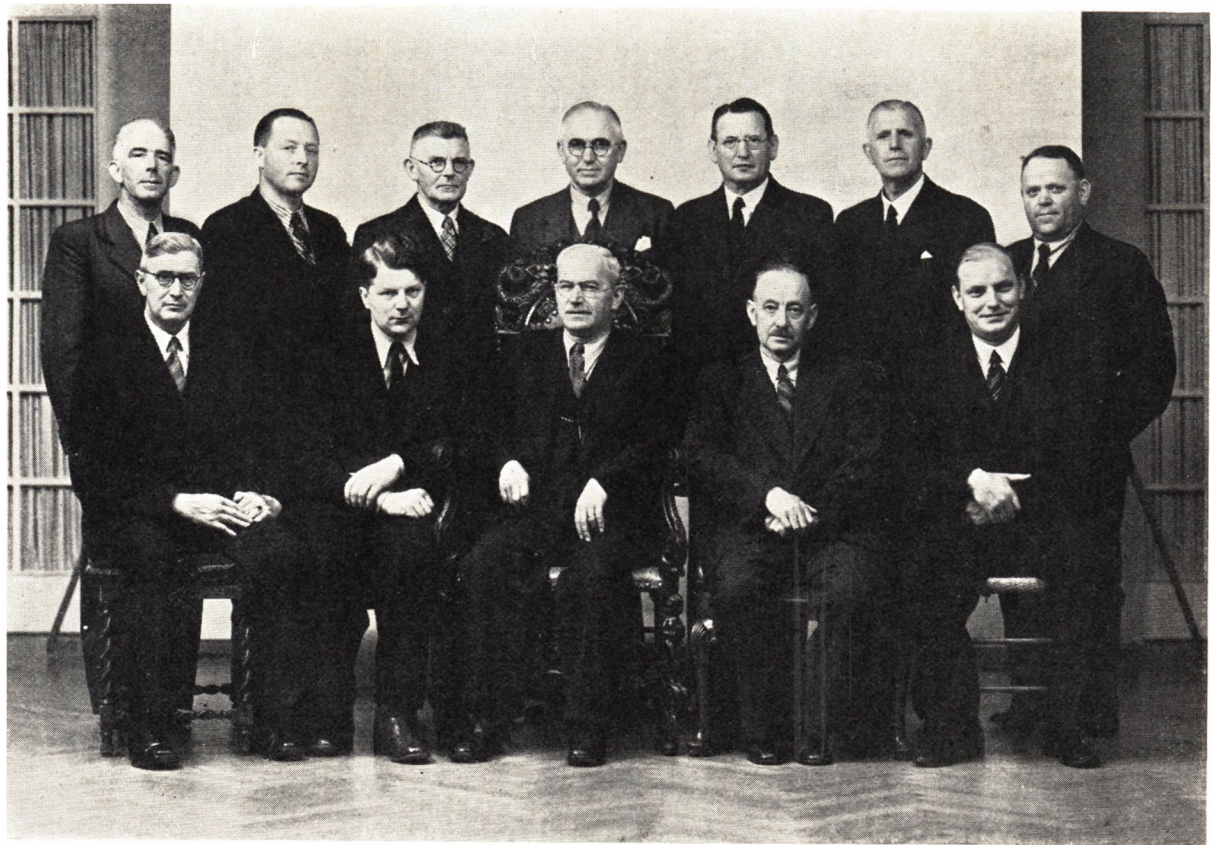
Til Forretningsfører valgtes *H. P. Nielsen*, der siden med stor Dygtighed har ført den daglige Ledelse og om hvem det med Rette kan siges: »Den rigtige Mand paa den rigtige Plads«.

Det er store Arbejder, der i de forløbne Aar er udført. Nævnes kan saaledes: Vesterport, Det kgl. Teaters nye Tilbygning (Stærekassen), Kobber-Dækning paa Christiansborg Slot, Arbejder paa Østre Gasværk, H. C. Ørsted Værket, Hellerup Sygekasse, Møllælengen, Bryggeriet Stjernen, A. K. B. Reparationer, Bygning paa Lyshøjgaardsvej, Nylandsvejens Skole, Sundby Idrætspark, Bygningssnedkernes Ejendom i Hillerødgade m. m.

Omsætningen har de ti første Regnskabsaar været cirka 4 Millioner Kr., hvorved Selskabet er vokset op til Landets største Blikkenslagerforretning.

Ved denne Opgang i Forretningen er det ikke blot bleven muligt at beskæftige et større og større Antal Arbejdere, men Selskabet har ogsaa, foruden at raade over en ret betydelig Driftskapital, kunnet oprette et Legat, hvis Renter anvendes til Støtte af gamle Fagfæller.

Paa samme Maade har man indenfor Afdelingen i Aarhus ligeledes oprettet en kooperativ Blikkenslagerforret-

Hovedbestyrelsen 1940.

Harald Jensen.

**Kaj Rasmussen.
Chr. Gabrielsen.**

**Emil Hansen.
Carl. P. Jensen.**

**Jørgen Rasmussen.
L. C. Andersen.**

**L. Møller Larsen.
A. Simonsen.**

**B. Hørgren.
Svend Pedersen.**

J. Handest

ning. Det stiftedes 1934 og har allerede nu naaet et betydeligt Omfang, idet det i Aaret 1939 for det meste havde en Snes Mand i Arbejde.

Allerede i det første Forretningsaar udførte det Arbejde for ca. 16.000 Kr., men man har for det sidste Regnskabsaars Vedkommende naaet over 200.000 Kr.

Ledelsen har hele Tiden været i Haanden paa *B. V. Jensen*, hvis rolige og beherskede Maade at optræde paa har været til stor Gavn for Virksomheden. Formanden for Aarhus-Virksomheden er *Conrad Rasmussen*.

Det nye og afgørende ved disse Virksomheder er imidlertid ikke blot dette, at det har vist sig, at Arbejderne har kunnet oprette og drive dem, men det Vink, de giver om fremtidig Indsats og nye Opgaver i samfundsmæssig Retning, hvorved der vokser nye Grene frem paa de faglige Arbejderorganisationers gamle Stamme.

Naar det er gaet de i Drift værende Virksomheder saa godt, skyldes det den dygtige Ledelse fra Forretningsførernes Side, der især har taget Sigte paa en forsvarlig og økonomisk Drift ud fra fornuftige forretningsmæssige Hensyn. Man har saaledes set bort fra ethvert Eksperiment, der muligvis kunde føre til unyttig Kapitalanbringelse uden Udsigt til Udbytte.

Man er sig fuldt bevidst det farlige ved at gøre netop Arbejdernes kooperative Virksomheder til Prøveklude for mindre velovervejede Foretagender, og det ud fra den sunde Tankegang, at skal de kunne udøve deres Mission paa rette Maade, maa de i enhver Henseende kunne staa sig i Konkurrencen med kapitalistiske Foretagender.

Metoderne maa paa dette Omraade være de samme. Det er Aanden, der maa være forskellig.

TILBAGEBLIK

De 50 Aar, som Blikkenslagerforbundets Historie spænder over, er nogle af de hændelsesrigeste i det danske Samfunds Udvikling. Det er indenfor dette Tidsrum, at Arbejderstanden viser sit Ansigt i sin særligt udprægede Form, ganske naturligt fordi den for første Gang i sin lange Tilværelse fik en bestemt Idé i Socialismen at leve paa og en bestemt Opgave at løse.

Og hvad var Opgaven? Stort set at samle Kræfterne til Modstand mod den Udvikling af de sociale og økonomiske Forhold, som var en Følge af det liberalistiske og kapitalistiske Systems Indførelse i vort Næringsliv.

Det var i Grundloven af 1849 udtrykt ved, at alt, hvad der hindrede den frie Udfoldelse af Næringslivet, skulde hæves ved Lov. Dette skete, som alle ved, ved Næringsloven af 1857, der ophævede de gamle Lav og gav enhver Ret til at skaffe sig sit Udkomme, som han selv vilde.

Naturligvis var det ikke selve disse Love, der skabte det nye. De var kun et Udtryk for den Mentalitet, der raadede i hele Europa fra Midten af det 18. Aarhundrede, og som fordrede frit Spillerum for det enkelte Individ til at gøre sig gældende. Alle de Skranker, der var i Vejen for Frihed og Lighed, skulde falde.

Og de faldt, maatte nødvendigvis falde, fordi den gamle Standsdeling af Samfundet var en Umulighed. Ingen vil ønske det ugjort.

En anden Sag er, at denne Adgang til Udfoldelse af Kræfternes frie Spil kun kunde bruges af de stærke, og at den paa mange Maader blev misbrugt af disse til rent personligt at skaffe sig Fordele, som maatte gaa ud over de svage.

Det gamle Haandværk blev slaaet ud af Kapitalismen, og Svenden blev til Arbejder, der maatte finde sig i at nøjes med de Smuler, der kunde falde af til ham. Han blev skudt ud, overset, selvom der naturligvis rent teoretisk set levnedes ham fuldkommen Frihed til at blive Millionær. ... Friheden havde skabt Ulighed.

Det var dette System, som den i Halvfjerdserne i forrige Aarhundrede opstaaede Arbejderbevægelse rejste sig imod, men paa et Tidspunkt, hvor den maatte nøjes med at gaa ind i Forsvaret. Om Angreb kunde der da ikke være Tale. Og naar Arbejderne samlede sig om Socialismen og den røde Fane, siger det sig selv, at der ikke paa nogen Maade kunde tænkes paa at gøre de socialistiske Synspunkter gældende i Praksis, rent bortset fra, at det kun var en lille Skare, der forstod dem.

Det er da ogsaa forstaaeligt, at Arbejderbevægelsen som saadan heller ikke kunde undgaa at blive om ikke greben, saa dog ført med af selve Tidens Aand, der fremfor alt gik ud paa at skaffe sig saa mange personlige Fordele som muligt. Der var næppe ret mange Mennesker til, som frivilligt vilde nøjes med det, de havde. Det er da ogsaa karakteristisk, at Arbejderbevægelsen først fik Vind i Sejlene, da den rent praktisk lagde Kursen om paa

at øge Lønnen og forkorte Arbejdstiden. Hvad i Alverden skulde den ogsaa have gjort andet? Ingen kunde leve af at *planlægge* Samfundsændringer.

Herpaa er det, at Arbejderbevægelsen har vundet frem og lidt efter lidt har skabt sig en Ligestilling med de andre Klasser i Samfundet.

Det er da ogsaa denne Vej, Blikkenslagerforbundet har fulgt og fulgt med Held. Naar det er lykkedes, er det imidlertid værd at lægge Mærke til, at Fremgangen skyldes det indenfor Arbejderne selv boende sociale Instinkt. De forstod, at skulde der vindes fremad, maatte det ske i Samling, ikke saa meget for at gavne den enkelte som for at fremme det heles Vel.

At dette til at begynde med var en svær Opgave, siger sig selv. Man maatte ikke blot regne med Modstand fra Kapitalismens Side, men nok saa meget med Sløjhed og Modløshed indenfor sine egne Rækker. Hvad kunde det nytte? Fra først af selvfølgelig kun lidt, men efterhaanden, som der vandtes fremad, øgedes Skarerne. Man saa, at det *kunde* nytte. Det gav forøget Indtægt, og det gav Selvtillid. Der blev regnet med Arbejderne.

Det mærkelige ved den faglige Arbejderbevægelses Udvikling er derfor dette, at det ikke som indenfor de andre Samfundsklasser var den enkelte Personlighed, man lagde Mærke til, men det var til Helheden og til den Farve og det Sind, denne Helhed optraadte med overfor det øvrige Samfund.

Der var noget nyt, noget faretruende. Disse »Socialister« vilde jo Oprør, vælte det bestaaende. Det var forfærdeligt. De maatte bremses. Og herom stod Kampen og staar for saa vidt endnu. Bitter har den til Tider været

og ført med en Lidenskab, der mange Gange har skjult, hvad der egentlig var Meningen. Den var ganske simpelt og ligetil at faa sin Del af Samfundsgoderne.

Det er Bestræbelserne herfor, der har optaget Blikkenslagerforbundets Tilværelse, saalænge det har været til. Hvorledes disse i Enkeltheder har udfoldet sig, og hvilke Resultater der er naaet, kan man læse sig til paa de foregaaende Blade.

Nu siger det imidlertid sig selv, at et Tidsrum, der strækker sig over et Par Menneskealdre, ogsaa bringer nye Slægtled ind i Bevægelsen, og af disse Slægtled vil de yngre næsten aldrig tænke og føle som de ældre. De vil saa godt som altid gøre forskellige Synspunkter gældende. Saadan er det da ogsaa gaaet indenfor Blikkenslagerforbundet. Det ældre Slægtled, som stiftede Fagforeningen af 1873, maatte ganske naturligt først og fremmest tænke paa Lønningen, medens de yngre, alt eftersom denne er bleven forbedret, har faaet Tid til at udvide deres Stræben paa andre Omraader. De har ikke villet finde sig i at være en »Klasse« for sig, der blot blev overset og taalt, de har villet optages som Led i det øvrige Samfund og gøre dette bredere og mere alment. Midlerne hertil har ikke blot været den bedre økonomiske Stilling, men en dybere baade faglig og intellektuel Uddannelse, der efterhaanden har dygtiggjort Arbejderne til at staa paa lige Fod med de andre Klasser. En Arbejder kan i vore Dage lige saa godt blive Minister som en Storfabrikant eller en Akademiker.

Det er ved denne Ændring af Klasseforskellen, at der lidt efter lidt er indtraadt en helt ny Maade at se Livet og Tilværelsen paa. Man har af den gamle Individual-

isme lært at udvikle sin Personlighed, at dygtiggøre sig selv, men man har af den nye Samfundsaaand lært at se og tænke socialt.

De sociale og almenmenneskelige Synspunkter har gjort sig gældende, og dem er det, vi kan takke for, at Arbejderen i vore Dage ikke blot regnes med sammen med andre, men ogsaa selv hører til dem, der skaber det nye.

Hvorledes er det nye bleven til? Naturligvis har det ikke skabt sig selv, er heller ikke kommen til Verden ved en rent ydre mekanisk Virkning. Det er skabt i Menneskesjæle som et Udtryk for Savn og Længsel. Selv en nok saa »materialistisk« Strømning er til syvende og sidst et Resultat af menneskelig Aandsvirksomhed, af menneskelig Trang til ikke alene at leve af Brød.

Hver Tid vil altid skabe sin egen Aand, som vi alle uvilkaarligt er med til at forme.

Det har derfor ogsaa sin store Interesse at se paa de Mennesker, der indenfor Blikkenslagerforbundet har ydet deres Bidrag til at bringe Blikkenslagerne med ud i Tidens Strøm. Halvtredsindstyve Aar eller mere vil naturligvis bringe forskellige Typer frem paa Skuepladsen, og de vil hver for sig give sin personlige Farve til det Arbejde, der skal gøres ud fra den Varme og den Kærlighed, de føler for den Opgave, de er sat til at røgte.

Der er først den stille Slider, der indenfor Organisationsrammerne trofast udfører sit Arbejde, roligt og ubemærket, uden at gøre Fordring paa Ros eller Løn. Det er umuligt at fremhæve alle de enkelte, der bramfrit har gjort deres Indsats. De har ikke arbejdet forgæves, har deltaget i Møderne, givet deres Bidrag til at holde Modet

oppe hos Kammeraterne, naar Nød var paa Færde. At remse Navne op vil ikke give noget Billede. De er ganske kort og godt Fællen, Kammeraten. Men hvis man nærmere skulde specialisere denne, saa vil man ogsaa finde, at Typen har skiftet i de forløbne 50 Aar. I den ældste Tid er det især den gamle Haandværkssvend, der viser sig for os. Den zünftige Fyr, der kunde sit Fag, var stolt af det, en god Kammerat og hjælpsom Fælle, uden Respekt for stort andet i Verden end den faglige Dygtighed, og som ikke havde andre Sorger end Dagen og Vejen. Passede de ham ikke, tog han uden større Bekymring sit gode Tøj og gik sin Vej. Forøvrigt var der ikke en ond Blodsdraabe i ham, han passede sit Kram og lod de andre om deres, elskede et højt Bæger, naar Lejlighed bød sig, men kunde ellers suge paa Labben, naar det var nødvendigt, uden at kny. Hele hans Tilværelse var indstillet paa at faa det til at gaa, som det kunde bedst. Hvad der var udenfor hans lille Verden, kom ikke ham ved.

Det er klart, at nogen særlig dygtig Organisationsmand var han ikke. Det med at læse og skrive var ikke hans Sag; man kunde *snakke* om Sagerne. Den første Fagforening var da heller ikke stort andet end et Sted, hvor man nok kunde tale om, at skidt og forbandet var det, men hvor man ellers kom sammen og som Regel havde det rart og gemytligt. Stort mere naaede man ikke de første Aar.

Det var først det Slægtled, der var kommen til Skelsaar og Alder i Firserne og Halvfemserne i forrige Aarhundrede, der blev i Stand til at blæse rigtigt Liv i Fagbevægelsen. Hos det havde de socialistiske Ideer fra Halvfjerdserne bundfældet sig, saa de kunde udformes i

en praktisk og maalbevidst Politik, der ikke saa meget tog Sigte paa Ideologi som paa at gennemføre en stærk Organisation og paa rent realistisk at arbejde for bedre Arbejdsvilkaar.

Det var et Slægtled med en jævn Virkelighedssans, der hellere gik frem Skridt for Skridt, tog de smaa Fordele, der bød sig, fremfor straks at slaa de store Brød op. Men det glemte dog aldrig, hvad det dybest set stiledede imod, bevarede altid Maalet for Øje og havde den hellige Glød i sig, saa de aldrig blev træet af at ildne Kammeraterne op.

De forstod Agitationens Kunst og fik efterhaanden Kammeraterne samlede og Orden i Geledderne. Fagforeningen blev en Magt, udenom hvilken ingen Sag mere gik. Det betalte sig at være Medlem. Men det at være Fagforeningsformand var nu alligevel ikke Legeværk. Det tog paa sin Mand. Han maatte jo ikke blot passe sit Arbejde paa Værkstedet om Dagen og besørge alt Foreningsmaskineriet om Aftenen, og saadan egentlig stive i at føre Pennen var de nu ikke. Det er karakteristisk, at det meste af det, der angik Ledelsen, blev besørget i Møder. Af dem holdtes der da ogsaa et Utal. En gammel Fagforeningsformand maa have tilbragt en stor Del af sit Liv med at gaa til Møder. Ganske vist blev Bestyrelsens Medlemmer i høj Grad sammenarbejdede. Det var jo de flittigt mødende i Fagforeningen, der valgte Bestyrelse indenfor en forholdsvis lille Kreds, og i den huskede man alting. Man havde det hele liggende present i Hjernen. Det var ikke nødvendigt med ret meget Skriveri.

Hele dette indre kammeratlige Samvær skabte en Fortrolighed, der fik den allerstørste Betydning, men det kan ikke nægtes, at den i nogen Grad indsnævrede Synet,

og navnlig kan man ikke undgaa at lægge Mærke til, at der indenfor Blikkenslagerne dannedes en vis Eksklusivitet, der medførte, at man i København var sig selv nok og egentlig ikke var videre varm for at faa noget at gøre med Kollegerne i Provinsen, da den Tid kom, da der blev Tale om at danne Forbund i Lighed med, hvad der havde fundet Sted i andre Fag.

Alligevel var det fra København, at Ledelsen og Samlingen af det hele tilsidst maatte komme, og det blev Lythjohan, der satte Skik paa det hele. Han var Føreren, som man samlede sig om, og han forstod at faa Orden i Sagerne. Som vi har set foran, var det ikke, fordi han ejede noget Administrationstalent, men han forstod at kommandere og havde Evnen og Viljen dertil. Nogen Mukken i Gelederne taalte han ikke, og da han først var bleven Formand i Fagforeningen, var det en given Sag for ham, at Forbundet maatte være denne undergiven. Der gaar mange Sagn om hans Eneherskertilbøjelighed, og sandt er det, at han til Tider havde svært ved at taale nogen ved Siden af sig, der ikke delte hans Meninger. Det er da ogsaa karakteristisk for hans Styrelse, at da han gik af som Formand for Fagforeningen, gjorde han alt for efter den Tid at gøre Forbundet til Nr. 1. Heller ikke kan det nægtes, at han forstod at gøre dette gældende og skaffe det Autoritet baade indad- og udadtil. Overfor Arbejdsgiverne var han en haard Hals og gav sig ikke, før han blev tvungen dertil af den haarde Nød. Han blev en god Mand for Forbundet, og det skyldes ham, at det skabte sig en Formue, der gav Rygstød.

Lythjohan var en Blanding af gammelt og nyt. Med det bedste i sin Karakter bundede han i det gamle Haand-

værk og var i Grunden en Autoritetens Mand, for saa vidt som han ganske savnede Smidighed i sine Aandsanlæg. Men netop denne Stivhed var hans Styrke, og den var det, der gjorde Blikkenslagerforbundet til det, det er. Han prægede det, og hvad der er karakteristisk, han dannede paa en vis Maade Skole. Dette, at Blikkenslagerforbundet var noget for sig selv, kun havde sig selv at rette sig efter, blev for hele den Slægt, der stod om Lythjohan, og dem, der fulgte efter, noget af en Stolthed.

Thi ogsaa for det følgende Slægtled, det, der begyndte at træde til i det første Tiaar af dette Aarhundrede, blev Uafhængigheden staaende som Idealet, skønt der dog hos dette saa smaat begyndte at dæmre en Forestilling om, at der var videre Kredse, hvori man naturligt hørte hjemme. Dette Slægtled var jo kommen til Alder og Skelsaar paa den Tid, da baade Blikkenslagerforbundet og andre Forbund var en Kendsgerning. Alene det aabnede Blikket for en videre Verden. Man saa jo ogsaa nu, at baade Fagforening og Forbund var mere end en lille Klub, men at det var en Realitet, der ogsaa havde faaet Betydning udad.

Og man saa videre endda. Over Murene om sine egne Sammenslutninger øjnede man andre og større, mere omfattende. Der var Kommunalbestyrelserne og Rigsdagen. Hvorfor ikke være medbestemmende i dem ogsaa? Men man blev ogsaa klar over, at intet kunde naas uden Kamp, og dette Slægtled blev derfor i særlig Grad et Parti i Fremmarch med Vilje til at sejre.

Netop ved Overgangen til det nye Aarhundrede begynder Erobringerne. Det ene Fag efter det andet faar sine Mænd valgte. Blikkenslagerne saaledes A. Gustav-

sen, der blev Borgerrepræsentant i København. Ved sin rolige Optræden, sit klare Blik paa Sagerne, skaffede han sig megen Tillid. Allerede tidligt gjorde han sig gældende indenfor Fagforening og Forbund ved sin modererende Indflydelse. Han kunde tit dæmpe Vandene, naar de var kommen i Oprør. Baade Gustavsen og hans Samtidige var i det hele ikke saa radikalt sindede i Tankegang som det ældre Slægtled. De saa ikke rødt, hver Gang de traf paa og talte med en Arbejdsgiver, var i hele deres Syn mere vidtskuende og mere forstaaende. En værdig Repræsentant for Faget var ligeledes *Kindermann*. Han havde stedse et klart Overblik over Sagerne og kunde ved mange Lejligheder, naar Bølgerne gik højt — saaledes i 1911 — stille Forslag, der var egnede til at berolige Gemytterne, en Evne, han har bevaret højt op i Aarene, hvor han stadig er Indbegrebet af en pligtstro og til alle Sider respekteret Kammerat med usvækket Interesse for den Organisation, han selv har været med at bygge op.

Af den Grund kom der ogsaa slet ikke saa sjældent mer eller mindre smaa Kurver paa Traaden med Lythjohan. Saalænge denne var Formand i Fagforeningen, hændte det ofte, at man saa lidt surt til hinanden, og nu og da brød det ud i aabent Oprør, som i sin dybeste Grund skyldtes det nye Slægtleds ændrede Indstilling.

Vi har foran i Teksten berørt Episoden 1911, hvor vi ser baade Gustavsen og L. C. Andersen i aaben Modsætning til Lythjohan. En Modsætning, der ogsaa viste sig i 1914, da L. C. Andersen en kort Tid var bleven sat ind som Formand i Fagforeningen.

Det var med disse Episoder, at L. C. Andersen optraadte paa Brædderne. Og med ham viser der sig atter et udpræget Ansigt indenfor Blikkenslagernes Verden.

Da L. C. Andersen blev Svend 1894, stod Organisationslivet i sin fulde Udvikling, og der kunde for de nye slet ikke være Tale om at staa udenfor. De var saa at sige fødte Organisationsfolk. Som saadan er L. C. Andersen typisk. Han sidder uden Tvivl inde med Møderekorden ved de københavnske Generalforsamlinger, idet han i sin mere end 40-aarige Medlemstid kun har forsømt een Generalforsamling, og Aarsagen hertil var Sygdom.

Under Lock-ouden i 1899, hvor de fleste unge Svende rejste fra København, arbejdede L. C. Andersen paa Bornholm. Under dette Ophold bevarede han sit Medlemsskab i den københavnske Afdeling.

Det er karakteristisk for hans Organisationssind, at han, da han atter var kommen til København og arbejdede der, straks blev valgt som Formand for den Værkstedsklub, som oprettedes paa hans Arbejdssted. Saa længe han arbejdede der, vedblev han at være Tillidsmand med faa Afbrydelser, og det var derfor ogsaa naturligt, at han i 1904 valgtes ind i Fagforeningens Bestyrelse og i 1905 blev Delegeret ved Kongressen i Aarhus som Ordfører for den københavnske Delegation.

1908 valgtes han første Gang ind i Forbundets Hovedbestyrelse, i hvilken han med Afbrydelse efter Episoden i 1911 siden har vidst at gøre sig gældende. Det var derfor en given Sag, at han maatte være den selvskrevne Afløser for Lythjohan.

Som tilhørende en nyere Tid har han ogsaa i mange Retninger et videre og klarere Syn end sin Forgænger,

større Smidighed og Forretningssans. Han hører ubetinget til dem, der baade kan »læse og skrive«, og derfor ogsaa har forstaaet at føre Forbundet ind paa nye Baner og tilpasse det efter Tidens Krav, saa det har kunnet holde Trit med den øvrige Arbejderbevægelse.

Blikkenslagerforbundet er nemlig en Organisation, der ingenlunde har holdt sig stille indenfor sine egne Mure og har ladet Verden gaa sin Gang, som den vilde. Dets Ledelse har altid haft Fingeren paa Tidens Puls og fulgt med i Udviklingen. Det er saaledes meget interessant at se den Tilpasning, det til enhver Tid har vidst at give sine Love, saa de altid har haft den Udformning, som har været hensigtsmæssig og krævet af de givne Forhold. Selve Organisationen af Styrelsen har altid været følsom for enhver indre Strukturændring i Medlemsbestanden, paa den Maade, at man stedse har vidst at gøre den til Udtryk for det Liv, der rørte sig i denne.

Uden at gaa i Enkeltheder kan der blot peges paa den Indpasning i Styrelsesmekanismen, som de voksende Provinsafdelinger har gjort nødvendig. Og selve disse har faaet en Elasticitet af stor Betydning ved at kunne samles i særlige Grupper til Drøftelse af mere interne Spørgsmaal. At Provinsmedlemmerne ogsaa her har ydet en stor Indsats, følger af sig selv. Og skulde man her fremhæve nogle, maa man i første Række nævne *Lander*, der lige fra Forbundets første Tid har taget virksom Del i Arbejdet ved sin mere end 25-aarige Virksomhed som Medlem af Hovedbestyrelsen og især været aktiv for den nuværende Leddeling af Provinsafdelingernes Fremtræden som større Helheder, saaledes at de enkelte Afdelinger ikke føler sig som isolerede Bestanddele.

Ved Siden af Lander er der Grund til at nævne *A. Simonsen*, der stadig er Medlem af Hovedbestyrelsen, hvor han paa Forbundets 50 Aars Dag har haft Sæde i 30 Aar. Simonsen er en udpræget Haandværkertype; rolig, besindig og overvejende har han i de forløbne Aar forstaaet at gøre sin Indflydelse gældende, og det kan for en Del tilskrives ham, at det i det foregaaende paa pegede Mod-sætningsforhold mellem Hovedstad og Provins nu er Historie. Da Kongressen saaledes i 1930 ændrede Forbundsledelsens Sammensætning, saaledes at Provinsen fremtidig skulde være repræsenteret i Forretningsudvalget, var det derfor ogsaa naturligt, at Simonsen blev Manden, der siden paa anerkendelsesværdig Maade har udfyldt dette Hverv.

Af Afdelingernes Tillidsmænd er det ugørligt at fremhæve den enkelte, der hver for sig gennem Aarene har udført et dygtigt og i høj Grad paaskønnelsesværdigt Arbejde som Bindeleddet mellem Forbundsledelsen og de enkelte Medlemmer. Navnlig de Tillidsmænd, der tillige er Afdelingskasserere, har her et — som oftest brydsomt — Hverv, der lægger Beslag baade paa Fritid og Hjem, og ikke mindst er det en Opgave, der i allerhøjeste Grad stiller et uafviseligt Krav om en interesseret Hustru som en værdifuld Medhjælp.

Skulde man iøvrigt falde for Fristelsen til at nævne en af Forbundets udmærkede Kasserere, maa Navnet *Skjoldby* være det mest fremtrædende, al den Stund Skjoldby er den, der længst har varetaget dette Hverv. Samtidig med Forbundets 50 Aars Jubilæum kan Skjoldby se tilbage paa 40 Aars Kasserervirksomhed, ligesom han

er den eneste, der har repræsenteret paa samtlige Forbundets Kongresser siden 1901.

Hvad der naturligvis i overvejende Grad har maattet præge Forbundets Tilværelse siden Aarhundredets Begyndelse, er Modsætningen til Arbejdsgiverne og de haarde Kampe, som dette har medført. At den Spænding, som det stadige Beredskab til Krig har maattet skabe, ogsaa har formet Sindene hos de Slægtled, der har haft Førerskabet, er givet. De har altid maattet være rede enten til Angreb eller Forsvar, saa der daarligt er bleven Tid til andet. Man har skullet formere Hæren og skabe Krigsmidlerne. Det er i denne Periode, de faste Rammer er bleven dannet og de store Fonds bleven til.

Forbundet er bleven en Magtfaktor.

Men har end denne Kamp maattet anspænde de fleste Kræfter, har der dog været Tid til at se til andre Sider.

Udover den standende Kamp har man faaet Stunder til at tænke paa Fremtiden. Derom vidner Arbejdsløsheds-kassen og de nye kooperative Institutioner samt mange andre Foranstaltninger.

Søger man nu til Slut at klare sig, hvad det er for en Aand, der har været den raadende indenfor Blikkenslagerforbundet i de forløbne 50 Aar, kan man ikke være i Tvivl om, at det helt igennem har været Opportunismens. Det har aldrig ladet sig føre ud paa vilde Veje, selvom det fra den tidligste Tid rummede fødte Oppositionsfolk og havde Kampmodet levende i Blodet.

Som Led af den samlede Arbejderstand har Blikkenslagerne været baaret frem heraf og af den Angrebsvilje, som ethvert fremrykkende socialt Lag altid ejer. Der kunde komme, og der kom Tilbageslag, og Kampene har

til Tider været haarde, men aldrig har man givet op, stadig haft Maalet for Øje.

Ser man paa Resultaterne, er det da heller ikke lidt, der er naaet. En stadig Stigning af Arbejdslønnen, en Bedring af det sociale Niveau, i det hele en Højnelse af Levekaarene — og en Tilpasning ind i Samfundsrammerne.*)

Arbejderne er ikke længere »Underklasse« i gammel-dags Forstand. De har tilkæmpet sig Ligestilling med de andre Lag i Samfundet.

Men samtidig med, at Arbejderne saaledes er bleven et virksomt Led i det hele Samfundsmaskineri, har de naturligvis ogsaa i højere og højere Grad maattet føle, at de ikke fik Lov til at staa udenfor den almene Udvikling, men maatte bære deres Part af dens Lys- og Skyggesider. Til Lyssiderne maa regnes den voksende Indflydelse paa Arbejdets Gang, Deltagelsen i og den overvejende Ledelse af det offentlige Liv, men til Skyggesiderne det moderne Samfunds Svøbe, Arbejdsløsheden. Alt dette har grebet dybt ind i Arbejderstandens Forhold og medført, at den er kommen med ind i og delagtiggjort i Arbejdet for at indrette Samfundet efter nye Linjer.

Herved er Opgaven for Organisationen bleven i høj Grad udvidet. Man kan ikke som i gamle Dage simplificere Arbejdet til Modstand og Kamp mod en enkelt Samfundsklasse, men maa se videre ud. Har de hidtil levende Slægtled i overvejende Grad maattet indstille sig

*) Om Bedringen af de økonomiske Kaar henvises til de grafiske Tavler bagi Bogen.

paa Kampen, vil det kommende sandsynligvis gaa ud paa at organisere Freden og højst sandsynligt vil det blive deres Arbejde at skabe den nye Samfundsstruktur, som vil afløse den nu raskt afdøende Liberalisme. De nye Slægtled, der nu staar for at overtage Ledelsen, vil forme nye Idealer, se anderledes paa mangt og meget end deres Fædre har gjort.

De er født med Organisationen som noget givet, som noget, for hvis Ret og Eksistens, der ikke skal kæmpes. Den er for dem det rent selvfølgelige, som de allerede tilhører fra Lærlingetidens Begyndelse.

Som deres Forfædre tilhører de vel Socialdemokratiet, men med den Forskel, at medens disse aarle og silde maatte være vaagne og i Kampstilling for at værgе det, der var vunden, saa tilhører det nye Slægtled et regerende Parti, hvis Opgaver paa mange Maader bliver af en hel anden Art, idet det sikkert for at fremme en fri demokratisk Udvikling maa staa rede til at overtage vigtige Led af Samfundsstyrelsen for derigennem at vogte det Selvstyre, som er et frit Samfunds dyreste Eje.

Dette vil kræve Kraftanspændelse og aandelig Styrke, der kommer til at stille store Krav saavel til den enkelte som til de Styrelser, der skal lede Fremtidens Arbejde.

Det nye Slægtled har imidlertid ogsaa en Arv at overtage og gennemføre, nemlig den at bygge videre paa den faglige Dygtighed, som det fra de tidligste Tider har været enhver Blikkenslagers Stolthed at udfolde. Dette at kunne sine Ting, og det enten man arbejder i en storindustriel Virksomhed med Massefabrikation eller fortsætter det gamle Haandværks Tradition, vil ogsaa i Fremtiden bære baade Mand og Fag.

Forretningsførerens Kontor.

Sekretærens Kontor.

Ekspeditionen.

TABELARISK OVERSIGT

INDLEDNING

For paa rigtig Maade at kunne bedømme Resultatet af en Organisations Arbejde er det nødvendigt ogsaa at fremskaffe talmæssige Oplysninger om de Fremskridt, der gennem Aarene er sket paa dens Arbejdsomraade. De faglige Organisationers Hovedopgave er som bekendt Forbedringen af Medlemmernes Løn- og Arbejdsvilkaar og derudover Højnelsen af deres økonomiske, sociale og kulturelle Levestandard. Paa 50-Aarsdagen for Forbundets Stiftelse er det derfor paa sin Plads at kaste Blikket tilbage paa den forløbne Periode og registrere de Forskydninger, der har fundet Sted med Hensyn til Medlemstal, Lønforhold, Arbejdstid, finansielle Forhold m. m.

Dette er Formaalet med de følgende statistiske Oversigter, der vil sætte vore Medlemmer i Stand til selv at drage en Sammenligning mellem Forholdene før og nu samt konstatere Fremgangen og Resultaterne af Forbundets Arbejde. De vil heraf kunne udlede, at Forbundets Virke ikke har været forgæves, mens den i Festskriftet givne Fremstilling af Organisationens Arbejde og Kamp tillige vil belære dem om, at Arbejderne ikke faar noget foræret, og at Fremgangen er afhængig af den organisatoriske Styrke og Indflydelse.

Det er vort Haab, at en Gennemgang af de følgende statistiske Tabeller vil bidrage til hos vore Medlemmer at styrke Overbevisningen om Organisationens Nytte og Nødvendighed og betyde en Opmuntring til at deltage i det faglige Organisationsarbejde, saaledes at Forbundets Slagkraft øges, og det, foruden at bevare de allerede opnaaede Rettigheder og Fordele, tillige er i Stand til at gøre nye Fremstød og dermed tilvejebringe yderligere Forbedringer af Medlemmernes Kaar.

Antal Medlemmer og Afdelinger.

Omstaaende Tabel giver Oplysning om Bevægelsen i Forbundets Medlemstal i 50 Aars Perioden fra 1890 til 1940, ligesom Antallet af Afdelinger angives Aar for Aar. En Gennemgang af Tallene i de enkelte Kolonner giver et Billede af den Udvikling, der paa dette Omraade har fundet Sted i de 50 Aar.

I 1890 havde Forbundet 12 Afdelinger med 500 Medlemmer, men allerede i Aaret 1897 var man oppe paa 24 Afdelinger med 801 Medlemmer. Derefter gik Afdelingernes Antal noget tilbage, mens Medlemstallet fortsatte Stigningen og i 1905 naaede 1000. I 1908 var Antallet af Afdelinger atter steget til 24, og efter dette Aar har saavel Antallet af Afdelinger som Medlemmer været i jævn Fremgang. I 1933 var Medlemstallet steget til over 2000, og Forbundet talte i dette Aar 32 Afdelinger. Fremgangen fortsatte i de følgende Aar, og Aaret 1940 sluttede med 34 Afdelinger og 2827 Medlemmer. En Gennemgang af Tallene i Tabellens fjerde Kolonne viser Fremgangen, henholdsvis Tilbagegangen i de enkelte Aar, og det fremgaar heraf, at langt de fleste Aar har været præget af Fremgang.

I den sidste Kolonne gives en Oversigt over Fremgangen, henholdsvis Tilbagegangen i 10 femaarige Perioder. Man ser heraf, at den forholdsvis største Fremgang falder i den 2. og 9. Femaarsperiode, hvor Medlemstallet steg med henholdsvis 37,9 og 37,4 pCt., medens den absolut største Fremgang noteredes i Perioden 1931—1935, hvor

Stigningen beløb sig til 642 eller 37,4 pCt. Kun een Periode, nemlig Aarene fra 1920—1925 viser Tilbagegang med henholdsvis 23 eller 1,5 pCt.

Alt taget i Betragtning kan det derfor siges, at Forbundets Udvikling i det store og hele er foregaaet i opadgaaende Linie, og at man ikke har været udsat for saa stærke Tilbageslag som mange andre Fagforbund.

Oversigt over Medlemstal og Antal Afdelinger fra 1890 til 1940

Aar	Ant. Afd.	Ant. Medl.	Aarlig Frem-el. Tilbageg.	Frem- e. Tilbageg. taget Femaarsvis		Aar	Ant. Afd.	Ant. Medl.	Aarlig Frem-el. Tilbageg.	Frem- e. Tilbageg. taget Femaarsvis	
				Absolut	Procent					Absolut	Procent
1890	12	500				1916	27	1211	+ 51		
1891	13	546	+ 46	146	29,2	1917	27	1312	+101	363	31,3
1892	14	562	+ 16			1918	28	1481	+169		
1893	15	572	+ 10			1919	28	1504	+ 23		
1894	15	574	+ 2			1920	30	1523	+ 19		
1895	17	646	+ 72			1921	28	1520	÷ 3		
1896	19	720	+ 74	245	37,9	1922	28	1513	÷ 7	÷ 23	÷ 1,5
1897	24	801	+ 81			1923	30	1500	÷ 13		
1898	24	876	+ 75			1924	30	1527	+ 27		
1899	25	944	+ 68			1925	30	1500	÷ 27		
1900	20	891	÷ 53			1926	31	1550	+ 50		
1901	15	855	÷ 36	109	12,2	1927	31	1550		216	14,4
1902	15	880	+ 25			1928	30	1500	÷ 50		
1903	16	902	+ 22			1929	32	1651	+151		
1904	17	927	+ 25			1930	32	1716	+ 65		
1905	18	1000	+ 73			1931	32	1833	+117		
1906	18	1000		100	10,0	1932	32	1929	+ 96	642	37,4
1907	21	1066	+ 66			1933	32	2110	+181		
1908	24	1084	+ 18			1934	33	2232	+122		
1909	25	1043	÷ 41			1935	34	2358	+126		
1910	26	1100	+ 57			1936	35	2528	+170		
1911	26	1000	÷ 100	60	5,5	1937	34	2550	+ 22	469	19,9
1912	26	1070	+ 70			1938	34	2607	+ 57		
1913	26	1128	+ 58			1939	34	2658	+ 51		
1914	26	1100	÷ 28			1940	34	2827	+169		
1915	26	1160	+ 60								

Beskæftigelses- og Organisationsforhold.

Paa Grundlag af de i Aarenes Løb gennemførte Haandværks-, Industri- og Erhvervstællinger gives i de følgende Tabeller en Oversigt over Beskæftigelses- og Organisationsforholdene indenfor Blikkenslagerfaget, og Oversigten omfatter, som man ser, samtlige beskæftigede, saavel organiserede som uorganiserede Svende samt Lærlinge i Faget.

Den første Tabel viser, at Antallet af Blikkenslager-svende er steget fra Tælling til Tælling. Selv om nye Bygge- og Arbejdsmetoder selvfølgelig til en vis Grad har paavirket Fagets Beskæftigelsesforhold, saa er denne Udvikling blevet udlignet gennem en Stigning i Befolkningmængden og en Forøgelse af den almindelige Velstand og det heraf følgende Krav til større og bedre Boliger. Dette har igen fremmet Fagets Udviklingsmuligheder, der giver sig Udtryk i det større Antal beskæftigede Arbejdere.

Svende- og Lærlingeforhold indenfor Faget.

Aar	Svende	Lærlinge	Ialt	Lærlinge-Procent
1897.....	1070	404	1474	27,4
1906.....	1304	485	1789	27,1
1914.....	1456	523	1979	26,4
1925.....	1812	640	2452	26,1
1935.....	2552	945	3497	27,0

Det samlede Antal Arbejdere indenfor Faget er som sagt steget fra Tælling til Tælling, og dette gælder for saavel Svende som Lærlinge. Fra 1897 til 1935 er Svende-

tallet steget fra 1070 til 2552 eller med 1482, og Lærlingetallet fra 404 til 945 eller med 541; det kan saaledes siges, at Forholdet mellem Svende og Lærlinge er nogenlunde uforandret. Dette fremgaar ogsaa af den i sidste Kolonne anførte Lærlingeprocent. Medens Lærlingene i 1897 udgjorde 27,4 pCt. af det samlede Arbejdertal, var denne Procentsats i 1935 næsten uforandret, nemlig 27 pCt.

Organisationsprocenten indenfor Faget.

Aar	Beskæftigede	Antal Arbejdsløse	Ialt	Organiserede	Organisationsprocent
1897...	982	88	1070	760	71,0
1906...	1219	85	1304	1000	76,7
1914...	1381	75	1456	1136	78,0
1925...	1649	163	1812	1500	82,8
1935...	2228	324	2552	2305	90,3

I den følgende Tabel vises Bevægelsen i Beskæftigelsestallet indenfor de enkelte Perioder. Det fremgaar ligeledes af denne Opgørelse, at der har været Fremgang i hver Periode. Den næste Kolonne viser det gennemsnitlige Antal Arbejdsløse i hver Periode, og det fremgaar heraf, at navnlig de to sidste Perioder har været præget af stor Arbejdsløshed. Den følgende Kolonne angiver saa det samlede Arbejdertal i Faget, der fra 1897 til 1935 er steget med 1482.

I den følgende Kolonne anføres derefter Antallet af organiserede Svende. Man ser af de her anførte Tal, at der har været en uafbrudt Fremgang gennem Aarene, og den i sidste Kolonne angivne Organisationsprocent viser,

at vort Fag indtager en smuk Plads i den Henseende, idet ikke mindre end 90,3 pCt. af samtlige Landets Blikkenslagersvende er organiseret. Det vil med andre Ord sige, at næsten alle organisationsegne Svende staar som Medlemmer af Blikkenslagerforbundet.

Forbundets Lønstatistik.

Fra 1. Oktober 1933 kan vi for første Gang fremstille en statistisk Oversigt over Lønforholdene hos Medlemmer, der arbejder for Centralforeningen og under Jernindustrien, for sidstnævnte Gruppes Vedkommende suppleret med nogle Virksomheder, der ikke hører ind under Sammenslutningen. De statistiske Oplysninger er ført op til Juli Kvartal 1939.

Paa sidste Kongres i 1933 blev der i den aflagde Beretning slaaet til Lyd for, at Afdelingen indsendte saa fyldigt Materiale vedrørende de lønstatistiske Skemaer, at de indsamlede Oplysninger maatte være brugbar under kommende Lønforhandlinger. Meningen med at sætte hele dette Maskineri i Gang var jo Ønsket om selv at kunne bedømme de faktiske Gennemsnitslønninger indenfor Faget, og ikke alene skulde stole paa de Publikationer, man fik fra Det statistiske Departement, der havde sine Oplysninger fra Dansk Arbejdsgiverforenings Lønningslister.

Paa samme Kongres blev der vedtaget en Lovændring vedrørende Indsendelse af Statistikmateriale. § 14 f. kom til at lyde saaledes: »De lokale Formænd indsender til Forretningsføreren een Gang om Aaret en Oversigt over Gennemsnitsfortjenesten i Afdelingen indenfor Central-

Samlet Oversigt over Forbundets Lønstatistik

Statistikens Omfang indenfor Centralforeningen.									Arbejdsgiverforen. Lønoplysninger	
Aar	Kvartal	Antal Byer og Virk- somheder	Antal Byer og Virk- somheder der omf. af Statistikken	Antal statistik- berørte Arbejdere	Samlet Antal Timer	Gennem- snitlig Antal Timer pr. Arbejder	Samlet For- tjeneste	Gennem- snitl. Time- fortjeneste pr. Arbejder	Antal Arbejdere	Gennem- snitl. Time- fortjeneste pr. Arbejder
										Øre
1933	Oktober ..	31	28	441	217524	493,3	Kr. 304920,23	Øre 140,0	231	136
1934	April	30	23	406	212376	523,1	289739,79	136,0	193	134
—	Juli	31	10	160	88548	553,4	119960,02	135,5	233	137
—	Oktober ..	30	18	420	220162,5	524,2	312616,04	142,0	269	140
1935	Januar ...	32	24	400	195087	487,7	270874,32	130,0	224	135
—	April	32	27	424	211451	498,7	294869,02	139,0	222	133
—	Juli	32	27	476	273810	575,2	372137,89	135,9	215	138
—	Oktober ..	32	26	498	249382	500,8	352933,10	141,5	296	139
1936	Januar ...	32	26	360	152019	422,3	207216,34	136,3	311	139
—	April	32	28	436	221565	508,2	304327,42	137,4	331	139
—	Juli	32	28	507	281914	556,0	386276,80	137,0	404	134
—	Oktober ..	32	32	708	359825	508,2	498407,33	138,5	321	137
1937	Januar ...	32	31	580	263131	453,7	366269,91	139,1	301	134
—	April	32	29	594	295282,5	490,4	408237,84	139,1	330	135
—	Juli	32	31	647	364186,5	562,9	514337,73	141,2	373	136
—	Oktober ..	32	30	670	325143,5	485,3	465249,96	143,0	267	140
1938	Januar ...	32	31	608	272804	448,7	379827,66	139,2	244	144
—	April	33	30	613	294698,5	480,7	426722,73	144,7	324	142
—	Juli	33	31	679	364007,5	533,3	533073,21	146,4	405	142
—	Oktober ..	32	30	700	363920	519,9	540858,06	148,6	338	148
1939	Januar ...	33	32	646	314217	486,5	458214,78	145,8	311	145
—	April	32	31	666	325078	488,1	467699,94	143,9	410	143
—	Juli	32	31	770	417139	541,7	621361,38	148,9	468	144
	Gennemsnit pr. Kvartal	32	27	539	273185,7	506,8	388788,32	141,5	305	138,7

Statistikens Omfang indenfor Jernindustrien

Statistikens Omfang indenfor Jernindustrien.									Arbejdsgiverforen. Lønoplysninger	
Aar	Kvartal	Antal Byer og Virk- somheder	Antal Byer og Virk- somheder, der omf. af Statistikken	Antal statistisk- berørte Arbejdere	Samlet Antal Timer	Gennem- snitlig Antal Timer pr. Arbejder	Samlet For- tjeneste	Gennem- snitl. Time- fortjeneste pr. Arbejder	Antal Arbejdere	Gennem- snitl. Time- fortjeneste pr. Arbejder
							Kr. Ø.	Øre		Øre
1933	Oktober ..	16	15	99	53733	542,8	80316,37	149,5	102	143
1934	April	16	13	133	70934	533,3	105708,35	149,0	137	138
—	Juli	15	7	62	34086	549,8	52275,14	153,0	142	148
—	Oktober ..	16	13	85	45798	538,8	68880,77	150,0	114	144
1935	Januar ...	18	14	97	49358	508,8	73134,86	148,0	136	140
—	April	19	16	104	56677	544,9	84744,38	150,0	136	143
—	Juli	17	16	123	67678	550,2	103909,97	153,5	134	144
—	Oktober ..	17	16	122	67584	554,0	104178,65	154,1	138	142
1936	Januar ...	16	15	124	60522	488,1	89358,10	147,6	136	139
—	April	18	17	138	69359	502,6	103978,11	149,9	154	142
—	Juli	18	17	134	80562	601,2	121548,38	150,8	150	143
—	Oktober ..	22	22	172	96326,5	560,0	144515,67	150,0	137	145
1937	Januar ...	22	21	172	87427	508,3	129706,27	148,3	149	142
—	April	23	20	162	89778	554,2	137676,28	153,3	151	147
—	Juli	22	20	168	94159,5	560,5	146881,81	156,0	145	147
—	Oktober ..	22	19	146	72172	494,3	112317,98	155,6	145	152
1938	Januar ...	21	19	168	85135,5	506,8	133211,42	156,4	189	150
—	April	21	17	168	89807,5	534,6	142431,28	158,6	204	154
—	Juli	21	19	147	78910,75	536,8	132560,28	168,0	165	162
—	Oktober ..	22	20	144	75988,5	527,7	125926,89	165,7	158	160
1939	Januar ...	20	18	164	85011	518,4	143401,38	168,7	200	161
—	April	21	19	168	85028	506,1	142698,52	167,8	224	163
—	Juli	21	19	171	90000,77	526,3	154517,98	171,2	182	165
	Gennemsnit pr. Kvartal	19	17	138	73305,91	531,2	114516,47	156,0	152	149,2

foreningerne, Jernindustrien og Virksomheder med privat Overenskomst.«

Under Behandlingen af denne Lovændring stillede Odense Afdeling til § 14 f. Ønsket om, at Ordet (branchevis) slettet og i Stedet indføres Centralforeningen, Jernindustrien og Virksomheder med privat Overenskomst. Om dette Punkt udspandt der sig en meget stor Debat, der endte i Vedtagelsen af den førnævnte Ordlyd.

Hvad selve Resultatet af Forbundets Lønstatistik angaar, det være baade Kvantitativt og Kvalitativt, kan man af Sammendraget af Oplysningerne indenfor de to Hovedgrupper i de enkelte Kvartaler og Ialt tydeligt se Forskellighederne med Dansk Arbejdsgiverforenings Tal, der for Sammenligningens Skyld er anført i de to sidste Kolonner.

Centralforeningen.

For Centralforeningens Vedkommende har der for alle Kvartaler under eet manglet Oplysninger fra 5 Afdelinger; men sammenlignet med Antallet af statistikberørte Arbejdere udgør Forbundets Statistik dog ca. 234 Mand flere end Arbejdsgiverne, nemlig gennemsnitlig 539 mod 305. Hvad Antallet af Arbejdstimer pr. Mand angaar har der gennemsnitlig været ca. 504 Timer, og ved fuld Beskæftigelse udgør eet Kvartal 599 Timer. I Betragtning af, at denne Gruppe hører til Bygningsindustrien, har Ledigheden ikke været stor, idet der gennemsnitlig kun har været $11\frac{1}{2}$ Dag ledige indenfor hvert Kvartal. Gennemsnitlig har Fortjenesten pr. Kvartal været 141,5 Øre i Timen mod 138,7 Øre, der anføres som Arbejdsgivernes

Oplysninger. De ca. 3 Øre som Forbundets Tal ligger højere kan fremkomme af flere forskellige Grunde. Dels kan den Gruppe af statistikberørte, som ikke hører ind under Arbejdsgiverforeningen, have mere i Timen end de andre Arbejdere, eller en Del af de Medlemmer, der har givet Oplysninger om deres Lønforhold, regnet Tillæg for Overtid eller forskudt Arbejdstid med.

Af det fremførte har man ikke Grund til at mistænke Arbejdsgiverforeningen, at de kun bearbejder det Løn-materiale, der omfattes af de Arbejdere med de højere Lønninger, tværtimod.

Jernindustrien.

Denne Gruppe omfatter ca. 19 Afdelinger og Enkelt-virksomheder, og kun gennemsnitlig har der manglet Statistik for 2 Afdelinger. I de enkelte Kvartaler har der gennemsnitlig været Oplysninger for 138 Mand med hver 531,2 Timer, da Kvartalet med fuld Arbejdsydelse udgør 607 Timer, har de af vore Medlemmer, der indenfor denne Gruppe har indsendt Statistik, været uden Arbejde i ca. 9 Dage. Den gennemsnitlige Timefortjeneste har været 156,0 Øre mod Arbejdsgiverforeningens Tal paa 149,2 Øre. Til denne Difference maa bemærkes, at der indenfor Forbundets Statistik-Område findes en Del Virksomheder, der staar uden for Jernindustriens Sammenslutning, og hvor Arbejderne har en højere Fortjeneste end de egentlige jernindustrielle Arbejdere.

Tilsyneladende ser Statistikkens Omfang ikke ud af saa meget; men gaar man Tallene nærmere efter, bliver Resultatet ikke saa ringe, hvad efterfølgende viser. Vort

Medlemstal ude i Provinsen har i de Aar, som omfattes af Statistikken, gennemsnitlig været 1250 Mand. Fradraget vi de Arbejdsløse og Syge, der udgør 250 Mand, faar vi 1000 Mand til Rest. Af disse har gennemsnitlig 677 Mand indsendt Lønstatistik, eller 67,7 pCt. Da man i de fleste Forbund gennemgaaende kun har statistiske Oplysninger omkring 50 pCt. har Blikkenslagerforbundets Medlemmer ude i Provinsen ikke været de daarligste med Hensyn til Indsendelse af Lønningsmateriale. Men vi vil have alle Mand frem, saa kan vi bedre underbygge vore Krav.

Grafiske Tavler.

Den første grafiske Tavle viser i Cirklerne Forholdet mellem organiserede og uorganiserede Svende samt Lærlinge og dermed ogsaa Organisationsforholdet indenfor hele Blikkenslagerfaget. Søjlerne angiver Antallet af Forbundets Afdelinger gennem Aarene, medens Kurven viser Medlemstallet fra 1890 til 1939. Man kan heraf aflæse Frem- og Tilbagegangen i Antallet af Afdelinger og Medlemmer, der bortset fra den første Periode ikke opviser større Udsving til nogen Side.

Den næste Tavle giver en Fremstilling af Arbejdstid og Lønforhold. Den røde Kurve angiver de nominelle Timefortjenester i Faget, den grønne Kurve Timefortjenester med Dækning for Prisstigningen, og den sorte Kurve Timefortjenesterne med Dækning for den forkortede Arbejdstid.

Tværsøjlerne viser den gennemsnitlige Arbejdstid gennem Aarene, og de opretstaaende Søjler angiver den reale Aarsfortjeneste med fuld Beskæftigelse. Den røde Del af

Søjlerne viser Real- og Aarsfortjenesten, naar den tabte Arbejdsfortjeneste paa Grund af Arbejdsløshed, Arbejdsstandsninger og Sygdom er fraregnet.

Den tredje Tavle viser i Cirklerne Beskæftigelsesforholdene for 3 Perioder, omfattende Aarene fra 1910 til 1938, herunder Forholdet mellem Beskæftigede, Arbejdsløse, Strejkende og Syge.

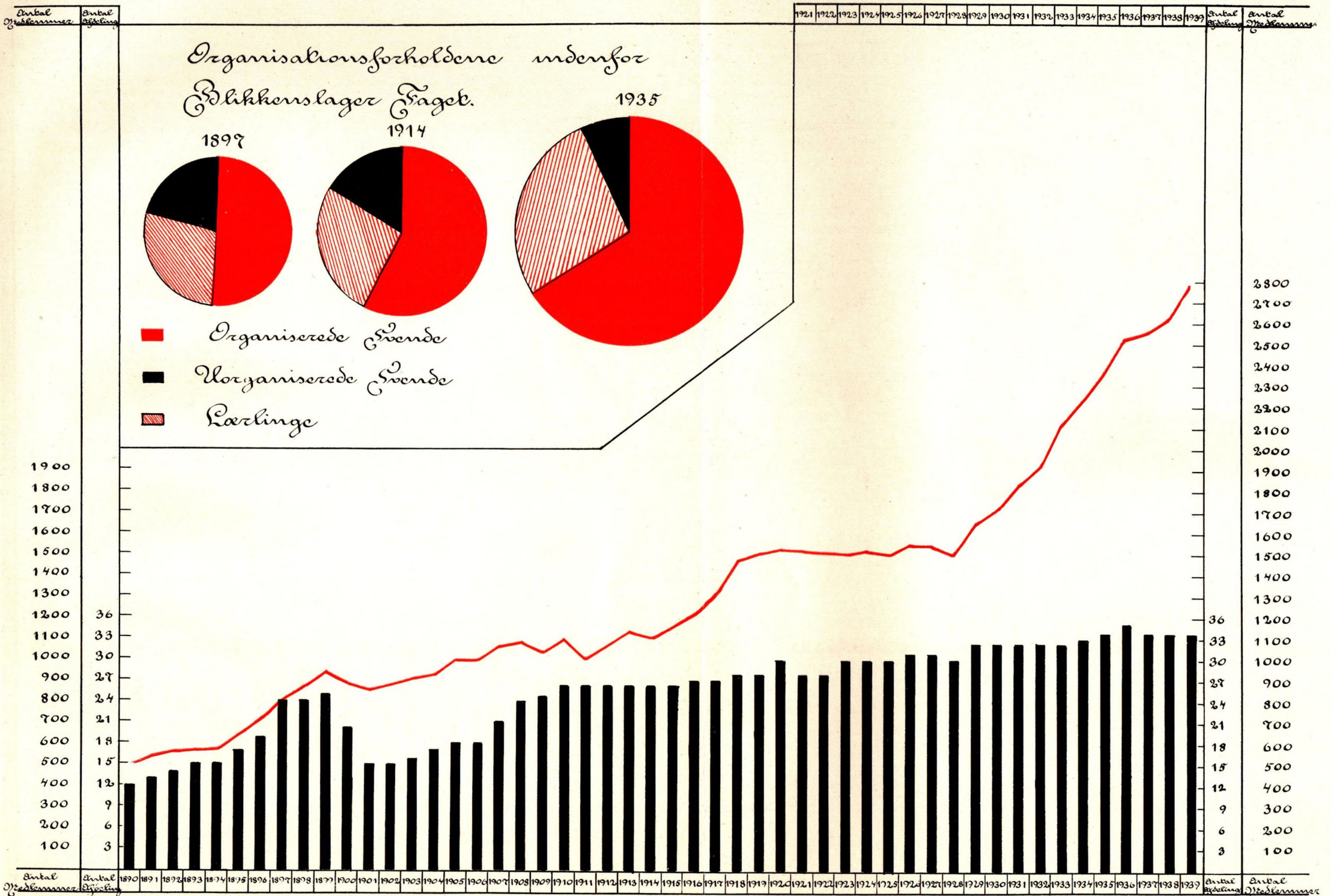
Kurverne viser Antallet af tabte Arbejdsdage henholdsvis paa Grund af Arbejdsløshed, Arbejdsstandsninger og Sygdom. Arbejdsløshedskurvens bratte Fald og Stigninger er et godt Udtryk for Arbejdsløshedens Omfang i Blikkenslagerfaget, og sit højeste Punkt naaede Kurven i 1932. Den grønne Kurve, der angiver de tabte Arbejdsdage paa Grund af Arbejdsstandsninger, viser bratte Stigninger i Aarene med de store Arbejdskonflikter, men forløber igrøvrigt ganske jævnt, og det samme gælder ogsaa for den røde Kurve, der ikke viser nævneværdige Udsving.

Den fjerde Tavle giver en grafisk Fremstilling af Arbejdsløshedskassens Indtægter og Udgifter, inddelt i 2 Perioder, henholdsvis fra 1909 til 1924 og fra 1924 til 1939 og fordelt paa de forskellige Regnskabsposter. Søjlerne viser bedre end mange Ord den Udvikling, som Forbundets Arbejdsløshedskasse har været undergivet gennem Aarene; men de er tillige et Udtryk for den stigende Arbejdsløshed, der har medført stigende Udgifter, som selvfølgelig ogsaa forudsætter større Indtægter.

INDHOLD

	Side
Den gamle Lavetid	11
Zünften	20
Den nye Tid	38
Den første Fagforening	45
Kriseaar	58
Det stille indendørs Arbejde	68
Nye Tider, nye Mænd	79
Blikkenslagerforbundet dannes	88
Forbundets første Aar	96
Tiden indtil den store Lock-out 1899	109
Konflikt mellem Forbund og Fagforening	120
Indre Forbundsliv	129
Tiden fra 1905 til 1911	139
Verdenskrigsperioden	155
Reaktion	173
Vor Tid	199
Tilbageblik	215
Tabellarisk Oversigt	235

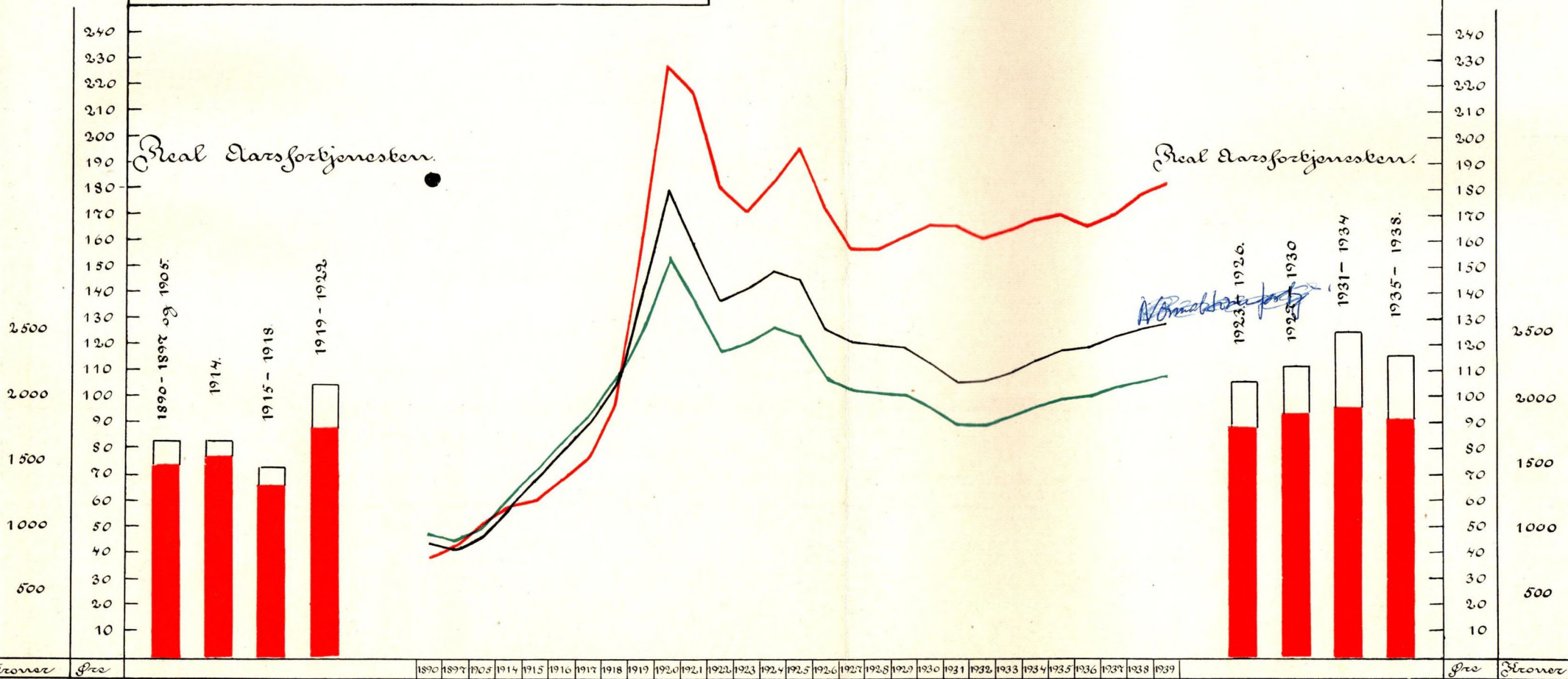
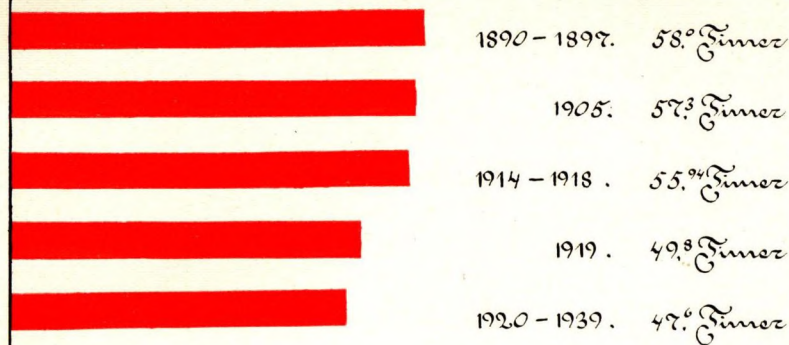
GRAFISK FREMSTILLING af Medlems- og Afdelingsantal indenfor Blikkenslagerforbundet i Danmark fra 1890-1940.

Rød Kurve: Medlemmer. Sort Streng: Afdelinger.

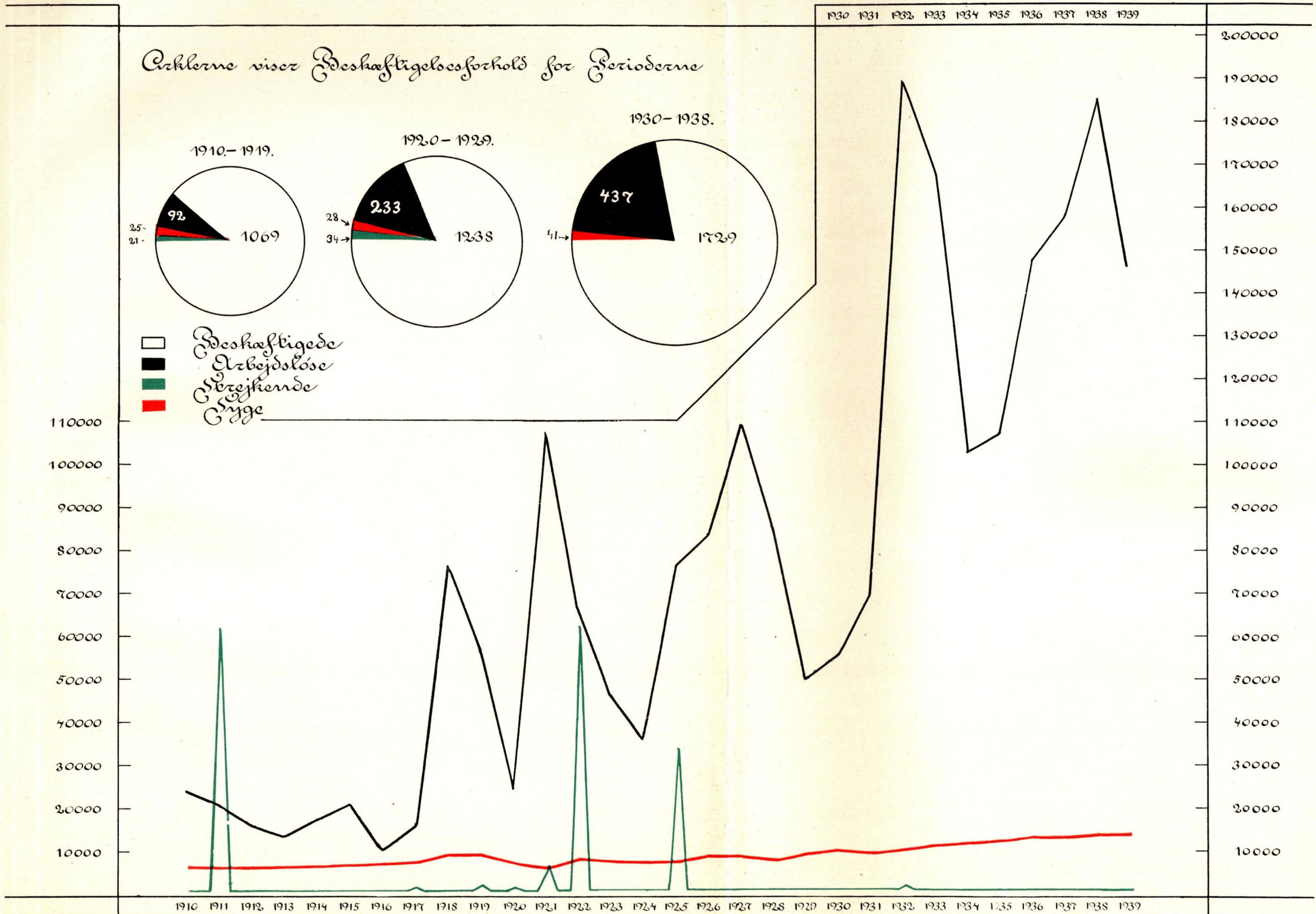
GRAFISK FREMSTILLING af Arbejdsløn og Arbejdstid for samtlige Blikkenslagersvende i Danmark i Aarene 1890 · 1897 · 1905 og fra 1914-1939.

Gennemsnitlig Arbejdstid pr. Uge.

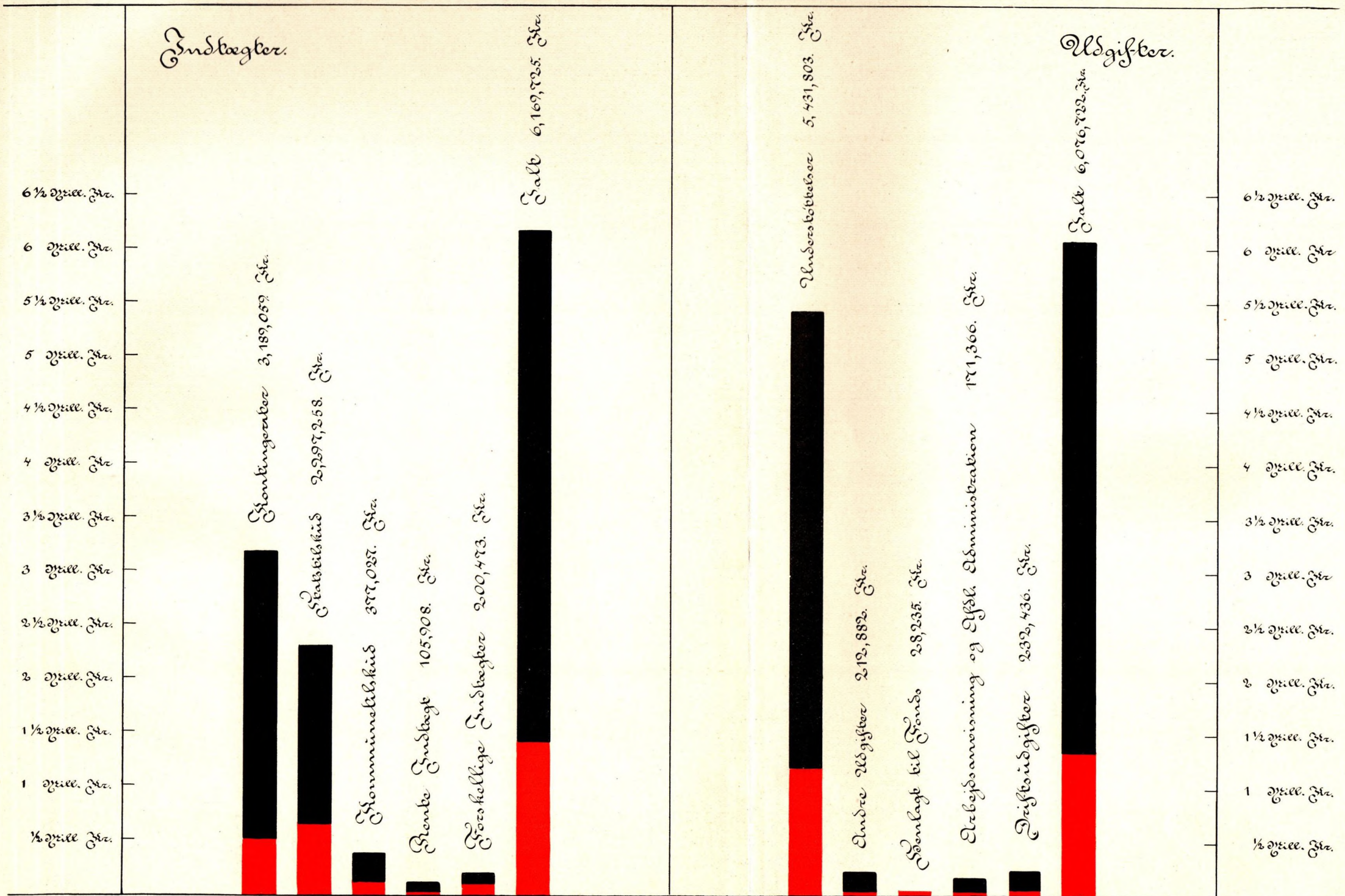
Søjlerne viser Real Aarsfortjenesten med fuld Beskæftigelse. — Den sorte Del viser Real Aarsfortjenesten fraregnet Tab paa Grund af Ledighed.
Øverste Kurve: Normal Timefortjeneste. Midterste Kurve: Dækning for Pristalsstigning og forkortet Arbejdstid. Nederste Kurve: Dækning for Pristalsstigning.

GRAFISK FREMSTILLING *vedrørende tabte Arbejdsdage paa Grund af Arbejdsløshed, Arbejdsstandsninger og Sygdom.*

Den sorte Kurve: Tabte Dage ved Arbejdsløshed. Den røde Kurve: Tabte Dage ved Sygdom. Den grønne Kurve: Tabte Dage ved Arbejdsstandsninger.

GRAFISK FREMSTILLING af Arbejdsløshedskassens Indtægter og Udgifter fra 1. Januar 1909 til 31. Marts 1939.

Rødt Felt: Perioden 1. Januar 1909 — 31. Marts 1924. Sort Felt: Perioden 1. April 1924 — 31. Marts 1939.